

Bruselj, 20. september 2023
(OR. en)

13215/23

ECOFIN 902
FIN 937
UEM 250

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj: za generalno sekretarko Evropske komisije:
direktorica Martine DEPREZ

Datum prejema: 19. september 2023

Prejemnik: Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije

Št. dok. Kom.: COM(2023) 545 final

Zadeva: POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU
o izvajanju mehanizma za okrevanje in odpornost: naslednji koraki

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2023) 545 final.

Priloga: COM(2023) 545 final

Bruselj, 19.9.2023
COM(2023) 545 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o izvajanju mehanizma za okrevanje in odpornost: naslednji koraki

Vsebina

Kratice.....	4
1. Povzetek	5
2. Trenutno stanje izvajanja mehanizma za okrevanje in odpornost	8
2.1 Trenutno stanje izvajanja načrtov za okrevanje in odpornost	8
2.2 Večja preglednost pri ocenjevanju zahtevkov za plačilo	18
2.3 Razveljavitev mejnikov in ciljev v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost.....	20
2.4 Dopolnitev načrtov za okrevanje in odpornost.....	20
2.5 Trenutno stanje financiranja mehanizma za okrevanje in odpornost	25
2.6 Kontrole in revizija izvajanja mehanizma za okrevanje in odpornost	26
2.7 Ozaveščanje o izvajanju in preglednost načrta za okrevanje in odpornost	29
3. Prispevek mehanizma k ciljem mehanizma za okrevanje in odpornost.....	38
3.1 Prispevek mehanizma k zelenemu prehodu (prvi steber).....	39
3.2 Prispevek mehanizma k digitalni preobrazbi (drugi steber).....	44
3.3 Prispevek mehanizma k pametni, trajnostni in vključujoči rasti (tretji steber).....	49
3.4 Prispevek mehanizma k socialni in teritorialni koheziji (četrti steber)	53
3.5 Prispevek mehanizma k zdravju ter gospodarski, socialni in institucionalni odpornosti s ciljem, da se med drugim povečata pripravljenost na krize in zmogljivost za odzivanje nanje (peti steber)	59
3.6 Prispevek mehanizma k politikam za naslednjo generacijo, otroke in mlade, kot sta izobraževanje ter pridobivanje znanj in spretnosti (šesti steber)	66
3.7 Prispevek mehanizma k socialni politiki, vključno z enakostjo spolov ter otroki in mladimi	70
3.8 Prispevek čezmejnih in večdržavnih projektov	77
3.9 Prispevek k izvajanju specifičnih priporočil za države	80
4. REPowerEU	82
4.1 Ukrepi, vključeni v poglavja REPowerEU	82
4.2 Financiranje načrta REPowerEU	86
5. Zaključek.....	90

Slike:

Slika 1: Napredek pri mejnikih in ciljnih z rokom v preteklosti, za obdobje od prvega četrtnetja 2020 do prvega četrtnetja 2023	12
Slika 2: Napredek pri mejnikih in ciljnih z rokom v prihodnosti, za obdobje od drugega četrtnetja 2023 do drugega četrtnetja 2024	12
Slika 3: Napredek pri izvajanju mejnikov in ciljev, povezanih z reformami in naložbami.....	12
Slika 4: Napredek pri doseganju mejnikov in ciljev po stebrih mehanizma za okrevanje in odpornost	13
Slika 5: Vrsta mejnikov in ciljev, ki se izvajajo z zamudo	14
Slika 6: Napredek pri doseganju skupnih kazalnikov.....	16
Slika 7: Gibanje prihrankov pri letni porabi primarne energije v MWh na leto	16
Slika 8: Gibanje števila podprtih podjetij.....	17
Slika 9: Gibanje števila udeležencev, vključenih v izobraževanje ali usposabljanje	17
Slika 10: Postopek za začasno ustavitev plačil.....	19
Slika 11: Razpon največjih končnih prejemnikov po državah članicah.....	32
Slika 12: Prispevek prejetih zneskov in povezanih ukrepov, za katere 100 največjih končnih prejemnikov prejema podporo, k doseganju šestih stebrov politike.....	33
Slika 13: Delež sredstev mehanizma za okrevanje in odpornost, ki prispevajo k vsakemu stebru politike.....	37
Slika 14: Razčlenitev odhodkov v podporo zelenemu prehodu glede na področja politike.....	38
Slika 15: Prispevek k podnebnim ciljem kot delež dodeljenih sredstev, določenih v načrtu za okrevanje in odpornost.....	39
Slika 16: Število ukrepov v prvem stebru, za katere so bili mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni od zadnjega letnega poročila o mehanizmu za okrevanje in odpornost, po področjih politike.....	40
Slika 17: Razčlenitev odhodkov v podporo digitalni preobrazbi po področjih politike.....	43
Slika 18: Prispevek k digitalnim ciljem kot delež dodeljenih sredstev, določenih v načrtu za okrevanje in odpornost.....	44
Slika 19: Število ukrepov v drugem stebru, za katere so bili mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni od zadnjega letnega poročila o mehanizmu za okrevanje in odpornost, po področjih politike.....	44
Slika 20: Razčlenitev odhodkov v podporo pametni, trajnostni in vključujoči rasti po področjih politike.....	48
Slika 21: Število ukrepov v tretjem stebru, za katere so bili mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni od zadnjega letnega poročila o mehanizmu za okrevanje in odpornost, po področjih politike.....	49
Slika 22: Razčlenitev odhodkov v podporo socialni in teritorialni koheziji po področjih politike.....	52
Slika 23: Število ukrepov v četrtem stebru, za katere so bili mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni od zadnjega letnega poročila o mehanizmu za okrevanje in odpornost, po področjih politike.....	53
Slika 24: Razčlenitev odhodkov v podporo ukrepom na področju zdravja in odpornosti po področjih politike.....	58

Slika 25: Število ukrepov v petem stebru, za katere so bili mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni od zadnjega letnega poročila o mehanizmu za okrevanje in odpornost, po področjih politike.....	59
Slika 26: Razčlenitev odhodkov v podporo politikam za naslednjo generacijo po področjih politike.....	65
Slika 27: Število ukrepov v šestem stebru, za katere so bili mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni od zadnjega letnega poročila o mehanizmu za okrevanje in odpornost, po področjih politike.....	65
Slika 28: Deleži socialnih odhodkov v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost glede na glavne socialne kategorije	69
Slika 29: Delež ukrepov, osredotočenih na enakost spolov, v sprejetih nacionalnih načrtih za okrevanje in odpornost (v %).....	70
Slika 30: Trenutna raven izvajanja specifičnih priporočil za države za obdobje 2019–2020 ..	78
Slika 31: Izvajanje specifičnih priporočil za države za obdobje 2019–2022: letna ocena v vsakem zaporednem letu v primerjavi z dosedanjim izvajanjem.....	78

Preglednice:

Preglednica 1: Obdelava zahtevkov za plačilo	9
Preglednica 2: Trenutno stanje izvajanja zahtevkov za plačilo v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost.....	10
Preglednica 3: Število in mediana obdobja mejnikov in ciljev, ki se izvajajo z zamudo ali predčasno, za reforme in naložbe	14
Preglednica 4: Preglednica s podatki o predložitvi spremenjenih načrtov za okrevanje in odpornost ter poglavij REPowerEU	21
Preglednica 5: Pravna podlaga, ki jo uporabljajo države članice pri spreminjanju svojih načrtov za okrevanje in odpornost.....	22
Preglednica 6: Sprememba nepovratne finančne podpore v skladu s členom 18 uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost	22
Preglednica 7: Posojila, za katera so države članice zaprosile do 31. avgusta 2023	23
Preglednica 8: Večdržavni projekti, povezani z ukrepi v okviru stebra za zeleni prehod	75
Preglednica 9: Večdržavni digitalni projekti.....	76
Preglednica 10: Pregled vsebine sprejetih poglavij REPowerEU	80
Preglednica 11: Dodatna nepovratna podpora, ki je na voljo posameznim državam članicam	84
Preglednica 12: Prerazporeditev dodeljenih sredstev v okviru rezerve za prilagoditev na brexit	85

Kratice

COVID-19	koronavirusna bolezen iz leta 2019
EUR	euro (€)
MWh	megavatna ura
NextGenerationEU	instrument NextGenerationEU
MSP	mala in srednja podjetja

1. Povzetek

Mehanizem za okrevanje in odpornost je dve leti in pol po uvedbi še vedno osrednja točka evropskega odziva za povečanje odpornosti gospodarstev držav članic. Od objave zadnjega letnega poročila (marca 2022) so se gospodarske in geopolitične razmere občutno spremenile. Neizzvana agresija Rusije proti Ukrajini je v letu 2022 povzročila skok cen energije, kar je razkrilo ranljivosti, povezane z odvisnostjo od ruskih fosilnih goriv, ter povzročilo rast inflacije, kot ji nismo bili priča že desetletja, in krizo zaradi življenjskih stroškov v številnih gospodinjstvih.

V teh okoliščinah je bilo treba mehanizem za okrevanje in odpornost prilagoditi, da bi obravnaval nove izzive in vključeval izkušnje, pridobljene v dveh letih izvajanja tega inovativnega instrumenta, ki temelji na uspešnosti. Danes, ko se približuje konec prve polovice delovanja mehanizma, ki bo deloval kratek čas, je v tem poročilu ocenjen napredek, dosežen pri izvajanju in razvoju mehanizma – od sprejetja uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost¹ februarja 2021 do spremembe uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost februarja 2023, s katero so bila v načrte za okrevanje in odpornost vključena poglavja REPowerEU², pa vse do izplačila najnovejših plačil do 1. septembra 2023.

Iz poročila je razvidno, da je bil dosežen velik napredek pri (i) stalnem izvajanju mehanizma za okrevanje in odpornost, (ii) povečanju preglednosti pri njegovem izvajanju in (iii) zaščiti finančnih interesov EU z okrepitevijo prizadevanj za nadzor in revizijo.

Mehanizem za okrevanje in odpornost se že pospešeno izvaja v okviru strogih časovnih omejitev zaradi njegovega trajanja. Komisija je do 1. septembra 2023 prejela 31 zahtevkov za plačilo od 19 držav članic in skupno izplačala 153,4 milijarde EUR. Svet je pozitivno ocenil prvotne načrte vseh držav članic. Poleg tega je Svet že pozitivno ocenil štiri dopolnjene načrte s poglavji REPowerEU, Komisija pa trenutno ocenjuje še 16 dopoljenih načrtov. V poročilu so podrobno opisani številni primeri konkretnih reform in naložb, financiranih iz mehanizma za okrevanje in odpornost, ki prispevajo k vsem šestim stebrom politike, opredeljenim v uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost, vključno z zelenim prehodom in digitalno preobrazbo.

Komisija ob tem pomaga državam članicam pri reševanju izzivov pri izvajanju, kadar se pojavijo. Nekaterе države članice se soočajo z izzivi pri upravljanju sredstev, deloma zaradi omejene upravne zmogljivosti ali naložbenih ozkih grl. Nekaj drugih držav članic se sooča s težavami pri izvajanju načrtov za okrevanje in odpornost v skladu s prvotno zasnovo zaradi spremenjenih gospodarskih okoliščin, kot so visoka inflacija ali ozka grla pri dobavi.

¹ Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17).

² Uredba (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. februarja 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2021/241 glede poglavij REPowerEU v načrtih za okrevanje in odpornost (UL L 63, 28.2.2023, str. 1).

Komisija vse države članice podpira pri pospeševanju izvajanja in dopolnitvi njihovih načrtov, tudi prek instrumenta za tehnično podporo³.

Komisija si je v letu 2023 močno prizadevala za večjo jasnost in preglednost v zvezi z izvajanjem mehanizma. Komisija je 21. februarja 2023 objavila svoji metodologiji za (i) ocenjevanje zadovoljivega izpolnjevanja mejnikov in ciljev ter (ii) izračun začasno ustavljenih zneskov, če mejnik ali cilj ni zadovoljivo izpolnjen. Komisija je danes skupaj s tem poročilom objavila okvir za obravnavanje morebitnih primerov, v katerih je Komisija mejnike in cilje prvotno ocenila kot zadovoljivo izpolnjene, države članice pa so jih pozneje razveljavile.

Poleg tega morajo države članice v skladu s spremembami uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost objaviti informacije o 100 končnih prejemnikih, ki prejmejo najvišje zneske financiranja iz mehanizma za okrevanje in odpornost. Komisija je hitro zagotovila potrebne smernice in države članice pozvala, naj te podatke dajo na voljo čim prej in jih posodobijo dvakrat letno, objavljene informacije pa je konsolidirala v preglednici kazalnikov okrevanja in odpornosti. Te informacije se bodo uporabile tudi za dopolnitev zemljevida projektov, financiranih iz mehanizma za okrevanje in odpornost, ki je bil objavljen 9. marca 2023 in se odtlej redno posodablja. Vsi ti elementi skupaj znatno povečujejo odgovornost za sklepe Komisije, povezane z izvajanjem mehanizma za okrevanje in odpornost.

Komisija je leta 2023 ob upoštevanju priporočil Evropskega parlamenta, Sveta in Evropskega računskega sodišča dodatno okrepila trdnost svojega okvira za nadzor, da bi zagotovila dodatno potrditev glede pravilne uporabe sredstev mehanizma za okrevanje in odpornost ter učinkovite zaščite finančnih interesov Unije. Komisija je do 1. septembra 2023 na podlagi ocene tveganja izvedla 14 naknadnih revizij mejnikov in ciljev, da bi pridobila dodatno potrditev o pravilnosti informacij, ki so jih države članice predložile o njihovem zadovoljivem izpolnjevanju (7 v letu 2022 in 7 v letu 2023). Komisija je po tem, ko je preverila ustreznost nadzornih sistemov držav članic za zaščito finančnih interesov Unije v času ocene načrta za okrevanje in odpornost, izvedla tudi 27 revizij sistemov držav članic (16 v letu 2022 in 11 doslej v letu 2023), do konca leta 2023 pa bo za vse države članice revizijo izvedla vsaj enkrat. Od leta 2023 je bil poseben poudarek na obveznostih držav članic glede zagotavljanja skladnosti s pravili o javnem naročanju in državni pomoči v skladu s členom 22(2), točka (a), uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost. Izjava o zanesljivosti glede mehanizma za okrevanje in odpornost, ki izhaja iz tega nadzornega okvira, je bila v celoti usklajena z izjavami o zanesljivosti, ki so jih od leta 2022 izdali drugi generalni direktorati.

Kmalu se bo začela druga polovica delovanja mehanizma za okrevanje in odpornost – instrumenta, ki dokazano lahko spodbudi strukturne reforme, poveča učinek naložb in ohranja zadostno raven fleksibilnosti za prilagajanje spreminjajočim se okoliščinam. Ti dosežki izhajajo iz ključne značilnosti mehanizma, ki temelji na učinkovitosti in povezuje

³ https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument_sl

izplačila s postopnim izvajanjem reform in naložb v skladu z dogovorjenimi mejniki in cilji. Ti dosežki ne bi bili možni brez odgovornosti in odločenosti držav članic, da uresničijo svoje načrte za okrevanje in odpornost, ter prispevkov institucij, kot sta Evropski parlament in Evropsko računsko sodišče, ter socialnih in lokalnih deležnikov.

Vendar delo še zdaleč ni končano, pred nami pa je zahtevno obdobje izvajanja. Tekoče dopolnjevanje nacionalnih načrtov sloni na doslej pridobljenih obsežnih izkušnjah in bo prispevalo k pospešitvi izvajanja instrumenta. Večja preglednost pri izvajanju, dodatni viri REPowerEU in osredotočenost na izkoriščanje upravne zmogljivosti držav članic tvorijo podlago za nadaljnjo pospešitev izvajanja od leta 2024 do konca leta 2026.

2. Trenutno stanje izvajanja mehanizma za okrevanje in odpornost

V tem poročilu so podrobno predstavljeni stanje izvajanja mehanizma za okrevanje in odpornost (oddelek 2), prispevek mehanizma k ciljem mehanizma za okrevanje in odpornost (oddelek 3) ter stanje poglavij REPowerEU (oddelek 4). V razdelkih o posameznih državah v Prilogi je opisan napredek za vsak načrt za okrevanje in odpornost.

Informacije, predstavljene v tem poročilu, temeljijo na vsebini sprejetih načrtov, kot jih je ocenila Komisija, na podatkih, ki so jih države članice sporočile do konca aprila 2023 v okviru svojih obveznosti polletnega poročanja, na podatkih iz preglednice kazalnikov okrevanja in odpornosti⁴, ki so bili na voljo 1. septembra 2023, in na dogajanju v zvezi z izvajanjem mehanizma v obdobju do 1. septembra 2023⁵, če ni navedeno drugače.

2.1 Trenutno stanje izvajanja načrtov za okrevanje in odpornost

Sprejetje načrtov za okrevanje in odpornost

Od objave prejšnjega letnega poročila 1. marca 2022 je Svet sprejel preostalih pet izvedbenih sklepov Sveta o načrtih za okrevanje in odpornost, in sicer za Bolgarijo in Švedsko 4. maja 2022, Poljsko 17. junija 2022, Nizozemsko 4. oktobra 2022 in Madžarsko 16. decembra 2022. Komisija je vsak načrt ocenila hitro ter na dosleden in pregleden način, skladno z 11 merili iz člena 19(3) uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost. Med postopkom ocenjevanja je Komisija tesno sodelovala z državami članicami, da bi izvedla izčrpno oceno. Komisija je podprla države članice, da predložijo ambiciozne načrte z jasnimi in realističnimi mejniki in cilji za spremljanje napredka med izvajanjem. Vsi načrti za okrevanje in odpornost so bili odobreni in sprejeti, zato je zdaj vsa pozornost usmerjena v njihovo izvajanje in tekoče dopolnitve.

Operativne ureditve

Komisija je doslej podpisala dokumente o operativnih ureditvah s 24 državami članicami. V skladu z uredbo o mehanizmu za okrevanje in odpornost ti dvostranski sporazumi podrobneje določajo načine spremljanja in sodelovanja ter vidike, povezane z izvajanjem. Poleg tega operativne ureditve podrobneje določajo mehanizem preverjanja za vsak mejnik in cilj ter po potrebi vključujejo dodatne ukrepe spremljanja za sledenje izvajanju načrta. Za spodbujanje preglednosti so dokumenti o operativnih ureditvah objavljeni na spletni strani Komisije⁶.

Sklenitev in podpis dokumentov o operativnih ureditvah sta ključna koraka pri izvajanju načrtov za okrevanje in odpornost. Podpisani dokumenti o operativnih ureditvah sicer niso potrebni za izplačilo predhodnega financiranja, vendar so pogoj, da lahko zadevna

⁴ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html?lang=sl

⁵ Podatki v oddelku 3 tega letnega poročila odražajo zadnja načrta za okrevanje in odpornost za Estonijo in Francijo, sprejeta 16. junija 2023 oziroma 14. julija 2023, ne pa tudi najnovejših načrtov za Malto in Slovaško, sprejetih 14. julija 2023, saj podatki za ti državi članici še niso bili na voljo v celoti.

⁶ https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility/country-pages_sl

država članica predloži svoj prvi zahtevek za plačilo. Odvisno od nacionalnega okvira države članice lahko postopek za sklenitev dokumenta o operativnih ureditvah traja dlje kot v drugih primerih. 1. septembra 2023 postopek za dokončanje dokumenta o operativnih ureditvah ni bil končan samo še za tri države članice oziroma so bile tik pred tem, da ga bodo podpisale (Nemčija, Nizozemska, Madžarska)⁷.

Zahtevki za plačilo

Komisija je do 1. septembra 2023 prejela 31 zahtevkov za plačilo od 19 držav članic in izplačala skupno 153,4 milijarde EUR. To vključuje predhodno financiranje iz mehanizma za okrepanje in odpornost v višini 56,6 milijarde EUR, ki je bilo 21 državam članicam odobreno do 31. decembra 2021. 106,3 milijarde EUR skupnega zneska, izplačanega državam članicam, predstavlja nepovratno podporo, 47,1 milijarde EUR pa posojila. Preglednica 1 in preglednica 2 vsebujeta pregled zahtevkov držav članic za plačilo in ustreznih izplačil Komisije po pozitivni oceni mejnikov in ciljev, ki so zajeti v zadevnem zahtevku za plačilo.

Preglednica 1: Obdelava zahtevkov za plačilo⁸

	Zahtevani znesek	Število mejnikov in ciljev	Datum predložitve	Datum plačila
Španija	10 milijard EUR	52	11. 11. 2021	27. 12. 2021
Francija	7,4 milijarde EUR	38	26. 11. 2021	4. 3. 2022
Grčija	3,6 milijarde EUR	15	29. 12. 2021	8. 4. 2022
Italija	21 milijard EUR	51	30. 12. 2021	13. 4. 2022
Portugalska	1,1 milijarde EUR	38	25. 1. 2022	9. 5. 2022
Hrvaška	700 milijonov EUR	34	15. 3. 2022	28. 6. 2022
Slovaška	398,7 milijona EUR	14	29. 4. 2022	29. 7. 2022
Španija	12 milijard EUR	40	30. 4. 2022	29. 7. 2022
Romunija	2,6 milijarde EUR	21	31. 5. 2022	27. 10. 2022
Latvija	201 milijon EUR	9	17. 6. 2022	7. 10. 2022
Italija	21 milijard EUR	45	29. 6. 2022	8. 11. 2022
Ciper	85 milijonov EUR	14	28. 7. 2022	2. 12. 2022
Bolgarija	1,37 milijarde EUR	22	31. 8. 2022	16. 12. 2022
Hrvaška	700 milijonov EUR	25	19. 9. 2022	16. 12. 2022
Portugalska	1,8 milijarde EUR	20	30. 9. 2022	8. 2. 2023
Grčija	3,56 milijarde EUR	28	30. 9. 2022	19. 1. 2023
Slovenija	49,6 milijona EUR	12	20. 10. 2022	20. 4. 2023
Slovaška	708,8 milijona EUR	16	25. 10. 2022	22. 3. 2023
Španija	6 milijard EUR	29	11. 11. 2022	31. 3. 2023
Češka	928,2 milijona EUR	37	25. 11. 2022	22. 3. 2023
Litva	542 milijonov EUR	33	30. 11. 2022	10. 5. 2023
Danska	301,5 milijona EUR	25	16. 12. 2022	26. 4. 2023
Romunija	2,8 milijarde EUR	51	16. 12. 2022	Sprejeta predhodna ocena Komisije
Malta	52,3 milijona EUR	19	19. 12. 2022	8. 3. 2023
Avstrija	700 milijonov EUR	44	22. 12. 2022	20. 4. 2023
Luksemburg	25 milijonov EUR	26	28. 12. 2022	16. 6. 2023
Italija	19 milijard EUR	55	30. 12. 2022	Sprejeta predhodna ocena Komisije

⁷ Za Nemčijo je Komisija dokument o operativnih ureditvah podpisala 4. septembra. Za Madžarsko se podpis pričakuje v tretjem četrtletju leta 2023. Za Nizozemsko bo dokument podpisan šele, ko bo sprejeta dopolnitev načrta.

⁸ Presečni datum je 1. september 2023.

	Zahtevani znesek	Število mejnikov in ciljev	Datum predložitve	Datum plačila
Grčija	1,72 milijarde EUR	42	16. 5. 2023	Ocena Komisije je v teku
Estonija	286 milijonov EUR	29	30. 6. 2023	Ocena Komisije je v teku
Hrvaška	700 milijonov EUR	45	24. 7. 2023	Ocena Komisije je v teku
Francija	10,3 milijarde EUR	55	31. 7. 2023	Ocena Komisije je v teku

Opomba: podatki so predstavljeni v kronološkem vrstnem redu po datumu predložitve zahtevka za plačilo in brez predhodnega financiranja.

Vir: Evropska komisija.

Preglednica 2: Trenutno stanje izvajanja zahtevkov za plačilo v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE
27 načrtov, ki jih je odobrila Komisija in sprejel Svet																											
21 izplačil predhodnega financiranja (56,6 milijarde EUR)		▲					*										▲		▲		▲						▲
24 podpisanih dokumentov o operativnih ureditvah																											
31 zahtevkov za plačilo, predloženih Komisiji								3x	3x	2x	3x	3x										2x	2x		2x		
25 opravljenih izplačil (96,8 milijarde EUR)								2x	3x		2x	2x										2x			2x		

Opomba: *Irska ni zahtevala predhodnega financiranja. ▲ Kot pogoj za predhodno financiranje je moral biti izvedbeni sklep Sveta sprejet do 31. decembra 2021.

Vir: Evropska komisija.

Čeprav izvajanje načrtov za okrevanje in odpornost na splošno poteka po časovnem okviru, se nekatere države članice soočajo z izzivi pri upravljanju sredstev, deloma zaradi omejenih upravnih zmogljivosti ali naložbenih ozkih grl v okviru kratkih rokov mehanizma. Dopolnitev načrtov za okrevanje in odpornost ter dodajanje poglavij REPowerEU sta vplivala tudi na časovni raspored izplačil sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost, saj se je v prvi polovici leta 2023 vlaganje zahtevkov za plačila upočasnilo, države članice pa so svoja prizadevanja osredotočile na dopolnitev načrtov in dodajanje poglavij REPowerEU. Več informacij o napredku pri izvajanju mejnikov in ciljev na podlagi polletnega poročanja je podrobno opisanih v naslednjem oddelku.

Komisija še naprej poudarja, da prva prednostna naloga ostaja hitro izvajanje načrtov za okrevanje in odpornost, kot je razvidno iz specifičnih priporočil za države iz leta 2023, in je pripravljena podpreti države članice pri izpolnjevanju dogovorjenih reformnih in naložbenih zavez. Uspešna dopolnitev načrtov v letu 2023 je priložnost za države članice, da obravnavajo vprašanja, povezana z upravno zmogljivostjo, povečajo možnost porabe sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter nadoknadijo izgubljen čas in se približajo rokom iz časovnega razporeda izplačil. To vključuje uvedbo dodatnih reform in naložb v spremenjene načrte za okrevanje in odpornost, katerih cilj je odpraviti specifične regulativne ovire in naložbena ozka grla, ki so bila ugotovljena pri dosedanjem izvajanju. Poleg tega zajema ukrepe za izboljšanje organizacije, zmogljivosti in sredstev nacionalnih uprav, ki so neposredno vključene v izvajanje načrtov. Pri teh ukrepih se lahko države opirajo na tehnično pomoč Komisije, ki se zagotavlja prek instrumenta za tehnično podporo. 23 držav članic je prejelo ali trenutno prejema splošno podporo za horizontalne vidike izvajanja načrta za okrevanje in odpornost, kar vključuje podporo pri dopolnitvi načrtov, vseh 27 držav članic pa izkorišča tematsko podporo, ki je povezana z izvajanjem ukrepov mehanizma za okrevanje in odpornost⁹.

Napredek pri izvajanju mejnikov in ciljev

V skladu s členom 27 uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost morajo države članice v okviru evropskega semestra dvakrat letno poročati o napredku pri uresničevanju načrtov za okrevanje in odpornost. Ta obveznost je podrobneje določena v Delegirani uredbi Komisije (EU) 2021/2106, v kateri sta določena tudi roka za polletno poročanje, in sicer 30. april in 15. oktober. Države članice poročajo o svojem napredku pri doseganju mejnikov in ciljev, za katere je rok že potekel ali pa jih je treba doseči v naslednjih dvanajstih mesecih. Čeprav podatke sporočajo države članice same in jih Komisija ne preverja, zagotavljajo celovit pregled stanja izvajanja vseh načrtov in omogočajo spremljanje napredka pri izvajanju načrtov za okrevanje in odpornost.

Države članice še naprej poročajo o dobrem napredku pri izvajanju načrtov za okrevanje in odpornost, pri čemer mejniki in cilji, ki še niso bili doseženi oziroma se izvajajo z zamudo, predstavljajo manjši delež. Krog polletnega poročanja kaže, da je velika večina mejnikov in ciljev, ki so imeli rok do aprila 2023, že izpolnjenih¹⁰ oziroma države članice poročajo, da so doseženi¹¹ (slika 1). Spodbuden je tudi napredek pri prihodnjih mejnikih in ciljih, saj države članice za znatno število mejnikov in ciljev poročajo, da potekajo po časovnem okviru¹² ali so že doseženi (slika 2).

Vzpostavlja se čedalje večje ravnovesje med številom reform in naložb, za katere države članice poročajo, da so bile izpolnjene ali dosežene. Napredek pri reformah, zlasti pri

⁹ https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/recovery-and-resilience-plans_sl

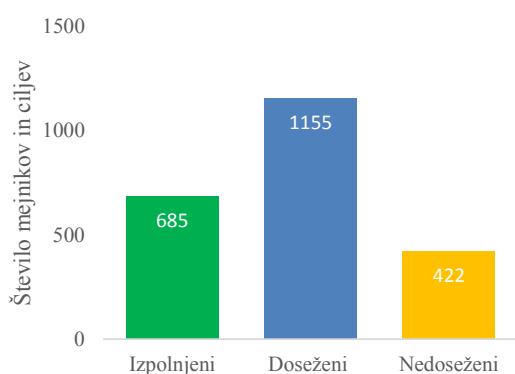
¹⁰ Mejniki in cilji, ki jih je Komisija že ocenila kot zadovoljivo izpolnjene v okviru zahtevka za plačilo, imajo status „izpolnjeno“.

¹¹ Status napredka za mejnike in cilje z rokom v preteklosti (tj. takšne, ki naj bi bili doseženi do četrtertletja pred datumom poročanja) je lahko bodisi „doseženi“ bodisi „nedoseženi“.

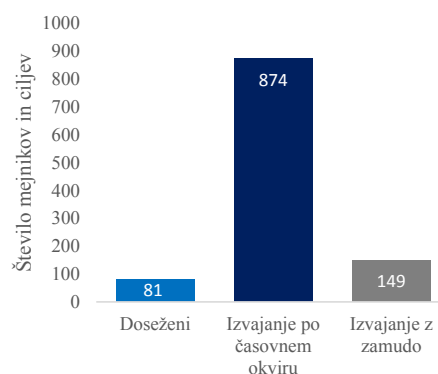
¹² Status mejnikov in ciljev z rokom v prihodnosti (tj. takšnih, ki naj bi bili doseženi v četrtertletju datuma poročanja in v naslednjih treh četrtertletjih) je lahko „doseženi“, „izvajanje po časovnem okviru“ ali „izvajanje z zamudo“.

sprejemanju pravnih aktov in ustreznih pripravljenih politik, je bil izrazitejši v prejšnjih krogih poročanja, saj so bile reforme v načrtih držav članic za okrevanje in odpornost pogosto načrtovane na začetku, da bi z njimi vzpostavili okvir, v katerem bi imeli poznejši naložbeni projekti večji učinek. Poleg tega izpolnitev ciljev, povezanih z naložbami, kot je na primer gradnja infrastrukture, terja določen čas, v prvih časovnih razporedih iz zahtevkov za plačilo pa je takšnih ciljev običajno manj, tudi če so se morda dejansko že začeli izvajati. Vendar je napredek pri naložbah zdaj opaznejši, saj naj bi bilo v naslednjih 12 mesecih v skladu s časovnim okvirom doseženih več mejnikov in ciljev, povezanih z naložbami, kot pa takšnih, povezanih z reformami (slika 3). To odraža pričakovan potek mehanizma za okrevanje in odpornost, saj izvajanje postopoma napreduje od bolj reformno usmerjenih mejnikov in ciljev do mejnikov in ciljev, ki so bolj usmerjeni v naložbe.

Slika 1: Napredek pri mejnikih in ciljih z rokom v preteklosti, za obdobje od prvega četrtertletja 2020 do prvega četrtertletja 2023

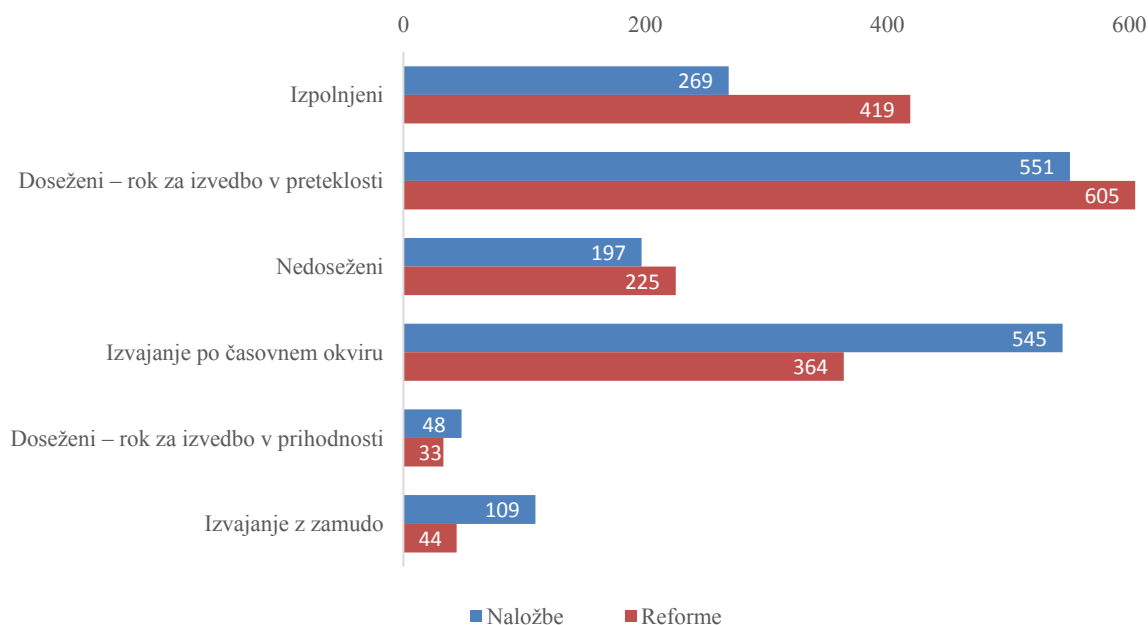

Slika 2: Napredek pri mejnikih in ciljih z rokom v prihodnosti, za obdobje od drugega četrtertletja 2023 do drugega četrtertletja 2024

Vir: Evropska komisija.

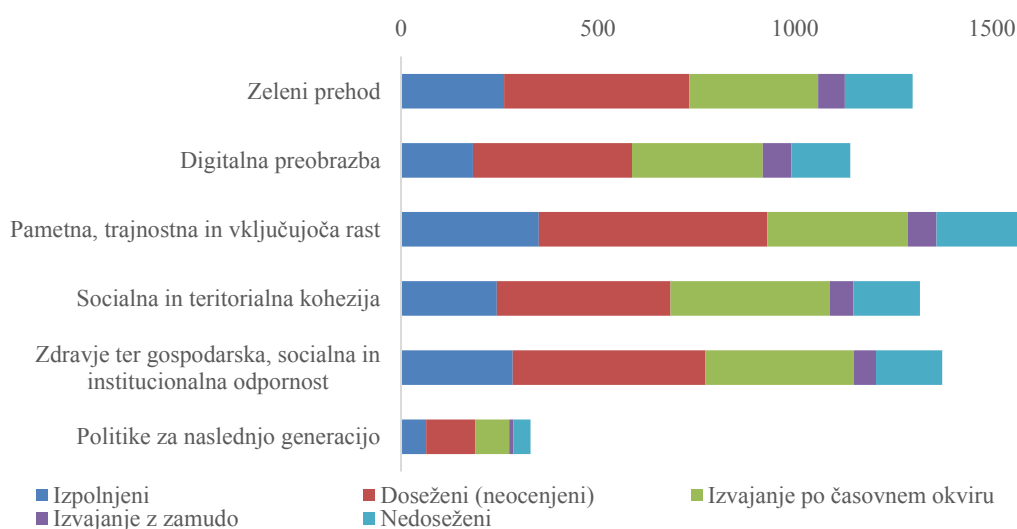
Slika 3: Napredek pri izvajanju mejnikov in ciljev, povezanih z reformami in naložbami

Vir: Evropska komisija.

Zdi se, da se mejniki in cilji primerljivo izvajajo v vseh šestih stebrih politike mehanizma za okrevanje¹³; tako kažejo podatki iz polletnega poročanja. Največji napredek je bil dosežen pri ukrepih, ki prispevajo k stebri 3, ki se nanaša na pametno, trajnostno in vključujočo rast, stebri 5, ki se nanaša na zdravje ter ekonomsko, socialno in institucionalno odpornost, ter k stebri 4, ki se nanaša na socialno in teritorialno kohezijo (slika 4). Te stebre – skupaj s stebrom 1, ki se nanaša na zeleni prehod – podpira največje število ukrepov, zato ni presenetljivo, da je napredek največji prav na teh področjih.

Slika 4: Napredek pri doseganju mejnikov in ciljev po stebrih mehanizma za okrevanje in odpornost

Vir: Evropska komisija.

Čeprav je število mejnikov in ciljev, za katere poročajo o izvajanju z zamudo, na splošno majhno, se zdi, da do več zamud pri izvajanju prihaja na področjih¹⁴ priprave politike, novih javnih storitev in postopkov ter nadgradenj infrastrukture (slika 5), kot izhaja iz polletnega poročanja. Vendar glede na to, da ta tri področja zajemajo veliko število mejnikov in ciljev v tem obdobju poročanja, zamude morda niso znatne ali nesorazmerne v primerjavi z drugimi področji.

Pri obrazložitvi zamud so države članice navajale težave pri izpolnjevanju roka za podpis pogodb in nepričakovane časovne zamike pri gradbenih delih. Na splošno države članice niso dosledno zagotavljale podrobnih pojasnil o zamudah in jih v glavnem niso štele za bistvene.

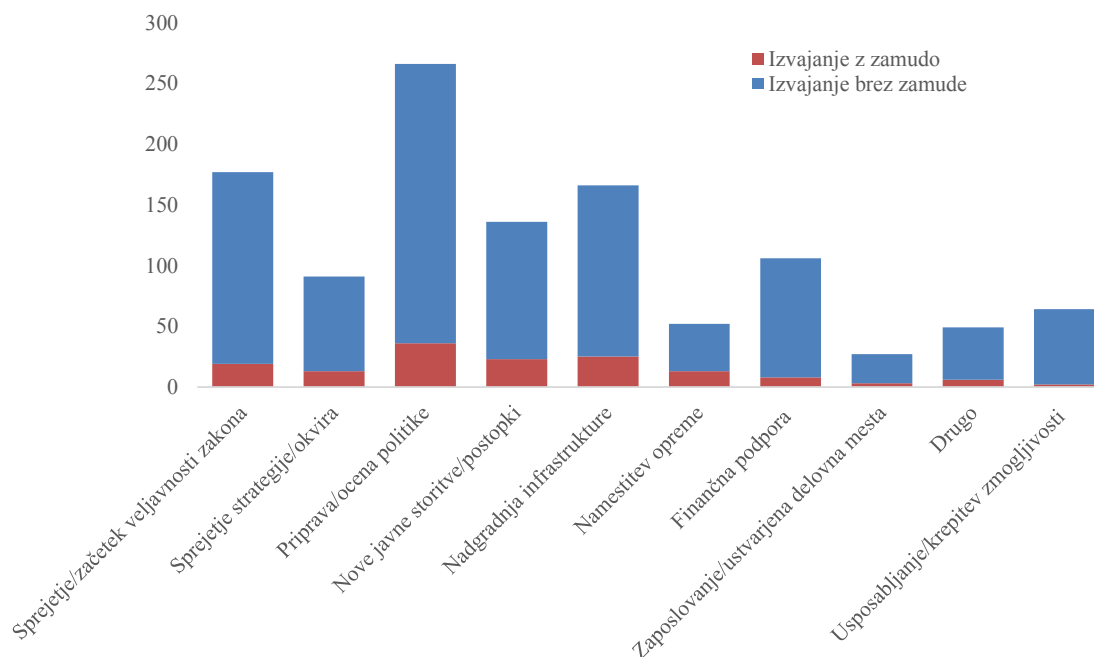
Medtem ko so bili okvirni ciljni datumi nekaterih mejnikov in ciljev odloženi v prihodnost, so bili drugi prestavljeni na zgodnejši datum. Glede na podatke iz zadnjega

¹³ Graf prikazuje ocenjeno število mejnikov in ciljev na podlagi metodologije označevanja stebrov za preglednico kazalnikov okrevanja in odpornosti. Na podlagi metodologije Komisije je vsak ukrep dodeljen enemu primarnemu in enemu sekundarnemu področju politike na podlagi seznama področij politik, povezanih s šestimi stebri. Zato so vsi mejniki in cilji povezani z več stebri.

¹⁴ Razvrstitev mejnikov in ciljev v tem odstavku je pripravila Evropska komisija; države članice je niso uporabljale pri polletnem poročanju.

kroga polletnega poročanja zamude pri ciljnem datumu za izvajanje, ki so jih sporočile države članice, večinoma vplivajo na mejnike in cilje, ki bi morali biti prvotno izvedeni v letu 2022 (preglednica 3), pri čemer je mediana obdobja zamud, o katerih so poročale države članice, znašala 181 dni. Zdi se, da je pri mejnikih in ciljih, ki so bili prvotno načrtovani za leto 2023, trenutno manj zamud. Omeniti je treba tudi, da je bil za več mejnikov in ciljev ciljni datum izvedbe prestavljen na zgodnejši datum¹⁵.

Slika 5: Vrsta mejnikov in ciljev, ki se izvajajo z zamudo

Opomba: razvrstitev mejnikov in ciljev na zgornji sliki je pripravila Evropska komisija, države članice pa je niso uporabljale pri polletnem poročanju.

Vir: Evropska komisija.

Preglednica 3: Število in mediana obdobja mejnikov in ciljev, ki se izvajajo z zamudo ali predčasno, za reforme in naložbe

			Prvotni ciljni datum izvedbe				
			2020	2021	2022	2023	2024
Mejniki in cilji, za katere so države članice poročale o odloženem ciljnem datumu izvedbe	Reforme	Število mejnikov in ciljev	8	51	135	40	2
		Mediana obdobja zamude (v dnevih)	48,5	91	181	182,5	320
	Naložbe	Število mejnikov in ciljev	0	32	139	59	7
		Mediana obdobja zamude (v dnevih)	n. r.	120	181	274	275
Mejniki in cilji, za katere so države članice poročale o predčasnem ciljnem	Reforme	Število mejnikov in ciljev	5	20	20	14	1
		Mediana obdobja predčasne izvedbe (v	115	149	246	308	366

¹⁵ Ciljni datum za izvedbo takšnih mejnikov in ciljev je vsaj četrta leta (tj. 91 dni) prej, kot je bilo prvotno predvideno v izvedbenem sklepu Sveta za državo članico.

datumu izvedbe		dnevi)					
	Naložbe	Število mejnikov in ciljev	0	7	20	21	4
		Mediana obdobja predčasne izvedbe (v dnevih)	n. r.	131	318	365	458

Opomba: preglednica temelji na podatkih, ki so jih zagotovile države članice same v okviru polletnega poročanja, v katerem poročajo o napredku glede mejnikov in ciljev z rokom v prihodnosti do drugega četrtertletja 2024. Zato ni na voljo podatkov o morebitnih zamudah pri mejnikih in ciljih, ki naj bi bili izvedeni v letih 2025 in 2026. Šteje se, da so mejniki in cilji izvedeni predčasno, če so izvedeni v četrtertletju pred prvotno načrtovanim četrtertletjem.

Vir: Evropska komisija.

Uspešnost mehanizma na podlagi skupnih kazalnikov

Skupni kazalniki kažejo napredek pri izvajanju načrtov za okrevanje in odpornost pri doseganju skupnih ciljev ter splošno uspešnost mehanizma za okrevanje in odpornost. V okviru mehanizma za okrevanje in odpornost je ključno merilo za izvajanje vsakega načrta za okrevanje in odpornost izpolnjevanje mejnikov in ciljev, skupni kazalniki pa predstavljajo skupino 14 kazalnikov, ki so bili določeni 28. septembra 2021 z Delegirano uredbo Komisije 2021/2106¹⁶ za prikaz splošne uspešnosti in napredka mehanizma pri doseganju njegovih ciljev¹⁷.

Države članice dvakrat letno poročajo o svojem napredku pri doseganju skupnih kazalnikov. V skladu z Delegirano uredbo 2021/2106 države članice opravijo poročanje do 28. februarja (za obdobje poročanja od julija do decembra predhodnega leta) in do 31. avgusta (za obdobje poročanja od januarja do junija istega leta). Komisija objavi podatke o skupnih kazalnikih v preglednici kazalnikov okrevanja in odpornosti¹⁸, ko opravi nekaj pregledov podatkov, da bi zagotovila primerljivost podatkov¹⁹. Kadar so podatki objavljeni na ravni posameznih držav članic, so v skladu z zahtevami delegirane uredbe Komisije predstavljeni v relativnem smislu.

Podatki, ki so jih do zdaj sporočile države članice, kažejo, da je mehanizem za okrevanje in odpornost že dosegel znaten napredek pri doseganju skupnih kazalnikov in na področju vseh stebrov politike. Doslej so bili pregledani podatki iz treh krogov poročanja, ki so bili tudi objavljeni v preglednici kazalnikov okrevanja in odpornosti, zajemajo pa napredek, dosežen v obdobju od februarja 2020 do decembra 2022. Ker so skupni kazalniki zasnovani tako, da zajemajo napredek, dosežen na terenu, zgodnejše faze izvajanja ukrepov iz načrtov za okrevanje in odpornost pogosto niso razvidne iz podatkov. Slika 6 prikazuje trenutni napredek pri doseganju skupnih kazalnikov ter odraža pomembne dosežke pri doseganju ciljev mehanizma in ključnih prednostnih nalog EU.

¹⁶ Delegirana uredba Komisije (EU) 2021/2106 z dne 28. septembra 2021 o dopolnitvi Uredbe (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost z določitvijo skupnih kazalnikov in podrobnih elementov preglednice kazalnikov okrevanja in odpornosti

¹⁷ Zajemajo elemente, ki so skupni večini načrtov za okrevanje in odpornost, vendar niso zasnovani tako, da bi zajemali vse vidike načrtov, saj so ti zelo heterogeni, število kazalnikov pa omejeno.

¹⁸ Glej https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html?lang=sl.

¹⁹ Komisija nima podlage za pregledovanje ali preverjanje kakovosti podatkov, ki jih predložijo države članice, niti za spreminjanje ali zavrnitev posameznih navedb držav članic.

Države članice so na primer zaradi podpore iz mehanizma za okrevanje in odpornost do decembra 2022 že prihranile približno 22 milijonov megavatov (MWh) pri letni porabi energije (slika 7). Zmanjšanje porabe energije in povečanje energijske učinkovitosti sta med najpomembnejšimi prednostnimi nalogami EU in pogoj za prehod na čisto energijo, skupni kazalnik (1) pa zajema zmanjšanje letne porabe primarne energije, doseženo s podporo mehanizma za okrevanje in odpornost. Za predstavo: doslej doseženi prihranki energije približno ustrezajo zmogljivosti za proizvodnjo električne energije v Belgiji. Primeri so zmanjšanje porabe energije v stavbah, šolah, bolnišnicah in podjetjih.

Mehanizem za okrevanje in odpornost je do decembra 2022 pomagal 1,43 milijona podjetjem z denarno podporo ali podporo v naravi (slika 8). Kriza zaradi COVID-19 je močno vplivala na celotno gospodarstvo EU, še zlasti pa je prizadela mala in srednja podjetja (MSP). Kar zadeva podporo, namenjeno spodbujanju gospodarstev EU in za pomoč podjetjem, skupni kazalnik (9) prikazuje število podjetij, ki so prejela podporo z ukrepi iz mehanizma za okrevanje in odpornost.

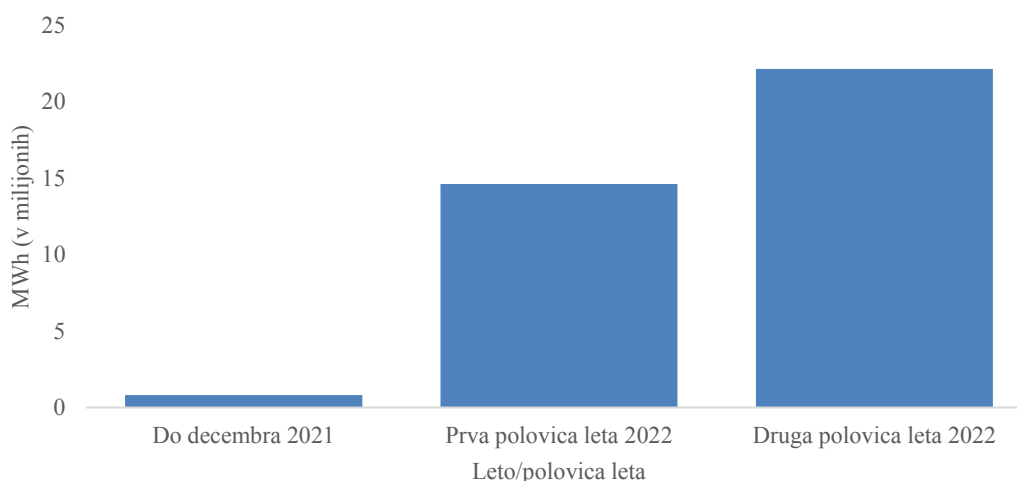
Slika 6: Napredek pri doseganju skupnih kazalnikov²⁰

(1) Prihranek pri letni porabi primarne energije Skupaj: 22 132 138 MWh/leto	(2) Dodatna nameščena operativna zmogljivost za energijo iz obnovljivih virov Skupaj: 1 061 MWh (vodik 0 MWh)	(3) Infrastruktura za alternativno gorivo (oskrbovalna/polnilna mesta) Skupaj: 512 543
(4) Prebivalci, deležni zaščitnih ukrepov proti poplavam, požarom v naravi in drugim naravnim nesrečam, ki so povezane s podnebjem Skupaj: 5 875 129	(5) Dodatna stanovanja z dostopom do interneta, ki ga zagotavljajo zelo visokozmogljiva omrežja Skupaj: 17 787 329	(6) Podjetja, ki se podprejo za razvoj ali sprejetje digitalnih produktov, storitev in aplikacijskih procesov Skupaj: 379 435
(7) Uporabniki novih in nadgrajenih javnih digitalnih storitev, produktov in procesov Skupaj: 247 798 959	(8) Raziskovalci, ki delujejo v podprtih raziskovalnih ustanovah Skupaj: 5 211	(9) Podprta podjetja (od tega mikro, mala, srednja in velika podjetja) Skupaj: 1 429 820
(10) Število udeležencev, ki so vključeni v izobraževanje ali usposabljanje Skupaj: 6 888 121	(11) Število zaposlenih ali oseb, ki iščejo zaposlitev Skupaj: 688 091	(12) Zmogljivost novih ali posodobljenih ustanov zdravstvenega varstva Skupaj: 18 646 974
(13) Število otrok na razred v novih ali posodobljenih ustanovah za varstvo otrok in izobraževanje Skupaj: 555 062	(14) Število mladih, starih od 15 do 29 let, ki prejemajo podporo Skupaj: 4 115 196	

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

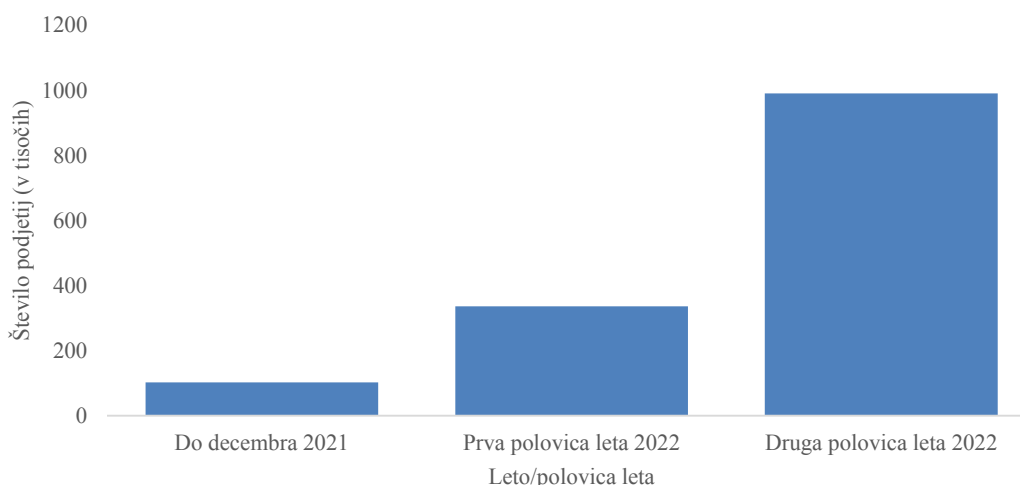
²⁰ Podatki na sliki ustrezajo podatkom, ki so jih države članice predložile v krogu poročanja februarja 2023, in zajemajo obdobje od februarja 2020 do decembra 2022. Več informacij lahko poiščete v preglednici kazalnikov okrevanja in odpornosti.

Slika 7: Gibanje prihrankov pri letni porabi primarne energije v MWh na leto

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

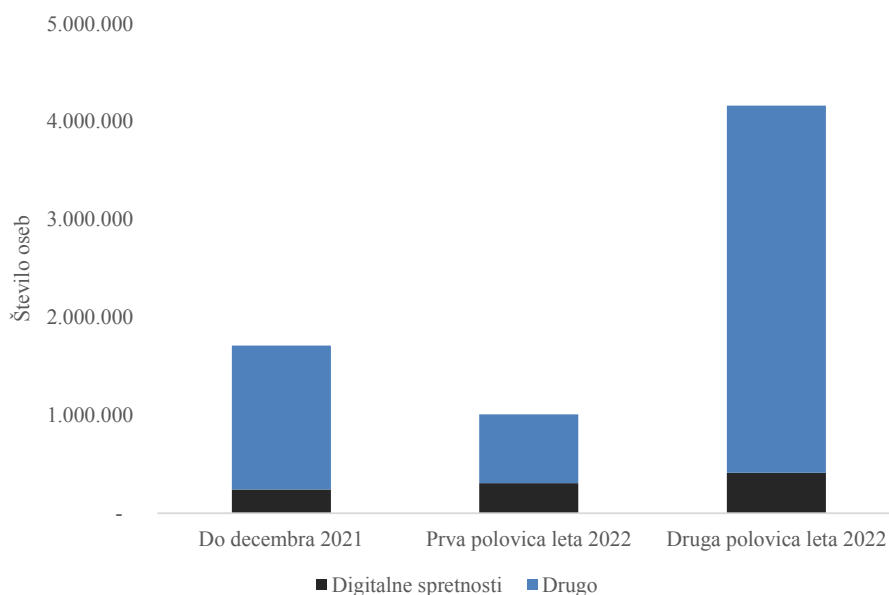
Slika 8: Gibanje števila podprtih podjetij

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

V drugi polovici leta 2022 se je s podporo iz mehanizma za okrevanje in odpornost usposabljal več kot 4 milijone ljudi (slika 9). Kriza zaradi COVID-19 je močno prizadela tudi sisteme izobraževanja in usposabljanja v EU, skupni kazalnik (10) pa odraža prispevek mehanizma za okrevanje in odpornost k izobraževanju in usposabljanju ter razvoju znanj in spretnosti, saj prikazuje število ljudi, ki so se udeležili izobraževanja in usposabljanja zaradi podpore, prejete v okviru ukrepov mehanizma za okrevanje in odpornost. Reforme in naložbe v izobraževanje in usposabljanje so ključne za pripravo državljanov in državljanek na današnje izzive, zlasti na digitalni in zeleni prehod, ter za zagotovitev, da lahko razvijejo znanja in spretnosti, ki jih potrebujejo. Posebna pozornost je namenjena usposabljanju za izboljšanje digitalnih znanj in spretnosti glede na njihov vse večji pomen na trgu dela in v družbi.

Slika 9: Gibanje števila udeležencev, vključenih v izobraževanje ali usposabljanje

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

2.2 Večja preglednost pri ocenjevanju zahtevkov za plačilo

Sredstva mehanizma za okrevanje in odpornost se lahko izplačajo le, če so ustrezni mejniki in cilji, zajeti v zahtevku za plačilo, zadovoljivo izpolnjeni, kot izhaja iz člena 24 uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost. Ocena mejnikov in ciljev, ki jo opravi Komisija, je osrednji element mehanizma za okrevanje in odpornost ter zahteva podrobno analizo, da se ugotovi, ali so države članice zadovoljivo izpolnile svoje obveznosti.

Komisija je v svojem sporočilu ob drugi obletnici mehanizma za okrevanje in odpornost, objavljenem 21. februarja 2023²¹, predstavila izvedbena orodja, ki se uporabljajo pri ocenjevanju zahtevkov za plačilo ter so namenjena povečanju predvidljivosti in preglednosti. Sporočilo in njegovi prilogi vsebujejo podroben opis okvira, ki se uporablja za ocenjevanje mejnikov in ciljev, ter metodologije za začasno ustavitev plačil.

Okvir za ocenjevanje mejnikov in ciljev na podlagi uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost

Komisija je februarja 2023 objavila okvir za ocenjevanje zadovoljivega izpolnjevanja mejnikov in ciljev, da bi nacionalnim organom, deležnikom in širši javnosti omogočila bolje razumeti, kako se pred vsakim izplačilom ocenjuje izvajanje ukrepov, ki jih podpira mehanizem za okrevanje in odpornost.

Zadovoljivo izpolnjevanje mejnikov in ciljev se oceni na podlagi izvedbenih sklepov Sveta, s katerimi so bili odobreni načrti za okrevanje in odpornost. Komisija se pri opredelitvi zahtev, ki jih morajo izpolnjevati države članice, opira na opis posameznih mejnikov in ciljev glede na njihov kontekst in namen. Nato na podlagi ustreznih utemeljitev, ki jih predložijo države članice, ugotovi, ali je bil določen mejnik ali cilj zadovoljivo dosežen.

²¹ Glej [COM\(2023\) 99 final](#).

V omejenem številu okoliščin in v skladu z uporabo načela *de minimis* se lahko sprejmejo minimalna odstopanja glede zneskov, formalnih zahtev, časovnice ali vsebine. Celotna metodologija, ki predstavlja okvir, na katerega se Komisija opira pri ocenjevanju zahtevkov za plačilo, je predstavljena v Prilogi I k sporočilu, objavljenemu 21. februarja 2023²².

Postopek za začasno ustavitev plačil

Komisija je februarja 2023 objavila tudi metodologijo za določitev zneska, ki se začasno ustavi, če mejnik ali cilj ni zadovoljivo izpolnjen, pri čemer sta v celoti upoštevani načeli enakega obravnavanja in sorazmernosti. Uredba o mehanizmu za okrevanje in odpornost upošteva izjemne okoliščine, zaradi katerih v državah članicah lahko pride do zamud pri izvajanju ukrepov, ki vplivajo na pravočasno izpolnitev nekaterih mejnikov in ciljev. Te razmere ne bi smele preprečevati plačil za mejnike in cilje, ki so bili zadovoljivo izpolnjeni²³. Uredba tako določa mehanizem, ki državam članicam zagotovi dodaten čas (do šest mesecev) za izvedbo zadevnega mejnika ali cilja. V takem primeru uredba o mehanizmu za okrevanje in odpornost določa možnost, da Komisija delno ali v celoti začasno ustavi plačila, s čimer se zagotovi tudi skladnost z načeli dobrega finančnega poslovanja.

Začasna ustavitev plačil državam članicam omogoča, da predložijo zahtevek za plačilo, tudi če še niso izpolnjeni vsi mejniki in cilji. Postopek začasne ustavitve (slika 10) državam članicam zagotavlja čas, da izpolnijo ustrezne mejnike in cilje, ki se štejejo za neizpolnjene, v šestih mesecih po sprejetju sklepa o začasni ustavitvi. Če država članica v tem šestmesečnem obdobju ne izpolni ustreznega mejnika ali cilja, se njen finančni prispevek ali podpora v obliki posojila trajno zmanjša v skladu s členom 24(6) uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost. Celotna metodologija, v kateri je podrobno opisan izračun zneska, ki se začasno ustavi, je predstavljena v Prilogi II k sporočilu, objavljenemu 21. februarja 2023.

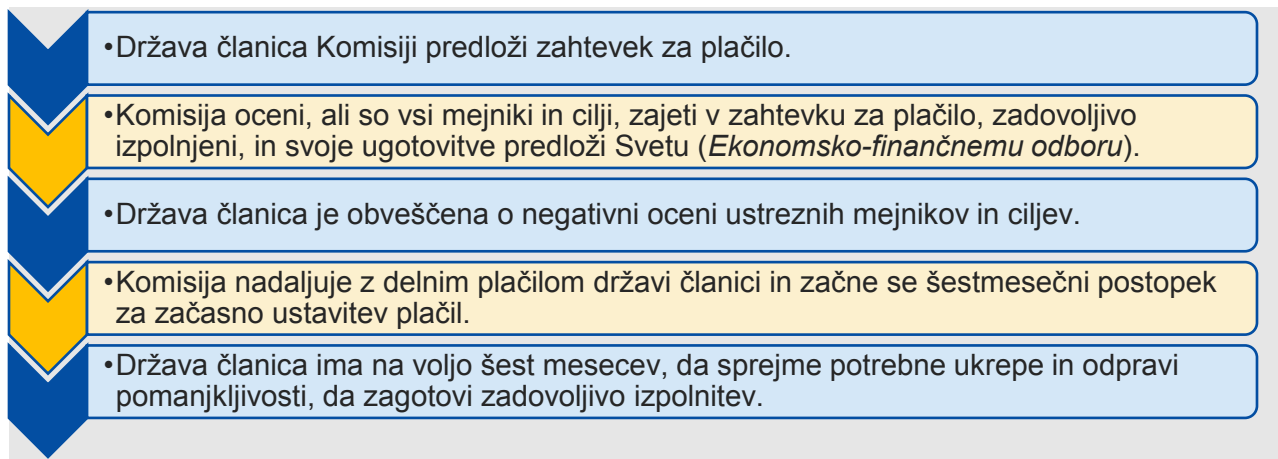
Leta 2023 je Komisija obravnavala prve primere nezadovoljivega izpolnjevanja²⁴. Komisija je v vseh primerih v dopisu zadevni državi članici navedla razlog, zakaj je mejnike ali cilje štela za neizpolnjene, in s tem povezan znesek, ki bo začasno ustavljen v skladu s postopki, predvidenimi v uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost. Zadevna država članica ima pravico, da te informacije posreduje Ekonomsko-finančnemu odboru. Doslej so zadevne države članice predložile svoj dopis Ekonomsko-finančnemu odboru.

Slika 10: Postopek za začasno ustavitev plačil

²² Glej [COM\(2023\) 99 final](#).

²³ Delna začasna ustavitev ni mogoča v primeru neizpolnjevanja mejnikov ali ciljev, povezanih s sistemom kontrol države članice, ki so potrebni za zaščito finančnih interesov Unije. V takem primeru se vedno začasno ustavijo celoten obrok in vsi prihodnji obroki do odprave neizpolnitve.

²⁴ Litovski zahtevek za plačilo je na voljo na https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/IP_23_1286.

Vir: Evropska komisija.

2.3 Razveljavitev mejnikov in ciljev v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost

V skladu z drugim stavkom člena 24(3) uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost se „[p]redpostavlja [...], da so mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni, če zadevna država članica ni razveljavila ukrepov, povezanih s predhodno zadovoljivo izpolnjenimi mejniki in cilji“.

Komisija je danes skupaj s tem poročilom objavila okvir za uporabo te določbe (glej Prilogo II). Okvir obravnava priporočilo Evropskega računskega sodišča²⁵ ter zagotavlja pravno jasnost in preglednost postopka, ki ga je treba upoštevati v primeru razveljavitve, s čimer se zagotavljata nadaljnje izvajanje mehanizma za okrevanje in odpornost ter zaščita finančnih interesov EU. Komisija lahko pregleda in spremeni to metodologijo, ko pridobi več izkušenj z njeno uporabo.

2.4 Dopolnitev načrtov za okrevanje in odpornost

Načrt REPowerEU priznava, da ima lahko mehanizem za okrevanje in odpornost pomembno vlogo pri doseganju zanesljive, cenovno dostopne in čiste energije, spremenjena uredba o mehanizmu za okrevanje in odpornost, ki je začela veljati februarja 2023, pa je del odziva Komisije na nedavni energetske in geopolitični razvoj dogodkov. Uredba o mehanizmu za okrevanje in odpornost je bila spremenjena, da bi podprli nove ali razširjene reforme in naložbe, namenjene povečanju raznovrstnosti oskrbe z energijo (zlasti fosilnih goriv), povečanju prihrankov energije, pospešitvi prehoda na čisto energijo ter navsezadnje povečanju odpornosti, varnosti in trajnostnosti energetskega sistema Unije. Da bi države članice lahko uporabile dodatna sredstva, jih spremenjena uredba o mehanizmu za okrevanje in odpornost poziva, naj dopolnijo svoje načrte za okrevanje in odpornost ter dodajo nove ali razširjene reforme in naložbe, povezane z energijo, in sicer s posebnim poglavjem REPowerEU. Spremenjena uredba uvaja tudi nabor ciljev REPowerEU, ki bi jih morali doseči ti dodani ukrepi (glej člen 21(c) spremenjene uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost).

²⁵ Posebno poročilo 07/2023: zasnova kontrolnega sistema Komisije za mehanizem za okrevanje in odpornost.

Hitro izvajanje načrtov za okrevanje in odpornost ostaja prva prednostna naloga, dopolnitve načrtov za okrevanje in odpornost ter predložitve poglavij REPowerEU pa ne bi smele posegati v zmožnost držav članic, da upoštevajo roke, predvidene v izvedbenih sklepih Sveta. Države članice bi si morale še naprej po najboljših močeh prizadevati za pravočasno predložitve zahtevkov za plačila ter napredek pri reformah in naložbah, kar bi omogočilo pravočasno izplačilo sredstev.

Od začetka veljavnosti spremenjene uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost februarja 2023 je 20 držav članic predložilo spremenjene načrte za okrevanje in odpornost skupaj s poglavji REPowerEU, kar bo prispevalo k prehodu držav članic na obnovljive vire energije, povečalo energijsko učinkovitost in zmanjšalo odvisnost Evrope od ruskih fosilnih goriv.

Trenutno stanje sprememb načrtov za okrevanje in odpornost ter predložitve poglavij REPowerEU

Države članice lahko Komisiji predložijo utemeljeno zahtevo, s katero predlagajo spremembo ali nadomestitev obstoječega načrta za okrevanje in odpornost na podlagi štirih razlogov za dopolnitev²⁶. Prvič, države članice bi morale v posebnem poglavju REPowerEU predlagati nove ali razširjene reforme in naložbe, povezane z energijo. Drugič, države članice lahko v skladu s členom 18(2) predlagajo prilagoditev svojih ukrepov navzgor ali navzdol, da se upošteva posodobljeni najvišji finančni prispevek, objavljen 30. junija 2022. Tretjič, države članice lahko zaprosijo za spremembo svojega načrta, če enega ali več mejnikov in ciljev v njihovem načrtu za okrevanje in odpornost ni več mogoče doseči zaradi objektivnih okoliščin v skladu s členom 21 uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost. Nazadnje, države članice so morale do 31. avgusta 2023 zaprositi za podporo v okviru posojilnega dela mehanizma za okrevanje in odpornost in ustrezno dopolniti svoje načrte ter jih predložiti Komisiji v oceno. Več informacij o posojilnem delu je v naslednjem oddelku.

Komisija je do 1. septembra 2023 prejela 25 spremenjenih načrtov za okrevanje in odpornost ter 20 poglavij REPowerEU (preglednica 4). Svet je sprejel osem spremenjenih načrtov za okrevanje in odpornost (Nemčija, Estonija, Irska, Francija, Luksemburg, Malta, Slovaška in Finska), od katerih štirje vključujejo poglavja REPowerEU (Estonija, Francija, Malta in Slovaška). V času priprave tega letnega poročila je Komisija še ocenjevala spremembe, ki jih je predlagalo 16 držav članic. Preglednica 5 vsebuje pregled pravnih podlag, ki so jih uporabile države članice za spremembo svojih načrtov za okrevanje in odpornost v skladu z uredbo o mehanizmu za okrevanje in odpornost.

Preglednica 4: Preglednica s podatki o predložitvi spremenjenih načrtov za okrevanje in odpornost ter poglavij REPowerEU²⁷

²⁶ Za več informacij o postopku spreminjanja obstoječih načrtov in načinih priprave poglavij REPowerEU glej obvestilo Komisije o smernicah o načrtih za okrevanje in odpornost v okviru REPowerEU ([2023/C 80/01](#)).

²⁷ Presečni datum je 1. september 2023 (vključno s tem datumom).

	Datum predložitve	Poglavje REPowerEU je bilo predloženo	Datum pozitivne ocene Komisije	Datum sprejetja v Svetu
Belgija	20. 7. 2023	Da	Ocenjevanje poteka	
Bolgarija				
Češka	30. 6. 2023	Da	Ocenjevanje poteka	
Danska	31. 5. 2023	Da	Ocenjevanje poteka	
Nemčija	9. 12. 2022	Ne	17. 1. 2023	14. 2. 2023
Estonija	9. 3. 2023	Da	12. 5. 2023	16. 6. 2023
Irska	22. 5. 2023	Ne	26. 6. 2023	14. 7. 2023
Grčija	31. 8. 2023	Da	Ocenjevanje poteka	
Španija	6. 6. 2023	Da	Ocenjevanje poteka	
Francija	20. 4. 2023	Da	26. 6. 2023	14. 7. 2023
Hrvaška	31. 8. 2023	Da	Ocenjevanje poteka	
Italija	11. 7. 2023	Ne	28. 7. 2023	Še ni sprejet
	7. 8. 2023	Da	Ocenjevanje poteka	
Ciper	1. 9. 2023	Da	Ocenjevanje poteka	
Latvija				
Litva	30. 6. 2023	Da	Ocenjevanje poteka	
Luksemburg	11. 11. 2022	Ne	9. 12. 2022	17. 1. 2023
Madžarska	31. 8. 2023	Da	Ocenjevanje poteka	
Malta	26. 4. 2023	Da	26. 6. 2023	14. 7. 2023
Nizozemska	6. 7. 2023	Da	Ocenjevanje poteka	
Avstrija	14. 7. 2023	Da	Ocenjevanje poteka	
Poljska	31. 8. 2023	Da	Ocenjevanje poteka	
Portugalska	26. 5. 2023	Da	Ocenjevanje poteka	
Romunija				
Slovenija	14. 7. 2023	Da	Ocenjevanje poteka	
Slovaška	26. 4. 2023	Da	26. 6. 2023	14. 7. 2023
Finska	26. 1. 2023	Ne	28. 2. 2023	7. 3. 2023
Švedska	24. 8. 2023	Da	Ocenjevanje poteka	

Vir: Evropska komisija.

Preglednica 5: Pravna podlaga, ki jo uporabljajo države članice pri spreminjanju svojih načrtov za okrevanje in odpornost

	Dodano poglavje REPowerEU (člen 21c)	Prilagoditev po posodobitvi najvišjega finančnega prispevka (člen 18(2))	Sprememba zaradi objektivnih okoliščin (člen 21)	Dodani ukrepi za pridobitev dodatnih posojil v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost (člen 14)
Belgija	•	•	•	•
Bolgarija				
Češka	•	•	•	•
Danska	•			
Nemčija			•	
Estonija	•	•	•	
Irska			•	
Grčija	•		•	•
Španija	•	•	•	•
Francija	•	•	•	
Hrvaška	•	•	•	•
Italija	•	•	•	
Ciper	•	•	•	
Latvija				

	Dodano poglavje REPowerEU (člen 21c)	Prilagoditev po posodobitvi najvišjega finančnega prispevka (člen 18(2))	Sprememba zaradi objektivnih okoliščin (člen 21)	Dodani ukrepi za pridobitev dodatnih posojil v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost (člen 14)
Litva	•	•	•	•
Luksemburg		•		
Madžarska	•		•	•
Malta	•	•	•	
Nizozemska	•		•	
Avstrija	•		•	
Poljska	•	•	•	•
Portugalska	•	•	•	•
Romunija				
Slovenija	•	•	•	•
Slovaška	•	•	•	
Finska		•		
Švedska	•	•		

Vir: Evropska komisija.

Dopolnjena nepovratna podpora v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost

V skladu s členom 18(2) uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost lahko države članice posodobijo svoje načrte za okrevanje in odpornost, da bi upoštevale posodobljeni najvišji finančni prispevek, objavljen 30. junija 2022. Države članice, za katere se je najvišji finančni prispevek zmanjšal, lahko svoje načrte ustrezno spremenijo. Države članice, za katere se je najvišji finančni prispevek povečal, lahko dodatna sredstva uporabijo za financiranje naložb in reform, vključenih v njihove dopolnjene načrte ali poglavje REPowerEU. Preglednica 6 v nadaljevanju vsebuje pregled sprememb nepovratne finančne podpore za države članice v skladu s členom 18.

Preglednica 6: Sprememba nepovratne finančne podpore v skladu s členom 18 uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost

	Sprememba nepovratne finančne podpore v skladu s členom 18 (v EUR, tekoče cene)
Belgija	-1 400 569 368
Bolgarija	-578 533 524
Češka	603 614 884
Danska	-122 251 741
Nemčija	2 405 023 531
Estonija	-106 027 582
Irska	-74 597 916
Grčija	-343 234 449
Španija	7 701 317 190
Francija	-1 919 823 196
Hrvaška	-785 114 933
Italija	143 242 804
Ciper	-90 187 539
Latvija	-128 150 411
Litva	-125 059 297
Luksemburg	-10 834 458
Madžarska	-1 363 094 805
Malta	-58 127 595
Nizozemska	-1 253 935 169

	Sprememba nepovratne finančne podpore v skladu s členom 18 (v EUR, tekoče cene)
Avstrija	289 454 205
Poljska	-1 330 690 569
Portugalska	1 633 096 593
Romunija	-2 119 187 698
Slovenija	-285 970 648
Slovaška	-322 838 535
Finska	-263 289 938
Švedska	-107 279 840

Vir: Evropska komisija.

Posojila v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost

Za financiranje novih naložb in reform, vključenih v poglavje REPowerEU, lahko države članice izkoristijo tudi zelo ugodne pogoje financiranja posojil v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, za katera so morale zaprositi do 31. avgusta 2023. Preglednica 7 v nadaljevanju vsebuje pregled zahtevkov (vključno z zneskom posojil), ki so jih države članice predložile do zakonskega roka. Te informacije so bile 1. septembra 2023 posredovane tudi Evropskemu parlamentu in Svetu.

Preglednica 7: Posojila, za katera so države članice zaprosile do 31. avgusta 2023

	Znesek dodeljenih posojil v okviru prvotnih načrtov za okrevanje in odpornost (v EUR, v tekočih cenah)	Znesek dodatno zahtevanih posojil po dopolnitvi načrtov za okrevanje in odpornost (v EUR, v tekočih cenah)	Skupni znesek dodeljenih posojil* (v EUR, v tekočih cenah)	Izpolnjevanje ali preseganje zgornje meje 6,8 % BND
Belgija		264 200 000	264 200 000	Ne
Bolgarija				Ne
Češka		818 100 000	818 100 000	Ne
Danska				Ne
Nemčija				Ne
Estonija				Ne
Irska				Ne
Grčija	12 727 538 920	5 000 000 000	17 727 538 920	Da
Španija		84 267 050 000	84 267 050 000	Ne
Francija				Ne
Hrvaška		4 442 508 187	4 442 508 187	Da
Italija	122 601 810 400		122 601 810 400	Da
Ciper	200 320 000		200 320 000	Ne
Latvija				Ne
Litva		1 722 000 000	1 722 000 000	Ne
Luksemburg				Ne
Madžarska		3 920 000 000	3 920 000 000	Ne
Malta				Ne
Nizozemska				Ne
Avstrija				Ne
Poljska	11 506 500 000	23 034 803 518	34 541 303 518	Da
Portugalska	2 699 000 000	3 191 756 353	5 890 756 353	Ne
Romunija	14 942 153 000		14 942 153 000	Da
Slovenija	705 370 000	587 000 000	1 292 370 000	Ne
Slovaška				Ne
Finska				Ne
Švedska				Ne

	Znesek dodeljenih posojil v okviru prvotnih načrtov za okrevanje in odpornost (v EUR, v tekočih cenah)	Znesek dodatno zahtevanih posojil po dopolnitvi načrtov za okrevanje in odpornost (v EUR, v tekočih cenah)	Skupni znesek dodeljenih posojil* (v EUR, v tekočih cenah)	Izpolnjevanje ali preseganje zgornje meje 6,8 % BND
EU 27	165 382 692 320	127 247 418 058	292 630 110 378	

Opomba: *vloge za posojila, predložene do 31. avgusta 2023, mora Komisija še oceniti v skladu s členom 19 uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost, Svet pa mora odobriti dopolnjene načrte. V tej preglednici so zato navedeni le predhodni podatki o tem, koliko bi lahko znašal skupni znesek posojil, dodeljenih v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost.

Vir: Evropska komisija.

V okviru načrta REPowerEU bodo lahko države članice v letih 2023 in 2024 prejele predhodno financiranje v dveh tranšah. To bo mogoče po predložitvi poglavja REPowerEU, če bo Svet zadevne izvedbene sklepe sprejel do 31. decembra 2023. Za ukrepe, vključene v poglavja REPowerEU, bodo lahko države članice zaprosile za predhodno financiranje v višini do največ 20 % dodatnih virov financiranja REPowerEU iz nepovratnih sredstev iz sistema za trgovanje z emisijami in prerazporeditev iz rezerv za prilagoditev na brexit, povečanja dodeljenih sredstev v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost po posodobitvi junija 2022 ter v okviru preostalih posojil v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost.

2.5 Trenutno stanje financiranja mehanizma za okrevanje in odpornost

Trenutno stanje financiranja v okviru instrumenta NextGenerationEU

V okviru instrumenta NextGenerationEU lahko Komisija z izdajo obveznic EU med sredino leta 2021 in letom 2026 zbere do 806,9 milijarde evrov. EU je zaradi tega v tem obdobju ena največjih izdajateljic dolžniških instrumentov, nominiranih v evrih. Kljub volatilnosti trga v preteklem letu je Komisija lahko pravočasno izpolnila vse zaveze glede izplačil v okviru instrumenta NextGenerationEU in si še naprej prizadevala za uspešno in učinkovito zbiranje sredstev na trgih.

Komisija je junija 2022 objavila načrt financiranja za obdobje od junija do konca decembra 2022. V skladu s tem načrtom financiranja je Komisija zbrala dodatnih 50 milijard EUR dolgoročnega financiranja za instrument NextGenerationEU, ki ga dopolnjujejo izdaje kratkoročnih menic EU. Izdane obveznice so bile kombinacija konvencionalnih in zelenih obveznic, pri čemer je bil v celoti upoštevan okvir za zelene obveznice NextGenerationEU. S temi transakcijami se je skupni neporavnani znesek obveznic NextGenerationEU povečal na 171 milijard EUR, od česar je bilo 36,5 milijarde EUR zbranih z izdajo zelenih obveznic. Skupni znesek neporavnanih menic EU ob koncu decembra je znašal 17 milijard EUR²⁸.

²⁸ Obveznice EU so glavni instrument financiranja Komisije v okviru njenega enotnega pristopa k financiranju. Njihova zapadlost je 3 leta in več. Komisija za izvajanje svojega načrta financiranja izdaja obveznice EU z referenčnimi zapadlostmi (3, 5, 7, 10, 15, 20, 25, 30 let). Septembra 2021 je Komisija začela izdajati menice EU, vrednostne papirje s krajšo zapadlostjo, in sicer manj kot eno leto. Program menic EU Komisiji kot

Komisija je decembra 2022 objavila svoj načrt financiranja za obdobje od januarja do konca junija 2023, ki je zajemal operacije dolgoročnega financiranja v višini do 80 milijard EUR. Dejansko je bilo izdanih za 78 milijard EUR obveznic EU s povprečno zapadlostjo približno 14 let. Komisija je v prvi polovici leta 2023 na dvomesečnih dražbah izdala tudi tri- in šestmesečne menice EU za kritje kratkoročnih potreb po financiranju, pri čemer konec junija 2023 ni bilo poravnanih za 17,9 milijarde EUR v menicah EU. Na 12 dražbah je bilo izdanih 24 menic EU s povprečno velikostjo vsake v višini približno 1 milijarde EUR.

Na podlagi teh uspešnih izdaj je EU lahko še naprej nemoteno financirala načrte za okrevanje in odpornost držav članic s pravočasnim izplačilom prihodkov. Komisija je vsa izplačila državam članicam v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost izvedla takoj, ko so zapadla, v povprečju v šestih delovnih dneh po odobritvi izplačila. Zamud ni bilo.

Okvir za zelene obveznice

Komisija je leta 2020 napovedala, da bo 30 % obveznic NextGenerationEU izdanih kot zelene obveznice. To je znak zaveze Komisije trajnostnemu financiranju, ki na trg prinaša novo likvidno zeleno sredstvo z visoko bonitetno oceno, omogoča dostop do zelenih naložb širokemu krogu vlagateljev ter krepi vlogo Evropske unije in evra na trajnostnih finančnih trgih.

S prihodki iz zelenih obveznic NextGenerationEU se financira delež odhodkov v mehanizmu za okrevanje in odpornost, povezanih s podnebjem. Vsaka država članica mora vsaj 37 % skupne vrednosti svojega nacionalnega načrta za okrevanje in odpornost nameniti naložbam in reformam, povezanim s podnebjem. Države članice so ta cilj presegle, saj ocenjeni odhodki za podnebne ukrepe zdaj znašajo približno 40 %.

Komisija je prvo zeleno obveznico NextGenerationEU izdala oktobra 2021. S to 15-letno obveznico je Komisija zbrala 12 milijard EUR, kar predstavlja največjo transakcijo z zelenimi obveznicami na svetu doslej.

Odhodki, financirani z zelenimi obveznicami NextGenerationEU, so bili do zdaj porabljeni predvsem za energijsko učinkovitost (47,6 % dodeljenih odhodkov) ter čisti promet in infrastrukturo (42 %). Prilagajanje podnebnim spremembam je tretja največja kategorija odhodkov (5,6 % odhodkov) med devetimi kategorijami odhodkov, ki se jim lahko dodelijo prihodki iz zelenih obveznic NextGenerationEU.

2.6 Kontrole in revizija izvajanja mehanizma za okrevanje in odpornost

Mehanizem za okrevanje in odpornost je instrument, ki temelji na uspešnosti. Plačila Komisije državam članicam temeljijo na zadovoljivem izpolnjevanju mejnikov in ciljev, vnaprej določenih v načrtih za okrevanje in odpornost. Izvedbeni sklep Sveta za vsak

izdajateljici zagotavlja dodatno prožnost in podpira likvidnost njenih vrednostnih papirjev. Menice EU imajo zapadlost od 3 do 6 mesecev.

načrt za okrevanje in odpornost določi z načrtom povezan sklop mejnikov in ciljev ter ustrezne zneske posameznega obroka. Zakonitost in pravilnost izplačil v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost zato temeljita izključno na zadovoljivem izpolnjevanju mejnikov in ciljev. Države članice so upravičene do sredstev mehanizma za okrevanje in odpornost, ki se po izplačilu vnesejo v nacionalni proračun.

Nadzorni okvir mehanizma za okrevanje in odpornost je prilagojen edinstveni naravi mehanizma kot programa EU za porabo sredstev in temelji na dveh glavnih stebrih: na eni strani sta zakonitost in pravilnost transakcij, za kar je odgovorna predvsem Komisija, na drugi strani pa je zaščita finančnih interesov Unije, za katero so v glavnem odgovorne države članice, vendar pa tudi Komisija v zvezi s tem izvaja namenske kontrole.

Komisija je dodatno okrepila trdnost nadzornega okvira mehanizma za okrevanje in odpornost, vključno s svojim revizijskim delom. Rezultati revizije in opažanja niso odkrili kritičnih ali velikih tveganj, zaradi katerih bi bila potrebna izjava o zanesljivosti, ki jo generalni direktor generalnega direktorata za gospodarske in finančne zadeve predloži v svojem letnem poročilu o dejavnostih²⁹, ki zajema mehanizem za okrevanje in odpornost.

Kontrole zakonitosti in pravilnosti zavez in izplačil

Kontrolno okolje Komisije sestavljata dve ravni: predhodne kontrole pred izvedbo plačila in naknadne revizije po izplačilu.

Kadar država članica predloži zahtevek za plačilo, Komisija s predhodno kontrolo oceni, ali je vsak mejnik in cilj, ki ga je država članica označila kot doseženega, zadovoljivo izpolnjen. Pri preverjanju, ali so mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni, posebne skupine za posamezno državo, v katerih sodelujejo osebe na ravni celotne Komisije, ocenijo dokaze, ki jih je predložila država članica. Komisija lahko zahteva dodatne informacije in se lahko odloči za izvedbo dodatnih kontrol, da bi pridobila potrebno dodatno zagotovilo o doseganju mejnikov in ciljev pred izvedbo plačila. Če kateri mejniki in cilji niso zadovoljivo izpolnjeni, se lahko izplačilo delno začasno ustavi.

Komisija je leta 2022 ocenila 13 zahtevkov za plačilo, ki so vsebovali 366 mejnikov in ciljev, ter ugotovila, da so bili vsi mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni. Zato leta 2022 niso bile potrebne nobenečasne ustavitve ali znižanja plačil.

Komisija izvaja tudi naknadne revizije mejnikov in ciljev na podlagi tveganja, da bi pridobila dodatno potrditev, da so bile informacije, ki jih je predložila država članica, pravilne. Komisija je v skladu s svojo revizijsko strategijo za leto 2022 izvedla sedem naknadnih revizij mejnikov in ciljev v zvezi s prvimi zahtevki za plačilo, ki so jih predložile Francija, Italija, Portugalska, Hrvaška in Romunija, ter drugima zahtevkoma za plačilo, ki sta ju predložili Hrvaška in Španija. Na podlagi ocene tveganja je revizijsko delo zajemalo vseh 15 mejnikov in ciljev, pri katerih je bilo ugotovljeno „visoko tveganje“, in 12 takšnih, pri

²⁹ Letno poročilo o dejavnostih za leto 2022 – ekonomske in finančne zadeve, na voljo na spletnem naslovu https://commission.europa.eu/publications/annual-activity-report-2022-economic-and-financial-affairs_sl.

katerih je bilo ugotovljeno „srednje tveganje“. Leta 2023 je bilo izvedenih nadaljnjih sedem revizij zahtevkov za plačilo, ki so jih predložili Avstrija, Češka, Danska, Grčija, Luksemburg, Slovaška in Španija. Komisija je na podlagi doslej izdanih končnih revizijskih poročil ugotovila, da so bili revidirani mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni. Če bi Komisija naknadno ocenila, da mejnik ali cilj ni zadovoljivo izpolnjen, bi uvedla finančne popravke za povračilo neupravičeno izplačanega dela plačila.

Kontrole za zagotovitev ustrezne zaščite finančnih interesov Unije na način, določen v členu 22 uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost

Vsaka država članica mora vzpostaviti in vzdrževati uspešne in učinkovite kontrolne sisteme ter sprejeti ustrezne ukrepe za zaščito finančnih interesov Unije. Vsaka država članica je morala v svojem načrtu za okrevanje in odpornost podrobno opredeliti nacionalni kontrolni sistem, Komisija pa je te sisteme ocenila kot ustrezne (A) ali nezadostne (C). Če bi bile ureditve, ki jih je predlagala država članica, ocenjene kot nezadostne, načrt ne bi bil odobren. Komisija je pet načrtov za okrevanje in odpornost, odobrenih leta 2022, ocenila po sprejetju prejšnjega letnega poročila in ugotovila, da imajo ustrezen kontrolni sistem, tako kot je bilo ugotovljeno pri drugih 22 načrtih za okrevanje in odpornost. Kot pri prejšnjih ocenah je Komisija pri vsakem od petih načrtov za okrevanje in odpornost, ki so bili pozitivno ocenjeni leta 2022, ugotovila tudi nekatere pomanjkljivosti, zato je od zadevnih držav članic zahtevala, naj sprejmejo dodatne popravne ukrepe, in sicer da v svoje načrte za okrevanje in odpornost dodajo posebne mejnike v zvezi z revizijami in kontrolami. Ustrezni mejniki in cilji so vključeni v Prilogo k izvedbenemu sklepu Sveta in jih je treba izpolniti, preden je mogoče izvesti redno izplačilo. Komisija po prejemu ustreznega zahtevka za plačilo oceni zadovoljivo izpolnjevanje teh posebnih mejnikov v zvezi z revizijami in kontrolami ter analizira predložene izjave o upravljanju in povzetke revizij.

Poleg tega Komisija v skladu s svojo revizijsko strategijo izvaja revizije sistemov, ki temeljijo na informacijah, ki so na voljo znotraj Komisije, ter povzetkih revizij in izjavah o upravljanju, ki jih predložijo države članice skupaj z zahtevki za plačilo. Komisija v okviru revizij sistemov preverja postopke, ki jih države članice uporabljajo za preprečevanje, odkrivanje in odpravljanje goljufij, korupcije in nasprotij interesov ter dvojnega financiranja. To zajema tudi preglede sistemov za zbiranje in shranjevanje podatkov o upravičencih, izvajalcih, podizvajalcih in dejanskih lastnikih na podlagi tveganja. Komisija ima pooblastila za izterjavo sredstev ali uvedbo finančnih popravkov, če države članice ugotovijo, da je prišlo do goljufije, korupcije ali nasprotja interesov, in tega ne popravijo ali če države članice resno kršijo obveznosti iz sporazumov o financiranju in posojilnih pogodb.

Komisija je leta 2022 izvedla 16 revizij sistemov³⁰, leta 2023 pa doslej 11 revizij³¹, pri čemer je po potrebi izdala priporočila s strogimi roki za izvedbo, vse države članice pa bo revidirala vsaj enkrat do konca leta 2023. V okviru teh revizij Komisija tudi preveri, ali

³⁰ Revizije so obravnavale Bolgarijo, Ciper, Češko, Dansko, Estonijo, Finsko, Grčijo, Irsko, Italijo, Latvijo, Malto, Poljsko, Slovaško, Slovenijo in Španijo.

³¹ Revizije so obravnavale Avstrijo, Belgijo, Hrvaško, Francijo, Nemčijo, Madžarsko, Italijo, Luksemburg, Portugalsko, Romunijo in Švedsko.

se s sistemi držav članic na splošno zagotavlja in preverja skladnost s pravili EU in nacionalnimi pravili, vključno s specifičnimi elementi postopka javnega naročanja in pravili o državni pomoči. Komisija je na podlagi priporočil Evropskega računskega sodišča dodatno okrepila svoje revizijsko delo, da bi na primer vključila bolj ciljno usmerjene revizije sistemov v primeru odkritih pomanjkljivosti ali tveganj.

Poleg tega Komisija izvaja tudi **revizije dela, ki so ga opravili nacionalni revizijski organi v državah članicah**. Cilj teh revizij skladnosti je oceniti zanesljivost dela, opravljenega na nacionalni ravni, tako v zvezi z revizijami mejnikov in ciljev kot z revizijami nacionalnih kontrolnih sistemov, da se zagotovi skladnost s pravili EU in nacionalnimi pravili ter zaščita finančnih interesov EU.

2.7 Ozaveščanje o izvajanju in preglednost načrta za okrevanje in odpornost

Medinstitucionalni dialog in izmenjave

Komisija od začetka izvajanja mehanizma za okrevanje in odpornost tesno sodeluje z Evropskim parlamentom in Svetom. Komisija Evropskemu parlamentu in Svetu pod enakimi pogoji še naprej brez odlašanja posreduje vse načrte za okrevanje in odpornost ter spremenjene načrte, ki jih predložijo države članice, ter vse predhodne ocene zahtevkov za plačilo. To zagotavlja pregleden pretok informacij z visoko stopnjo sodelovanja med institucijami v celotni fazi izvajanja.

Kar zadeva Evropski parlament, Komisija redno izmenjuje mnenja o horizontalnih temah v zvezi z mehanizmom za okrevanje in odpornost. Komisija je bila od vzpostavitve mehanizma za okrevanje in odpornost povabljena k enajstim dialogom na visoki ravni o okrevanju in odpornosti ter je v njih sodelovala. Poleg tega redno sodeluje s poslanci in poslankami Evropskega parlamenta v stalni delovni skupini skupnih odborov ECON in BUDG ter se je skupaj udeležila 32 sej. Redno je vabljena tudi k izmenjavi mnenj z različnimi drugimi odbori o zadevah, povezanih z mehanizmom za okrevanje in odpornost, vključno z odbori REGI, CONT in ENVI. Komisija na posebnem spletnem mestu³² objavlja vse predstavitve, opravljene v okviru stalne delovne skupine.

Komisija je ustanovila tudi neformalno strokovno skupino za izmenjavo mnenj z državami članicami o izvajanju mehanizma za okrevanje in odpornost ter pogosto organizira izmenjave mnenj in dobrih praks. Ta skupina je pomemben forum za razpravo med strokovnjaki in strokovnjakinjami iz držav članic in Komisije o medsektorskih vidikih mehanizma za okrevanje in odpornost. Teme, obravnavane v tej obliki, so zelo raznolike in segajo od finančnih zadev do upravljanja, revizije in kontrole ter vprašanj, povezanih s posebnimi področji politike. 19. seja marca 2023 je bila na primer namenjena pomoči državam članicam pri upoštevanju *vidikov enakosti* in njihovo vključevanje v poglavje REPowerEU in dopolnjene načrte za okrevanje in odpornost. Na 20. seji maja 2023 so bila obravnavana tudi vprašanja upravne zmogljivosti, o njih pa se bo nadalje razpravljalo na drugi

³² [Informacije, ki jih je Evropski parlament ali Svet prejel o načrtih za okrevanje in odpornost \(europa.eu\).](#)

seji, predvideni za jesen 2023. Strokovna skupina spodbuja in pospešuje izmenjavo dobrih praks v zvezi s številnimi elementi izvajanja mehanizma za okrevanje in odpornost. Komisija vse ustrezne dokumente, kot so dnevni redi, zapisniki, poročila, mnenja, priporočila in drugo, objavi na posebnem spletišču³³.

Komisija je doslej organizirala 21 sej neformalne strokovne skupine za mehanizem za okrevanje in odpornost. Komisija je decembra 2022 organizirala prvo celodnevno fizično srečanje z vsemi strokovnjaki in strokovnjakinjami iz držav članic. Na tej 16. seji skupine so države članice predstavile svoje dobre prakse v zvezi s tremi temami: (1) vlogo usklajevalnega organa in upravljanjem izvajanja mehanizma za okrevanje in odpornost, (2) vključevanjem deležnikov v pripravo in izvajanje načrtov za okrevanje in odpornost ter (3) vidiki obveščanja in prepoznavnosti mehanizma za okrevanje in odpornost. Naslednje fizično srečanje strokovne skupine je načrtovano jeseni 2023.

Zahteve glede obveščanja in prepoznavnosti

Tako kot pri drugih skladih Unije morajo države članice zagotoviti, da prejemniki sredstev Unije iz mehanizma za okrevanje in odpornost navedejo izvor in zagotovijo prepoznavnost financiranja. V zvezi s tem člen 34(2) uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost, kot je izveden s členom 10 sporazumov o financiranju med Komisijo in državami članicami, določa več zahtev glede obveščanja in prepoznavnosti. Te vključujejo vzpostavitev komunikacijske strategije, po potrebi prikaz emblema EU z ustrezno izjavo o financiranju ter vzpostavitev in vzdrževanje enotnega spletišča. Kljub tem obveznostim glede obveščanja in prepoznavnosti rezultati raziskave Eurobarometer iz leta 2022³⁴ kažejo, da državljani EU sicer dobro poznajo obstoj načrtov za okrevanje in odpornost za svoje države (z razlikami med državami članicami), vendar niso dovolj seznanjeni z dejstvom, da načrte za okrevanje in odpornost (v celoti ali delno) financira EU. To kaže, da morajo države članice okrepiti svoja prizadevanja. Komisija še naprej razpravlja z državami članicami, da bi zagotovila izpolnjevanje njihovih obveznosti. Skladnost z zahtevami glede obveščanja je tudi sistematično del naknadnih revizij mejnikov in ciljev, ki jih izvaja Komisija. Komisija državam članicam zagotavlja smernice z dvostranskimi izmenjavami in prek mreže INFORM EU, ki združuje komunikatorje in komunikatorke iz držav članic in Komisije o različnih skladih EU, vključno z mehanizmom za okrevanje in odpornost. V zvezi s tem Komisija še naprej zagotavlja podporo državam članicam pri izvajanju komunikacijskih strategij, vključenih v načrte za okrevanje in odpornost. V večdržavnem projektu za krepitev zmogljivosti za učinkovito obveščanje o koristih načrtov za okrevanje in odpornost, ki ga podpira instrument za tehnično podporo, trenutno sodeluje osem držav članic.

³³ [Register strokovnih skupin Komisije in drugih podobnih skupin \(europa.eu\).](https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2653)

³⁴ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2653>

Interaktivni zemljevid projektov, ki jih podpira mehanizem za okrevanje in odpornost

Pospešeno izvajanje mehanizma za okrevanje in odpornost ter učinkovito doseganje njegovih ciljev zahtevata vse višjo raven preglednosti njegovega delovanja in konkretne uporabe financiranja iz mehanizma s strani držav članic. V ta namen Komisija redno objavlja informacije na spletišču, namenjenem mehanizmu za okrevanje in odpornost³⁵ (tudi o posameznih načrtih za okrevanje in odpornost na namenskih straneh o posameznih državah³⁶), in je vzpostavila preglednico kazalnikov okrevanja in odpornosti³⁷, ki zagotavlja informacije v realnem času o izplačilih in napredku držav članic ter dodatne podatke, kazalnike in tematske analize.

Da bi dodatno povečala prepoznavnost in preglednost mehanizma za okrevanje in odpornost, je Komisija pripravila interaktivni zemljevid projektov³⁸ v vsaki državi članici, ki jih podpira mehanizem za okrevanje in odpornost. Zemljevid vsebuje pregled izbranih reform in naložb, prikazuje njihovo geografsko lokacijo in informacije o njihovem trenutnem stanju. Zemljevid vključuje tudi povezave do spletnih virov, ki zagotavljajo podrobnejše informacije, kot so nacionalna spletišča mehanizma za okrevanje in odpornost ter spletišča posebnih projektov, ki se financirajo iz mehanizma za okrevanje in odpornost, če so na voljo. Zemljevid je začel uradno delovati 31. marca 2023. Redno se bo posodabljal in dopolnjeval z dodatnimi informacijami o izvajanju. Prva posodobitev je bila opravljena 24. maja 2023, s čimer se je skupno število projektov, prikazanih na tej točki, v vseh državah članicah povečalo na več kot 430.

Zemljevid projektov, ki jih podpira mehanizem za okrevanje in odpornost

Končni prejemniki v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost

Uredba REPowerEU je okrepila preglednost v zvezi z uporabo sredstev mehanizma za okrevanje in odpornost z vključitvijo nove obveznosti za države članice, da objavijo podatke o končnih prejemnikih. V okviru mehanizma za okrevanje in odpornost se končni prejemnik razume kot zadnji subjekt, ki prejme sredstva v okviru mehanizma za okrevanje in

³⁵ https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_sl

³⁶ [Strani o posameznih državah](#) so bile 19. septembra 2023 prenovljene, da odražajo vlogo mehanizma za okrevanje in odpornost pri izvajanju načrta REPowerEU ter upoštevajo druge spremembe načrtov držav članic za okrevanje in odpornost.

³⁷ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html?lang=sl

³⁸ https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_sl#map

odpornost in ni izvajalec ali podizvajalec, na primer državljani, regionalni ali lokalni organi ali MSP, in je lahko kot tak pravna ali fizična oseba. Novi člen 25a spremenjene uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost od držav članic zahteva, da vzpostavijo javno dostopen portal, ki je enostaven za uporabo in na katerem objavijo podatke o 100 končnih prejemnikih, ki prejmejo najvišji znesek sredstev za izvajanje ukrepov v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, ter te podatke posodobljajo dvakrat letno³⁹. Komisija je nato zadolžena za centralizacijo in objavo podatkov skupaj s povezavami do nacionalnih portalov držav članic v preglednici kazalnikov okrevanja in odpornosti.

V ta namen je Komisija državam članicam zagotovila smernice za lažjo objavo podatkov o 100 največjih končnih prejemnikih ter zagotovitev primerljivosti, doslednosti in enake obravnave, tudi v okviru 20. in 21. seje neformalne strokovne skupine za izvajanje mehanizma za okrevanje in odpornost. Države članice morajo poročati o vseh ukrepih, vključenih v načrt za okrevanje in odpornost, če je že bilo izvedeno izplačilo končnemu prejemniku, ne glede na to, ali je država članica že predložila zahtevek za plačilo in prejela sredstva v okviru mehanizma, saj države članice redna plačila prejmejo naknadno, ko Komisija oceni, da so bili ustrezni mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni. Za zagotovitev doslednosti in skladnosti pri predstavitvi podatkov v preglednici kazalnikov okrevanja in odpornosti je Komisija države članice pozvala tudi, naj prek njenega informacijskega orodja za mehanizem za okrevanje in odpornost FENIX in namenske predloge zagotovijo strukturirane podatke.

Do zdaj je podatke o 100 končnih prejemnikih, ki so v svojih načrtih za okrevanje in odpornost prejeli najvišji znesek sredstev za izvajanje ukrepov, predložilo 15 držav članic, ti podatki pa so bili objavljeni tudi v preglednici kazalnikov okrevanja in odpornosti⁴⁰. Komisija je v smernicah o načrtih za okrevanje in odpornost v okviru REPowerEU, objavljenih februarja 2023, predlagala, da se prvo poročanje informacij izvede vzporedno s polletnim poročanjem aprila 2023. Številne države članice so te smernice upoštevale in na svojih nacionalnih portalih že objavile podatke o 100 največjih končnih prejemnikih. Od 16 držav članic, ki so predložile podatke, jih je večina (12 držav članic, in sicer Avstrija, Hrvaška, Ciper, Češka, Nemčija, Madžarska, Italija, Latvija, Litva, Portugalska, Slovaška, Slovenija, Švedska) objavila podatke na svojih nacionalnih portalih in Komisiji predložila strukturirane podatke, tri države članice (Estonija, Finska in Poljska) pa so podatke objavile na svojem nacionalnem portalu. Ker morajo vse države članice podatke objaviti in posodobiti dvakrat letno, in sicer od začetka veljavnosti uredbe REPowerEU 1. marca 2023, se pričakuje, da bodo leta 2023 sledile tudi preostale države članice in objavile podatke o 100 največjih končnih prejemnikih v okviru svojih načrtov za okrevanje in odpornost.

³⁹ Uredba določa tudi, katere informacije morajo države članice objaviti, in sicer polno ime prejemnika, v primeru pravne osebe identifikacijsko številko za DDV ali davčno identifikacijsko številko (ali drugo enolično identifikacijsko oznako), prejeti znesek in povezane ukrepe, za katere je prejemnik prejel sredstva.

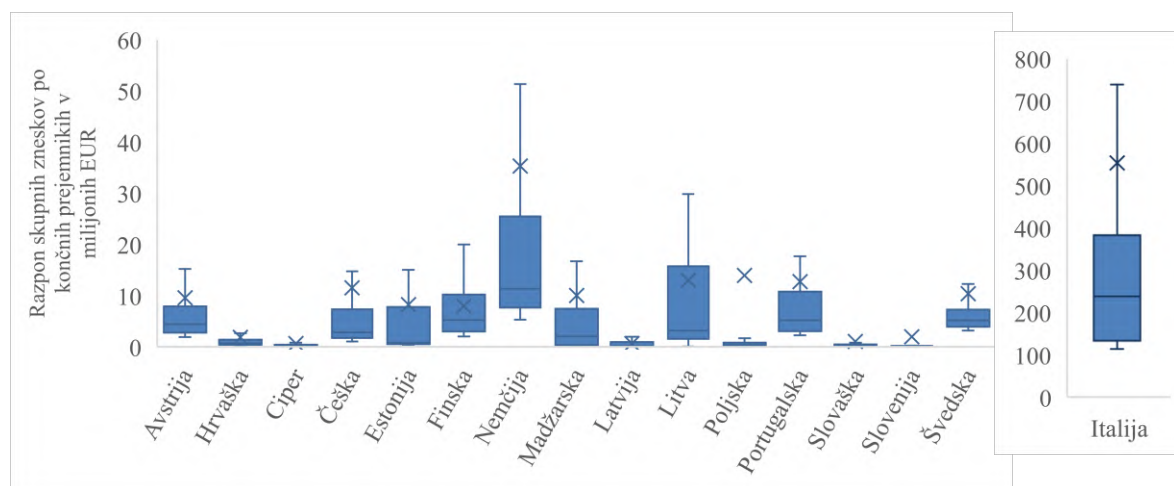
⁴⁰ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/disbursements.html?table=finalRecipientByCountry

Komisija spodbuja države članice, ki še niso predložile podatkov o 100 največjih končnih prejemnikih, naj to storijo brez odlašanja ter s tem izpolnijo pravne zahteve iz uredbe in zagotovijo potrebno preglednost o prejemnikih sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost.

Analiza podatkov o največjih končnih prejemnikih v vsaki državi članici lahko zagotovi dragocen vpogled in izkušnje za izvajanje mehanizma za okrevanje in odpornost. Podatki omogočajo večjo preglednost v zvezi s tem, kam se stekajo tokovi financiranja iz mehanizma za okrevanje in odpornost, ter z učinkom mehanizma za okrevanje in odpornost na terenu in dodatno dopolnjujejo že razpoložljive podatke o izvajanju načrtov za okrevanje in odpornost, na primer v zvezi z izpolnjenimi mejniki in cilji ter izplačili po stebrih.

Obseg plačil 100 največjim končnim prejemnikom se med državami članicami, v katerih so podatki na voljo, močno razlikuje. To je mogoče pojasniti z različno višino dodeljenih sredstev v državah članicah in raznoliko naravo načrtov za okrevanje in odpornost. Najvišji znesek, ki ga je prejel končni prejemnik s seznama, je več kot 20 milijard EUR, najnižji znesek pa 2 450 EUR. Povprečna vrednost vseh prejetih zneskov je skoraj 49 milijonov EUR, mediana pa je znatno nižja, in sicer približno 3 milijone EUR. Znotraj posamezne države članice je mogoče opaziti podobno raznolikost glede porazdelitve sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost med 100 največjih končnih prejemnikov ter zadevnih najvišjih in najnižjih prejetih zneskov (glej sliko 11).

Slika 11: Razpon največjih končnih prejemnikov po državah članicah⁴¹⁴²

Vir: izračun Evropske komisije na podlagi podatkov o končnih prejemnikih, ki so jih predložile države članice.

⁴¹ Grafikon kvartilov prikazuje mediano, dva robova in dvoje brkov zvezne variabilne porazdelitve. Spodnji in zgornji rob ustrežata prvemu in tretjemu kvartilu (25. in 75. percentilu). Zgornji (spodnji) brki segajo od roba do največje vrednosti, ki ne presega (največ) 1,5-kratnika interkvartilnega razpona. Poleg tega so vključeni označevalci srednje vrednosti, ki označujejo asimetričnost porazdelitve.

⁴² Zaradi večjih dodeljenih finančnih sredstev v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost je 100 končnih prejemnikov, ki so prejeli najvišje zneske v okviru italijanskega načrta za okrevanje in odpornost, prejelo zneske, ki so znatno višji od zneskov v drugih državah članicah, v katerih so podatki na voljo. Zato in da se poveča berljivost slike, so končni prejemniki v okviru italijanskega načrta prikazani ločeno.

Med desetimi največjimi končnimi prejemniki jih je večina javnih subjektov, ukrepi, za katere so prejeli sredstva iz mehanizma za okrevanje in odpornost, pa so razmeroma enakomerno porazdeljeni po stebrih politike mehanizma za okrevanje in odpornost. Po ocenah Komisije je med desetimi največjimi končnimi prejemniki povprečno skoraj dve tretjini javnih subjektov, približno 27 % pa zasebnih subjektov (preostali končni prejemniki so mešanega tipa)⁴³. Na splošno delež sredstev, ki jih je prejelo deset največjih končnih prejemnikov v posamezni državi članici (v 16 državah članicah, za katere so na voljo podatki), predstavlja 12,7 % vseh sredstev mehanizma za okrevanje in odpornost, ki jih je prejelo teh 16 držav članic. Kar zadeva zlasti zasebne subjekte med desetimi največjimi prejemniki, delež sredstev, ki so jih prejeli, predstavlja približno 1,9 % vseh sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost v teh 16 državah članicah. Poleg teh prejemnikov je v vseh načrtih za okrevanje in odpornost veliko več naložb in shem, ki so bolj ciljno usmerjene v MSP. Analiza povezanih ukrepov, za katere so končni prejemniki prejeli sredstva, lahko tudi jasno pokaže, katere cilje politike in širše sektorje je financiranje v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost podprlo. Razpoložljivi podatki⁴⁴ za 100 največjih končnih prejemnikov kažejo, da so povezani ukrepi na splošno uravnoteženo porazdeljeni po šestih stebrih politike (glej sliko 12), kar krepi idejo, da mehanizem za okrevanje in odpornost zagotavlja podporo državam članicam, ki predstavlja celovit in uravnotežen odziv na gospodarske in socialne razmere. Iz doslej razpoložljivih podatkov je razvidno tudi, da so bili največji končni prejemniki v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost večinoma vključeni v izvajanje ukrepov, ki prispevajo k digitalnemu prehodu, sledijo pa jim naložbe v pametno, trajnostno in vključujočo rast, socialno in teritorialno kohezijo ter zelene naložbe, kar kaže na pomen, ki so ga države članice pripisale spodbujanju gospodarskega in socialnega okrevanja po krizi zaradi COVID-19 ter pripravi gospodarstev, družb in javnih uprav EU na zeleni in digitalni prehod, kar hkrati dopolnjuje sklade kohezijske politike⁴⁵.

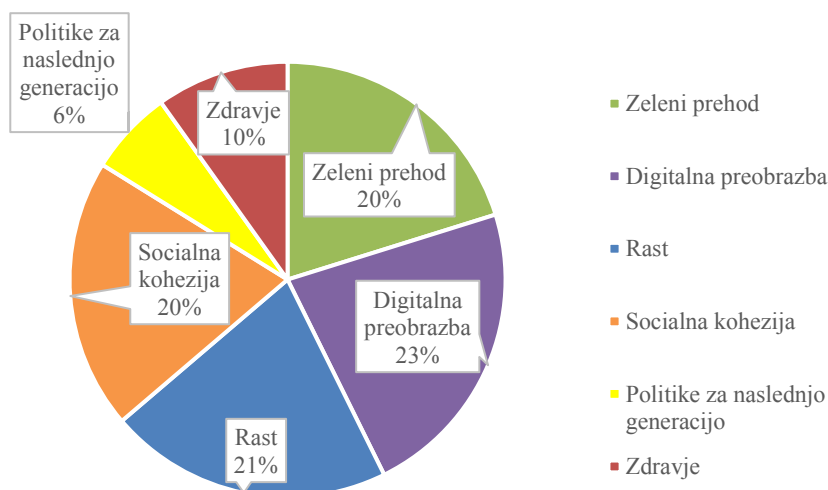
Slika 12: Prispevek prejetih zneskov in povezanih ukrepov, za katere 100 največjih končnih prejemnikov prejema podporo, k doseganju šestih stebrov politike⁴⁶

⁴³ V skladu s členom 25a spremenjene uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost državam članicam ni treba zagotoviti podatkov, ki bi razlikovali med končnimi prejemniki, ki so javni ali zasebni subjekti. Tukaj predstavljene številke temeljijo na lastnih ocenah Komisije.

⁴⁴ To ne vključuje podatkov o končnih prejemnikih v Estoniji ter na Finskem in Poljskem, za katere Komisiji niso bili dani na voljo strukturirani podatki, povezani s stebri politike in povezanimi področji politike.

⁴⁵ Kohezijska politika zajema podobne vrste naložb, ki delujejo v sinergiji z mehanizmom za okrevanje in odpornost. Od začetka pandemije je bilo v okviru kohezijske politike izplačanih 217,3 milijarde EUR, med drugim za podporo zelenemu in digitalnemu prehodu ter krepitev odpornosti držav članic.

⁴⁶ Te številke temeljijo na metodologiji označevanja stebrov, razviti za preglednico kazalnikov okrevanja in odpornosti, pri čemer se vsak ukrep v načrtih za okrevanje in odpornost pripiše primarnemu in sekundarnemu področju politike, kar odraža dejstvo, da lahko ukrepi prispevajo k več kot enemu cilju politike. Šest stebrov politike zajema: zeleni prehod; digitalno preobrazbo; pametno, trajnostno in vključujočo rast; socialno in teritorialno kohezijo; zdravje ter gospodarsko, socialno in institucionalno odpornost; politike za naslednjo generacijo.

Vir: izračun Evropske komisije na podlagi podatkov o končnih prejemnikih, ki so jih predložile države članice.

Največja plačila so povezana z infrastrukturnimi projekti, digitalizacijo in mobilnostjo, končni prejemniki pa so najpogosteje prejeli finančno podporo za ukrepe v izobraževanju in druge naložbe v človeški kapital. Največji zneski financiranja, ki so jih končni prejemniki prejeli v državah članicah, za katere so na voljo podatki, so povezani z naložbami v teritorialno infrastrukturo in storitve, e-upravo in digitalne javne storitve ter trajnostno mobilnost, ki predstavljajo področja politike, na katerih so naložbe običajno velike in dražje. Ob upoštevanju števila povezanih ukrepov namesto prejetih zneskov se izkaže, da je 100 največjih končnih prejemnikov najpogosteje prejelo sredstva iz mehanizma za okrevanje in odpornost za izvajanje ukrepov na področju splošnega, poklicnega in visokošolskega izobraževanja, e-uprave in digitalnih javnih storitev, človeškega kapitala na področju digitalizacije in energijske učinkovitosti. To odraža poudarek, ki so ga številne države članice v svojih načrtih namenile ukrepom na področju izobraževanja in usposabljanja ter izpopolnjevanju in preusposabljanju zaposlenih, brezposelnih in širšega prebivalstva za digitalni prehod ter spodbujanju zelenega in digitalnega prehoda.

Komisija bo v prihodnje še naprej pregledovala razpoložljive podatke, da bi lahko pridobila izkušnje pri izvajanju mehanizma. Podatki o 100 največjih prejemnikih se bodo uporabili tudi za pripravo navedenega interaktivnega zemljevida projektov mehanizma za okrevanje in odpornost.

Letni dogodki v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost

Letni dogodki so ključni trenutek za obveščanje o izvajanju mehanizma za okrevanje in odpornost na nacionalni ravni. Zahteva, da morajo Komisija in države članice izvajati skupne dejavnosti obveščanja o financiranju iz mehanizma za okrevanje in odpornost, je določena v členu 34 uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost ter členu 10 sporazumov o financiranju. Na teh dogodkih se med drugim zberejo ključne institucije, deležniki (vključno s socialnimi partnerji in predstavniki civilne družbe) in prejemniki podpore iz mehanizma za okrevanje in odpornost, da bi razpravljali o napredku pri izvajanju različnih projektov, ki so

jih države članice predlagale v svojih nacionalnih načrtih za okrevanje in odpornost. K sodelovanju na teh dogodkih so vabljeni tudi pisarne Evropskega parlamenta za stike v državah članicah, nacionalni predstavniki Evropskega ekonomsko-socialnega odbora in Odbor regij.

Do 1. septembra 2023 je bilo organiziranih 22 letnih dogodkov v prav toliko državah članicah. Sodelovanje pri obveščanju o mehanizmu za okrevanje in odpornost med uradniki in uradnicami za evropski semester v predstavništvih Komisije in nacionalnimi upravami je dobro vzpostavljeno. Skupna prizadevanja za organizacijo letnih dogodkov z visokimi predstavniki in predstavnicami držav članic in Komisije povečujejo prepoznavnost mehanizma za okrevanje in odpornost. Ti dogodki ponujajo odlične priložnosti za sodelovanje z mediji, s čimer je doseženo občinstvo, ki presega običajne deležnike, in zagotovljen veliko širši doseg. Dejansko se je večina dogodkov prenašala tudi v živo, posnetki dogodkov in drugo komunikacijsko gradivo pa so na voljo na straneh posameznih držav na spletišču, namenjenem mehanizmu za okrevanje in odpornost ter preglednici kazalnikov okrevanja in odpornosti. Pozneje v letu 2023 in naslednjem letu, ko bo izvajanje načrtov za okrevanje in odpornost, vključno z novo sprejetimi poglavji REPowerEU, napredovalo, je predvidenih še več dogodkov.

Posvetovanje z deležniki

Države članice so pri pripravi in izvajanju načrtov za okrevanje in odpornost uporabile različne pristope k posvetovanju z deležniki. Uredba o načrtu za okrevanje in odpornost od držav članic zahteva, da v okviru svojih načrtov za okrevanje in odpornost predložijo povzetek opravljenih posvetovanj z deležniki, ki vključujejo socialne partnerje, organizacije civilne družbe ter lokalne in regionalne organe. Revidirana uredba o mehanizmu za okrevanje in odpornost od držav članic zahteva, da zagotovijo dodaten povzetek izida postopka posvetovanja z deležniki, vključno z lokalnimi in regionalnimi organi, o ukrepih, vključenih v poglavje REPowerEU. Povzetek mora vključevati tudi opis, kako so pri zasnovi ukrepov REPowerEU upoštevale prejete povratne informacije, in navedbo, kako jih bodo še naprej upoštevale med izvajanjem. Na splošno so deležniki Komisiji posredovali raznolike povratne informacije o postopkih posvetovanja na nacionalni ravni, ki segajo od rednih in razčlenjenih posvetovanj do bolj omejenih. Lokalni in regionalni organi so pogosto menili, da je njihova vključenost v številne politične ukrepe v programih neenakomerna. To je deloma posledica različne hitrosti izvajanja reform in naložb ter zapletenosti in raznolikosti ukrepov iz načrtov za okrevanje in odpornost v nekaterih državah članicah. V zvezi s tem je vključitev poglavja REPowerEU dejansko priložnost, da se utre pot večjemu vključevanju vseh zadevnih deležnikov, ki vključujejo socialne partnerje, organizacije civilne družbe ter lokalne in regionalne organe.

Komisija je v fazi izvajanja pozivala in še naprej poziva vse države članice, naj z rednimi izmenjavami dejavno in učinkovito sodelujejo s socialnimi partnerji, lokalnimi in regionalnimi organi ter drugimi deležniki, zlasti predstavniki organizacij civilne družbe. Izvajanje načrtov za okrevanje in odpornost je priložnost za sodelovanje tudi pri širšem programu za usklajevanje gospodarske, zaposlovalne, socialne in trajnostne politike ter

bo prispevalo k skupnemu prepoznavanju izzivov in opredelitvi rešitev. Učinkovito vključevanje je dejansko ključnega pomena, saj bosta prispevek in sodelovanje deležnikov pomagala zagotoviti trdnost, uspeh in pravočasnost načrtovanih reform in naložb. Poleg tega zadevni akterji delujejo kot horizontalna platforma za izmenjavo mnenj o izvajanju in zagotavljanje tesnega sodelovanja. Komisija je januarja 2023 objavila sporočilo za krepitev socialnega dialoga v EU⁴⁷ in predlog priporočila Sveta o vlogi socialnega dialoga, ki ga je Svet sprejel 12. junija 2023. S priporočilom poziva države članice k sistematičnemu, smiselnemu in pravočasnemu vključevanju socialnih partnerjev v oblikovanje in izvajanje zaposlovalne in socialne politike ter po potrebi gospodarskih in drugih javnih politik, tudi v okviru evropskega semestra.

Obveščanje medijev

Komisija od uvedbe mehanizma za okrevanje in odpornost obsežno obvešča medije o njegovem izvajanju. Komisija je ob podpori svojih predstavništev vzpostavila stike z nacionalnimi korespondenti in korespondentkami ter specializiranimi novinarji in novinarkami, da bi splošni javnosti zagotovila dobro pokritost in široko razumevanje glavnih vprašanj v zvezi z mehanizmom za okrevanje in odpornost ter njegovim izvajanjem na terenu, izdala več kot 200 sporočil za javnost in gradiva za medije ter organizirala številne tiskovne konference in tehnične informativne sestanke v Bruslju in državah članicah. Komisija je nacionalnim in mednarodnim novinarjem in novinarkam zagotovila tudi obsežne in pravočasne pisne in ustne povratne informacije, s katerimi je obravnavala njihovo vztrajno veliko zanimanje za instrument.

Dodatne dejavnosti obveščanja predstavništev Evropske komisije v državah članicah v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost

Obveščanje o koristih nacionalnih načrtov za okrevanje in odpornost je tudi osrednja komunikacijska naloga vseh predstavništev Evropske komisije v državah članicah. Poleg letnih dogodkov se v tesnem sodelovanju z uradniki in uradnicami za evropski semester in drugimi skupinami v predstavništvih izvajajo številne druge dejavnosti ozaveščanja. V številnih primerih so v prizadevanja za obveščanje vključeni tudi deležniki, nacionalni in regionalni organi ter drugi zunanji partnerji. Na javnih razpravah in medijskih dogodkih poteka obširna razprava o vplivu nacionalnih načrtov za okrevanje in odpornost na gospodarstvo ter kakovost življenja državljanov in državljanek.

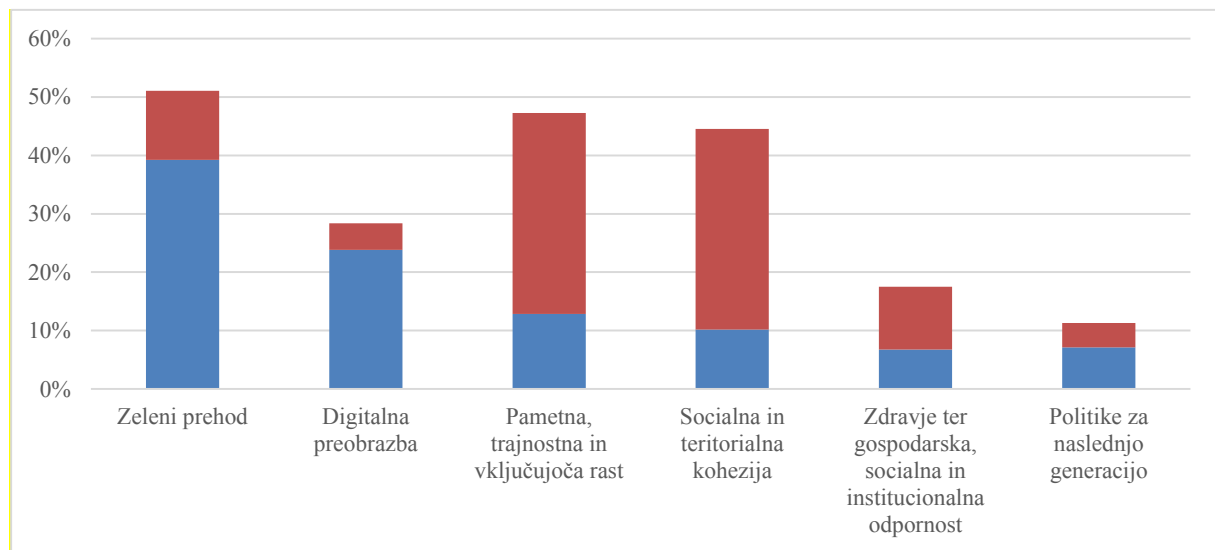
⁴⁷ Sporočilo z naslovom „Krepitev socialnega dialoga v Evropski uniji: izkoriščanje njegovega celotnega potenciala za upravljanje pravičnega prehoda“ (COM(2023) 40 final z dne 25. januarja 2023) in Predlog priporočila Sveta o krepitevi socialnega dialoga v Evropski uniji (COM(2023) 38 final z dne 25. januarja 2023).

3. Prispevek mehanizma k ciljem mehanizma za okrevanje in odpornost

V skladu s členom 3 uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost bi morale reforme in naložbe, vključene v načrt za okrevanje in odpornost, prispevati k šestim stebrom politike⁴⁸, ki določajo področje uporabe mehanizma, pri čemer se upoštevajo posebne razmere in izzivi držav članic. Uredba o mehanizmu za okrevanje in odpornost od držav članic zahteva tudi, da na podlagi predhodne ocene stroškov namenijo vsaj 37 % skupnih dodeljenih sredstev iz načrta za okrevanje in odpornost ukrepom, ki prispevajo k podnebnim ciljem, in vsaj 20 % skupnih dodeljenih sredstev digitalnim ciljem.

Komisija je razvila metodologijo za poročanje o prispevku vsakega načrta k šestim stebrom mehanizma, pri čemer je bil vsak (pod-)ukrep dodeljen enemu primarnemu in enemu sekundarnemu področju politike (v skladu s seznamom področij politik, ki ga je pripravila Komisija), ki sta povezana z enim od šestih stebrov, kar upošteva dejstvo, da je lahko reforma ali naložba povezana z več stebri. V največji možni meri je poročanje o stebrih skladno z drugimi načini označevanja (podnebnim, digitalnim, za socialne odhodke). Delež sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost, ki prispevajo k vsakemu stebri politike, je prikazan na sliki 13.

Slika 13: Delež sredstev mehanizma za okrevanje in odpornost, ki prispevajo k vsakemu stebri politike

Opomba: vsak ukrep prispeva k dvema od šestih stebrov politike, zato predviden skupni prispevek za vse stebre, prikazan na tem grafikonu, znaša 200 % sredstev mehanizma za okrevanje in odpornost, dodeljenih državam članicam. Prikazani odstotni deleži za prispevek k zelenemu prehodu in digitalni preobrazbi se razlikujejo od prikazanih odstotnih deležev za prispevek k podnebnim in digitalnim ciljem; slednji so izračunani z uporabo drugačne metodologije (podrobno opisane v prilogah VI in VII k uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost). Modro obarvani (spodnji) deli predstavljajo ukrepe, ki so bili

⁴⁸ Šest stebrov zajema: (i) zeleni prehod, (ii) digitalno preobrazbo, (iii) pametno, trajnostno in vključujočo rast, vključno z ekonomsko kohezijo, delovnimi mesti, produktivnostjo, konkurenčnostjo, raziskavami, razvojem in inovacijami, ter dobro delujoč notranji trg z močnimi malimi in srednjimi podjetji (MSP), (iv) socialno in teritorialno kohezijo, (v) zdravje ter gospodarsko, socialno in institucionalno odpornost, s ciljem, da se med drugim povečata pripravljenost na krize in zmogljivost za odzivanje nanje, ter (vi) politike za naslednjo generacijo, otroke in mlade, kot so izobraževanje ter pridobivanje znanj in spretnosti.

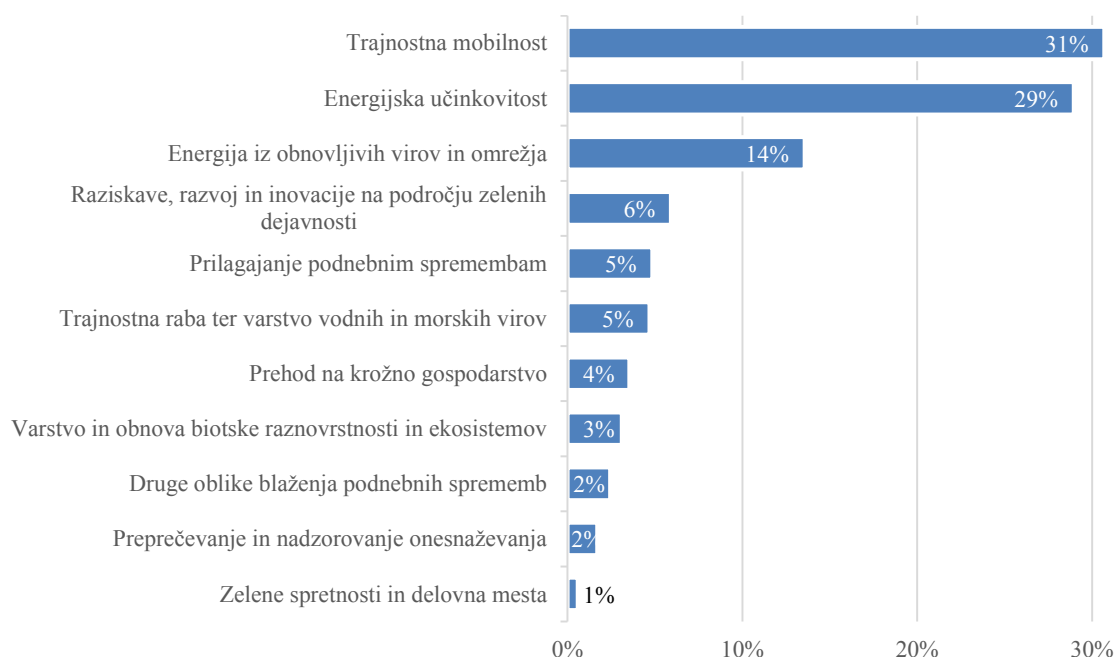
označeni in dodeljeni stebru kot primarno področje politike, medtem ko rdeče obarvani (zgornji) deli predstavljajo ukrepe, označene kot sekundarno področje politike.

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

3.1 Prispevek mehanizma k zelenemu prehodu (prvi steber)

Mehanizem za okrevanje in odpornost bo pomagal doseči cilje EU za zmanjšanje neto emisij toplogrednih plinov za vsaj 55 % do leta 2030 in doseganje podnebne nevtralnosti do leta 2050. Ukrepi, ki jih podpira mehanizem za okrevanje in odpornost, prispevajo k doseganju podnebnih ambicij EU s spodbujanjem trajnostne mobilnosti, povečanjem energijske učinkovitosti in spodbujanjem večje uporabe obnovljivih virov energije. Zagotovili bodo tudi napredek pri prilagajanju podnebnim spremembam in drugih okoljskih ciljih, kot so zmanjšanje onesnaženosti zraka, spodbujanje krožnega gospodarstva ter obnova in varstvo biotske raznovrstnosti. Ukrepom, ki prispevajo k zelenemu prehodu in jih je mogoče razdeliti na 11 področij politike (glej sliko 14), je bilo skupaj dodeljenih 254 milijard EUR⁴⁹ oziroma 50 odstotkov skupnih doslej dodeljenih sredstev držav članic⁵⁰.

Slika 14: Razčlenitev odhodkov v podporo zelenemu prehodu glede na področja politike

Opomba: graf prikazuje razčlenitev ocenjenega prispevka k stebru politike v skladu s seznamom področij politike, ki ga je pripravila Evropska komisija. Odstotni delež se nanaša na skupni delež načrta, označenega v okviru tega stebra politike.

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

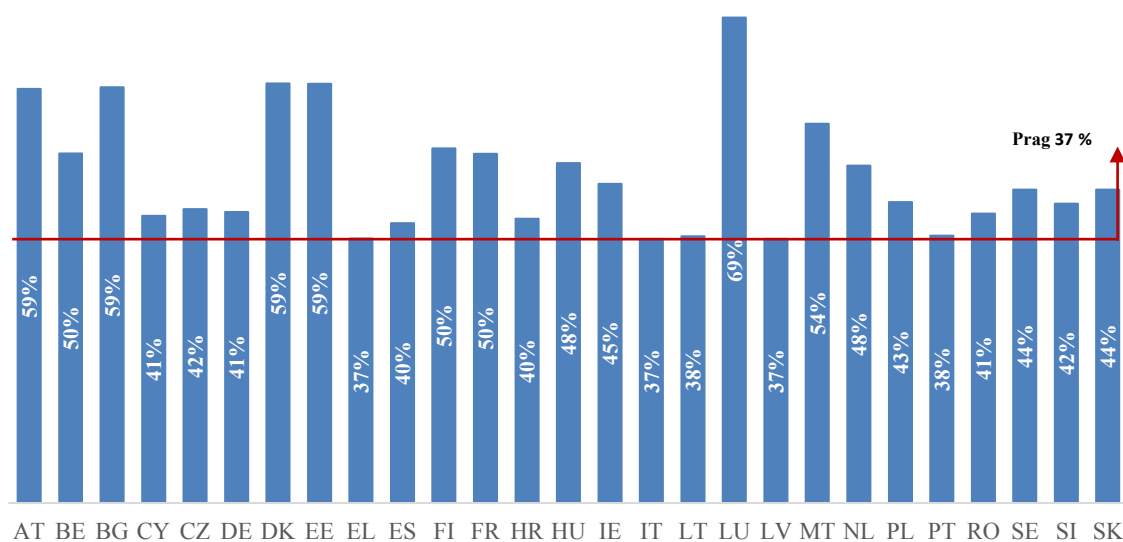
Reforme in naložbe, ki podpirajo podnebne cilje v načrtih držav članic za okrevanje in odpornost, so presegle cilj 37 % skupnih dodeljenih sredstev, določen v uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost (slika 15). Skupni ocenjeni odhodki za podnebne

⁴⁹ V oddelku 3 sklicevanje na zneske v EUR, namenjene ukrepom, ki prispevajo k stebrom mehanizma za okrevanje in odpornost, temelji na predhodno ocenjenih odhodkih.

⁵⁰ Ta slika prikazuje odhodke na podlagi metodologije označevanja stebror za preglednico kazalnikov okrevanja in odpornosti ter ustreza ukrepom, dodeljenim stebru zelenega prehoda kot primarni ali sekundarni steber.

ukrepe, določeni v sprejetih načrtih, znašajo 204 milijarde EUR, kar je približno 40 % skupnih dodeljenih sredstev iz načrtov po izračunih v skladu z metodologijo za podnebno označevanje⁵¹.

Slika 15: Prispevek k podnebnim ciljem kot delež dodeljenih sredstev, določenih v načrtu za okrevanje in odpornost

Opomba: v načrtih za okrevanje in odpornost je bilo treba navesti in utemeljiti, v kolikšni meri posamezen ukrep vpliva na podnebne cilje, in sicer ali nanj vpliva v celoti (100 %) ali delno (40 %) oziroma ali nima vpliva (0 %). Prispevki k podnebnim ciljem so bili ustrezno izračunani na podlagi prilog VI in VII k uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost. Združevanje koeficientov z ocenami stroškov vsakega ukrepa omogoča izračun tega, v kolikšni meri načrti prispevajo k podnebnim ciljem.

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

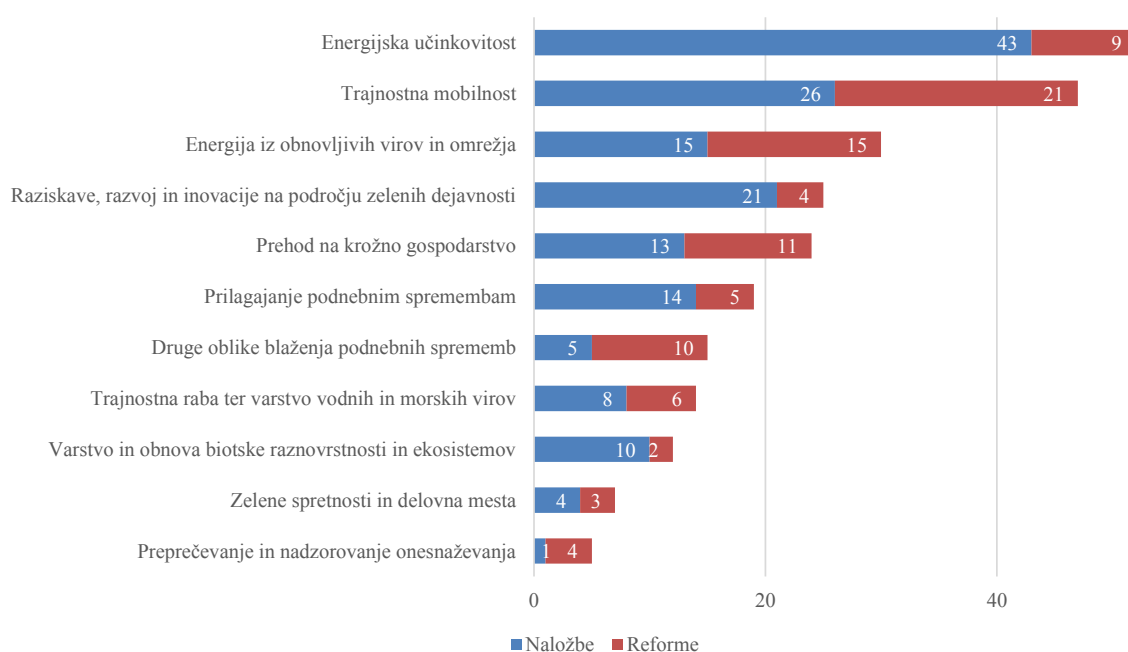
Od 705 doslej zadovoljivo izpolnjenih⁵² mejnikov in ciljev jih 261 prispeva k prvemu stebru, vključno s 246 mejniki in cilji, ki so bili zadovoljivo izpolnjeni od 1. marca 2022, tj. od zadnjega letnega poročila o mehanizmu za okrevanje in odpornost. Po 1. marcu 2022 je bil v zvezi s primarnimi in sekundarnimi področji politike največji napredek dosežen na področjih energijske učinkovitosti (od 1. marca 2022 je bilo izpolnjenih 63 mejnikov in ciljev za 52 ukrepov), trajnostne mobilnosti (60 mejnikov in ciljev za 47 ukrepov) ter energije iz obnovljivih virov in omrežij (40 mejnikov in ciljev za 30 ukrepov) (slika 16). Večina mejnikov in ciljev je prvi korak pri izvajanju ukrepov, ki prispevajo k

⁵¹ V načrtih za okrevanje in odpornost je bilo treba navesti in utemeljiti, v kolikšni meri posamezen ukrep vpliva na podnebne cilje, in sicer ali nanj vpliva v celoti (100 %) ali delno (40 %) oziroma ali nima vpliva (0 %), kot je navedeno v Prilogi VI k uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost. Združevanje koeficientov z ocenami stroškov vsakega ukrepa omogoča izračun tega, v kolikšni meri načrti prispevajo k podnebnim ciljem. Naj opozorimo, da je prispevek k stebru zelenega prehoda višji od prispevka k podnebnim ciljem, kot so opredeljeni v Prilogi VI k uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost, saj se metodologiji razlikujeta. Razlike nastanejo predvsem zato, ker se za vse zajete ukrepe šteje, da s 100 % svojih ocenjenih stroškov prispevajo k stebru, medtem ko nekateri prispevajo le 40 % svojih ocenjenih stroškov za podnebne cilje, kot so opredeljeni v Prilogi VI k uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost. Poleg tega steber zelenega prehoda vključuje tudi koeficiente za okoljske cilje, ki so širši od podnebnih ciljev v skladu s Prilogo VI k uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost.

⁵² Posamezni mejniki in cilji lahko prispevajo k več kot enemu stebru.

zelenemu prehodu. V spodnjem okvirju je predstavljenih nekaj primerov ukrepov v okviru stebra zelenega prehoda, izvedenih po 1. marcu 2022.

Slika 16: Število ukrepov v prvem stebru, za katere so bili mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni od zadnjega letnega poročila o mehanizmu za okrevanje in odpornost, po področjih politike

Vir: Evropska komisija.

Primeri ustreznih ukrepov z izpolnjenimi mejniki in cilji v okviru stebra zelenega prehoda

Reforme

- **Slovaška** je odobrila zakonodajo za izboljšanje ravnanja z odpadki v gradbenem sektorju in sektorju rušenja objektov.
- **Grčija** je uvedla reformo za racionalizacijo in digitalizacijo okvira za izdajo dovoljenj za obnovljive vire energije ter sprejela zakon za izvajanje sistema potrdil o izvoru, ki podpira energijo iz obnovljivih virov za gospodinjstva.

- **Danska** je uvedla reformo, ki vključuje višjo obdavčitev emisij toplogrednih plinov, kar spodbuja nižje emisije danskih podjetij, in davčne olajšave, ki spodbujajo zelene naložbe.

Naložbe

- **Bolgarija** je uvedla naložbe v podporo zelenemu in učinkovitemu javnemu prevozu ter reformo za nadaljevanje prehoda na zeleno energijo. Mehanizem za okrevanje in odpornost zagotavlja 110,5 milijona EUR za izgradnjo odseka proge 3 podzemne železnice v Sofiji v skupni dolžini 3 km, ki pokriva tri postaje, kar bo potnikom zagotovilo čisto, hitro in učinkovito storitev javnega prevoza z intermodalnimi povezavami. Pričakuje se, da bo naložba od leta 2026 omogočila prevoz v povprečju 7,6 milijona potnikov na leto ter zmanjšala emisije toplogrednih plinov in onesnaževanje zraka.

Postaja medicinske univerze na progi 3 podzemne železnice

Avtorske pravice: bolgarski organi.

- **Češka** je izvedla naložbo v trajnostni promet z dokončanjem projektov varnosti v cestnem in železniškem prometu ter obnovo železniških mostov in predorov.
- **Hrvaška** je uvedla naložbe v izgradnjo in prenovno javnih omrežij za oskrbo z vodo.
- **Španija** je vzpostavila mehanizme za podporo naložbam v uporabo obnovljivih virov energije v stavbah in industrijskih procesih ter za podporo pobudam, ki jih izvajajo energetske skupnosti.

Trajnostna mobilnost

Ukrepi, ki podpirajo trajnostno mobilnost, predstavljajo približno tretjino odhodkov za podnebne ukrepe, ki se financirajo iz mehanizma, in tako predstavljajo najbolj podprti

stebber zelenega prehoda (31 % dodeljenih sredstev ali 79,4 milijarde EUR). Ti ukrepi med drugim vključujejo naložbe v brezemisijaska ali nizkoemisijaska vozila, naložbe v razvoj mestnega javnega prevoza in naložbe v polnilno infrastrukturo. Naložbe v posodobitev železniške infrastrukture, vključno z nakupom sodobnega železniškega voznega parka, predstavljajo večino sredstev v višini 42 milijard EUR. Nekateri načrti za okrevanje in odpornost vključujejo tudi ambiciozne reforme, namenjene vzpostavitvi davčnih ureditev ali spremembi regulativnega okolja, da bi omogočili uvedbo brezemisijaska mobilnosti. Reforme so namenjene obravnavi splošnega regulativnega okvira in vključujejo strategije za podporo trajnostne mobilnosti v mestih in kolektivnega prevoza. Načrti vključujejo tudi reforme za uvedbo konkurence na področju pristaniških storitev ter reformo pomorskega sektorja in celinskih plovni poti.

Energijska učinkovitost

Energijska učinkovitost predstavlja 29 % vseh odhodkov v okviru stebra zelenega prehoda (skupni stroški znašajo 72,8 milijarde EUR). Države članice so v svoje načrte vključile velike naložbe v energetska prenova zasebnih in javnih stavb ter naložbe v gradnjo novih energijsko zelo učinkovitih stavb. Večina naložb je povezanih z energijsko učinkovitostjo stanovanjskih stavb (v znesku 31 milijard EUR), kar je običajno povezano s ciljem zmanjšanja povpraševanja po primarni energiji za 30 % ali več. Poleg stavb bodo naložbe v drugih sektorjih prispevale k razogljičenju proizvodnih procesov v MSP, večjih podjetjih in sistemih daljinskega ogrevanja, na primer s spodbujanjem vključevanja čistejših in učinkovitejših tehnologij za proizvodne procese in centralizirano proizvodnjo toplote (v znesku 7 milijard EUR). V ta namen nekateri načrti za okrevanje in odpornost vključujejo tudi reforme za odpravo ovir za energijsko učinkovitost, kot so spremembe regulativnega okvira ali uskladitev podpornih mehanizmov prek točk „vse na enem mestu“.

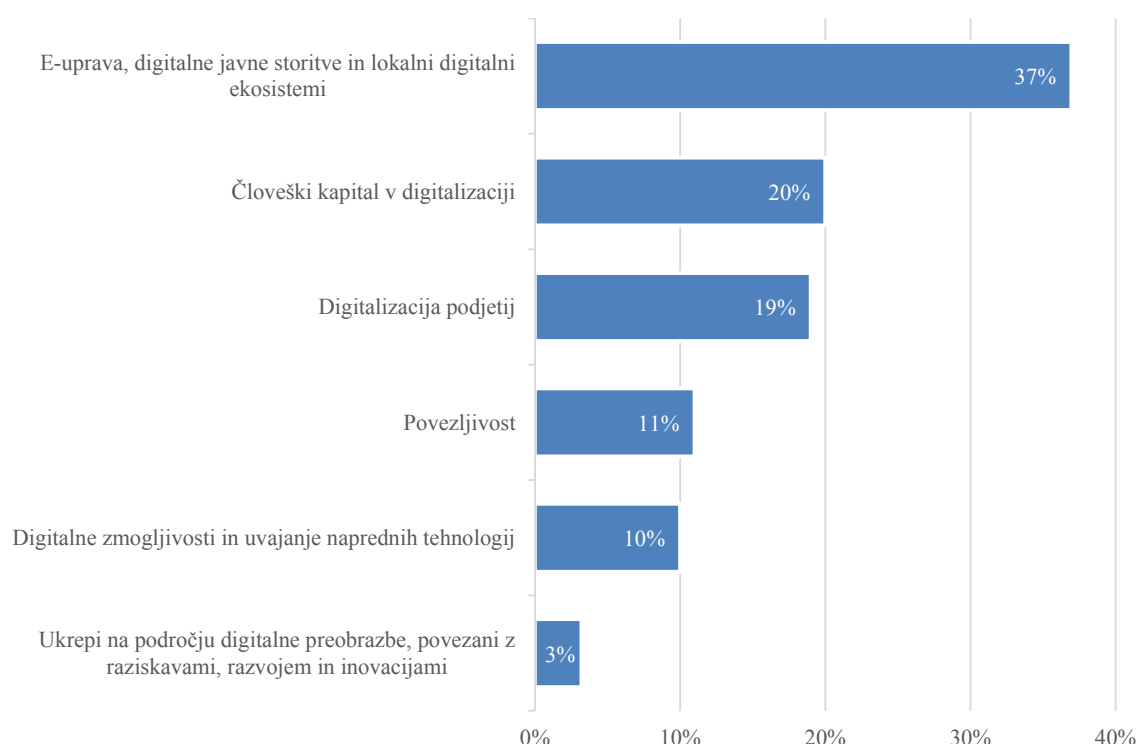
Energija iz obnovljivih virov in omrežja

Skupni ocenjeni odhodki za čisto energijo – energijo iz obnovljivih virov in omrežja – predstavljajo 14 % vseh odhodkov v okviru stebra zelenega prehoda (s skupnimi stroški 35,3 milijarde EUR). Številni načrti za okrevanje in odpornost vključujejo ukrepe, namenjene čisti energiji, kot so naložbe v proizvodnjo energije iz obnovljivih virov, tako v že zrele tehnologije obnovljivih virov kot tudi v inovativne rešitve. Približno dve tretjini skupnih naložb na tem področju bosta porabljeni za tehnologije za pridobivanje energije iz obnovljivih virov (24 milijard EUR), preostali znesek pa je namenjen naložbam v energetska omrežja in infrastrukturo (11 milijard EUR). Za povečanje deleža obnovljivih virov energije je potreben tudi ambiciozen načrt reform. V ta namen je cilj reform, vključenih v načrte, ustvariti stabilno regulativno okolje in ustrezne sinergije med javnimi in zasebnimi naložbami, poenostaviti upravne postopke in sprejeti nove ali podaljšati obstoječe programe podpore.

3.2 Prispevek mehanizma k digitalni preobrazbi (drugi steber)

Mehanizem za okrevanje in odpornost pomembno prispeva k digitalni preobrazbi v Uniji. Načrti zajemajo vrsto ukrepov, vključno z uvajanjem digitalne infrastrukture naslednje generacije in naprednih tehnologij, razvojem digitalnih spretnosti prebivalstva in delovne sile ter podporo digitalizaciji podjetij in javnih storitev. Stebru digitalne preobrazbe bo skupaj namenjen znesek v višini 144 milijard EUR, ki bo porazdeljen med področja digitalne politike, kot je prikazano na sliki 17⁵³.

Slika 17: Razčlenitev odhodkov v podporo digitalni preobrazbi po področjih politike

Opomba: graf prikazuje razčlenitev ocenjenega prispevka k stebru politike v skladu s seznamom področij politike, ki ga je pripravila Evropska komisija. Odstotni delež se nanaša na skupni delež načrta, označenega v okviru tega stebra politike.

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

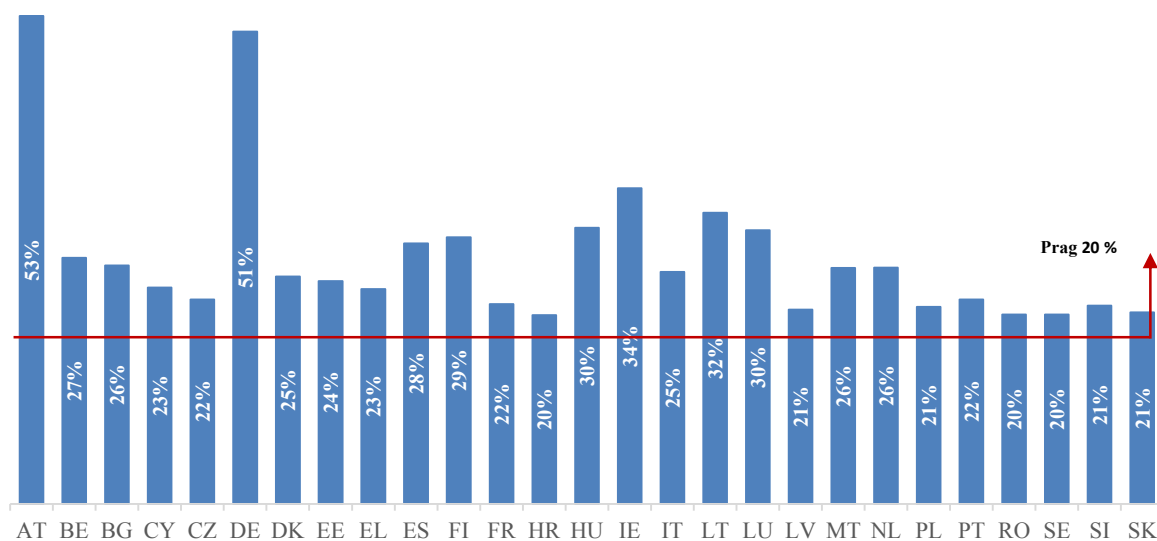
Reforme in naložbe, ki podpirajo digitalne cilje v načrtih držav članic za okrevanje in odpornost, so presegle cilj 20 % skupnih dodeljenih sredstev, določen v uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost (slika 18). Skupni ocenjeni odhodki za digitalne cilje, določeni v načrtih, doslej znašajo 130 milijard EUR, kar je približno 26 % skupnih

⁵³ Ta slika prikazuje odhodke na podlagi metodologije označevanja stebov za preglednico kazalnikov okrevanja in odpornosti ter ustreza ukrepom, ki spadajo pod steber digitalne preobrazbe kot primarni ali sekundarni steber.

dodeljenih sredstev iz načrtov po izračunih v skladu z metodologijo za digitalno označevanje⁵⁴.

Od 705 doslej zadovoljivo izpolnjenih mejnikov in ciljev jih 184 prispeva k drugemu stebru, vključno s 178 mejniki in cilji, ki so bili zadovoljivo izpolnjeni od 1. marca 2022. Največji napredek je bil dosežen na področjih politike e-uprave, digitalnih javnih storitev in lokalnih digitalnih ekosistemov (od 1. marca 2022 je bilo izpolnjenih 85 mejnikov in ciljev za 72 ukrepov), človeškega kapitala na področju digitalizacije (40 mejnikov in ciljev za 30 ukrepov) in digitalizacije podjetij (29 mejnikov in ciljev za 20 ukrepov) (slika 19). V spodnjem okvirju je na podlagi zahtevkov za plačilo, ki so bili ocenjeni pozitivno, predstavljenih nekaj primerov. Osredotočajo se na ključna področja, povezana z digitalno politiko, vendar so pomembna tudi druga področja, kot je povezljivost.

Slika 18: Prispevek k digitalnim ciljem kot delež dodeljenih sredstev, določenih v načrtu za okrevanje in odpornost

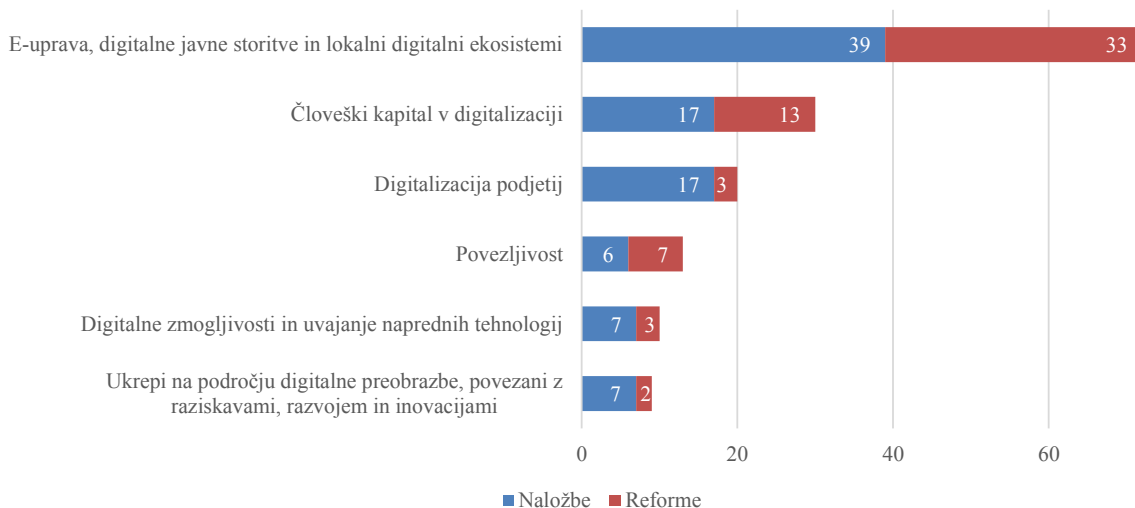

Opomba: v načrtih za okrevanje in odpornost je bilo treba navesti in utemeljiti, v kolikšni meri posamezen ukrep vpliva na digitalne cilje, in sicer ali nanj vpliva v celoti (100 %) ali delno (40 %) oziroma ali nima vpliva (0 %). Prispevki k digitalnim ciljem so bili ustrezno izračunani na podlagi prilog VI in VII k uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost. Združevanje koeficientov z ocenami stroškov vsakega ukrepa omogoča izračun tega, v kolikšni meri načrti prispevajo k digitalnim ciljem.

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

Slika 19: Število ukrepov v drugem stebru, za katere so bili mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni od zadnjega letnega poročila o mehanizmu za okrevanje in odpornost, po področjih politike

⁵⁴ V načrtih za okrevanje in odpornost je bilo treba navesti in utemeljiti, v kolikšni meri posamezen ukrep vpliva na digitalne cilje, in sicer ali nanj vpliva v celoti (100 %) ali delno (40 %) oziroma ali nima vpliva (0 %), kot je navedeno v Prilogi VII k uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost. Združevanje koeficientov z ocenami stroškov vsakega ukrepa omogoča izračun tega, v kolikšni meri načrti prispevajo k digitalnim ciljem.

Vir: Evropska komisija.

Primeri ustreznih ukrepov z izpolnjenimi mejniki in cilji v okviru stebra digitalne preobrazbe

Reforme

- **Romunija** je sprejela reformo za pospešitev nacionalnega uvajanja omrežij 5G v skladu z varnostnimi predpisi in zagotovitev širokopasovne pokritosti belih lis (majhne podeželske občine, izolirani kraji, prikrajšana poseljena območja), odpravo digitalnega razkoraka med podeželjem in mesti, zmanjšanje upravnega bremena ter racionalizacijo postopkov in pristojbin, s čimer bi ustvarila pogoje za enak dostop do digitalnih storitev in interneta.
- **Slovaška** je odobrila nacionalni koncept za informatizacijo javne uprave, ki določa okvir za digitalne reforme v skladu z načrtom za okrevanje in odpornost. Nacionalni koncept bo zlasti v okviru reforme kibernetске varnosti določil okvir za standardizacijo zahtev glede kibernetске varnosti, hkrati pa pojasnil, da bodo za določitev tehničnih in postopkovnih standardov kibernetске varnosti potrebni nadaljnji posebni ukrepi.
- **Slovenija** je ustanovila Svet za razvoj informatike, ki bo deloval kot osrednji forum javne uprave za usklajevanje na operativni ravni v zvezi z naložbami v informacijsko tehnologijo, standardi in drugim tehnološkim razvojem, zlasti kadar je združljivost sistemov bistvena za njihovo učinkovito delovanje in vzdrževanje.

Naložbe

- **Avstrija** je uvedla ukrepe za podporo digitalizaciji šol in izobraževanja, da bi zagotovila pravičen in enak dostop do osnovnih digitalnih znanj in spretnosti. Sredstva iz mehanizma za okrevanje in odpornost so namenjena naložbi v višini 171,7 milijona EUR za zagotovitev prenosnih in tabličnih računalnikov učencem na nižji sekundarni ravni. To

naložbo spremlja reforma, namenjena izboljšanju infrastrukture v različnih šolskih stavbah, da se zagotovi optimalna uporaba digitalnih naprav, ki so na voljo učencem.

Šola v Innsbrucku (Tirolska, Avstrija) z računalniki, pridobljenimi s podporo mehanizma za okrevanje in odpornost

Avtorske pravice: predstavništvo Evropske komisije v Avstriji/APA-Fotoservice/Hetfleisch.

- **Danska** je razvila in dala na voljo nove digitalne rešitve za večjo povezanost zdravstvenega sistema po pandemiji COVID-19. Rešitve vključujejo uporabo digitalnih tehnologij in videoposvetov.
- **Španija** je izvedla naložbo v digitalizacijo večjih kulturnih ustanov, kot so Narodni muzej Prado, Narodni muzej Centro de Arte Reina Sofía, španska narodna knjižnica, pa tudi drugega knjižničnega gradiva državnih uprav in zasebnih subjektov, arhivskih sistemov, popisov in evidenc zgodovinske dediščine, vključno z avdiovizualno dediščino.
- **Italija** je oddala javna naročila za vseh pet projektov povezljivosti, ki so del naložbe „hitra internetna povezava“. Cilj teh javnih naročil je dokončanje nacionalnega ultrahitrega in telekomunikacijskega omrežja 5G na celotnem italijanskem ozemlju.

- **Malta** je začela izvajati varne digitalne rešitve in orodja za podporo uporabnikom pravosodnega sektorja s poenostavitvijo postopkov, povečanjem dostopnosti pravnega varstva (v smislu dokumentacije in pričevanja na daljavo) ter krepitvijo učinkovitosti pravosodnega sistema v skladu s strategijo za digitalno pravosodje.
- **Portugalska** je vzpostavila spletno platformo Portugal Digital Academy, ki uporabnikom omogoča, da ocenijo svoja digitalna znanja in spretnosti in se udeležijo prilagojenih digitalnih tečajev usposabljanja.

E-uprava in digitalne javne storitve

Ukrepi, ki podpirajo digitalizacijo javnih storitev in e-uprave, predstavljajo več kot tretjino odhodkov za digitalne ukrepe, ki se financirajo iz mehanizma, kar je najbolj podprto področje digitalne politike (37 % stebra digitalne preobrazbe oziroma 53 milijard EUR). Namen teh ukrepov je posodobiti in izboljšati postopke v javni upravi, da bi postali uporabniku prijaznejši ter bolj usmerjeni k državljanom in interoperabilni, ter posameznikom in podjetjem olajšati dostop do digitalnih javnih storitev in njihovo uporabo. Več načrtov za okrevanje in odpornost vključuje reforme za uvedbo ali izboljšanje rešitev e-uprave, kot je vzpostavitev e-osebne izkaznice, za zagotavljanje interoperabilnosti digitalnih javnih platform ter izboljšanje zbiranja in upravljanja podatkov. Več načrtov za okrevanje in odpornost zajema tudi naložbe, namenjene vključevanju naprednih tehnologij (kot so vladne storitve v oblaku) v upravne procese in krepitvi zmogljivosti javnega sektorja na področju kibernetike varnosti. V številnih načrtih za okrevanje in odpornost so vključeni tudi ukrepi za digitalizacijo nacionalnih zdravstvenih in pravosodnih sistemov.

Digitalizacija javnih storitev zadeva več področij politike in zagotavlja sinergije z ostalimi petimi stebri, ki jih podpira mehanizem. Pri nekaterih naložbah, ki podpirajo steber zelenega prehoda, ima digitalizacija na primer ključno vlogo pri zagotavljanju bolj trajnostnih in odpornejših prometnih sistemov v EU, na primer s tehnologijami inteligentnih prometnih sistemov, orodji za upravljanje mobilnosti v mestih, multimodalnimi vozovnicami in multimodalnimi sistemi za obveščanje potnikov ter razširitvijo evropskega sistema za upravljanje železniškega prometa.

Digitalizacija podjetij

Vsi načrti za okrevanje in odpornost vključujejo ukrepe za podporo digitalizacije podjetij v skupni vrednosti 27 milijard EUR oziroma 19 % stebra digitalne preobrazbe. Ukrepi na tem področju zajemajo ključne reforme, najpomembnejše pa so tiste, ki so namenjene poenostavitvi upravnih postopkov za podjetja in ustvarjanju temeljev digitalnega poslovnega okolja z ukrepi na področju digitalnega ustanavljanja in registracije podjetij, zaupanja ter kibernetike varnosti. Pričakuje se, da bodo ti ukrepi povečali raven zaupanja v uvajanje digitalnih tehnologij, kar bo pozitivno vplivalo na pogostost in intenzivnost njihove uporabe. Pričakuje se tudi, da bodo reforme, povezane z digitalizacijo izdajanja računov, imele pozitiven vpliv na digitalizacijo podjetij in povečale preglednost. Več načrtov zajema

tudi naložbe v podporo vključevanju naprednih digitalnih tehnologij v proizvodne procese podjetij (na primer avtomatizacije in umetne inteligence).

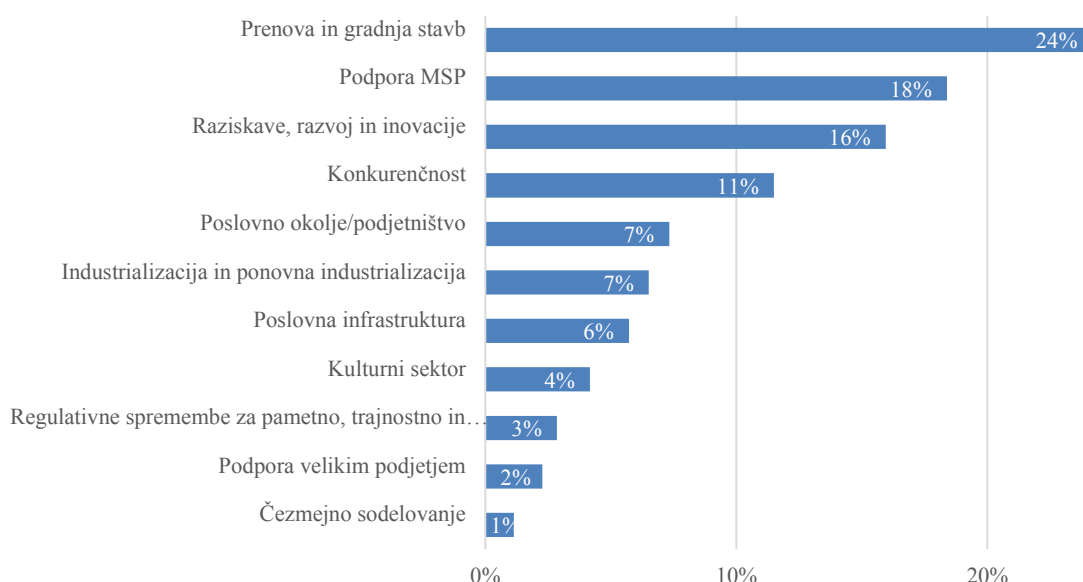
Človeški kapital

Načrti za okrevanje in odpornost vključujejo tudi širok nabor ukrepov, ki podpirajo razvoj digitalnih znanj in spretnosti in katerih skupni ocenjeni stroški znašajo 29 milijard EUR, kar je 20 % stebra digitalne preobrazbe. Večina načrtov vključuje ukrepe za povečanje ravni digitalnih znanj in spretnosti splošnega prebivalstva in delovne sile. Nekateri načrti vključujejo tudi ukrepe za spodbujanje naprednih digitalnih znanj in spretnosti ter usposabljanje strokovnjakov in strokovnjakinj na področju IKT z razvojem modulov za usposabljanje na področju naprednih digitalnih tehnologij, ki so namenjeni visokošolskemu izobraževanju in poklicnemu usposabljanju. Pandemija COVID-19 je pokazala potrebo po digitalizaciji izobraževanja, zato številni načrti za okrevanje in odpornost vključujejo tovrstne ukrepe.

3.3 Prispevek mehanizma k pametni, trajnostni in vključujoči rasti (tretji steber)

Vseh 27 načrtov za okrevanje in odpornost prispeva k pametni, vključujoči in trajnostni rasti (tretji steber) z več kot 1 500 ukrepi v vrednosti približno 214,6 milijarde EUR. Ti ukrepi se nanašajo na različna področja: od reform v podporo poslovnemu okolju in konkurenčnosti do podpore MSP, raziskavam in razvoju ter inovacijam ali kulturnemu sektorju (slika 20).

Slika 20: Razčlenitev odhodkov v podporo pametni, trajnostni in vključujoči rasti po področjih politike

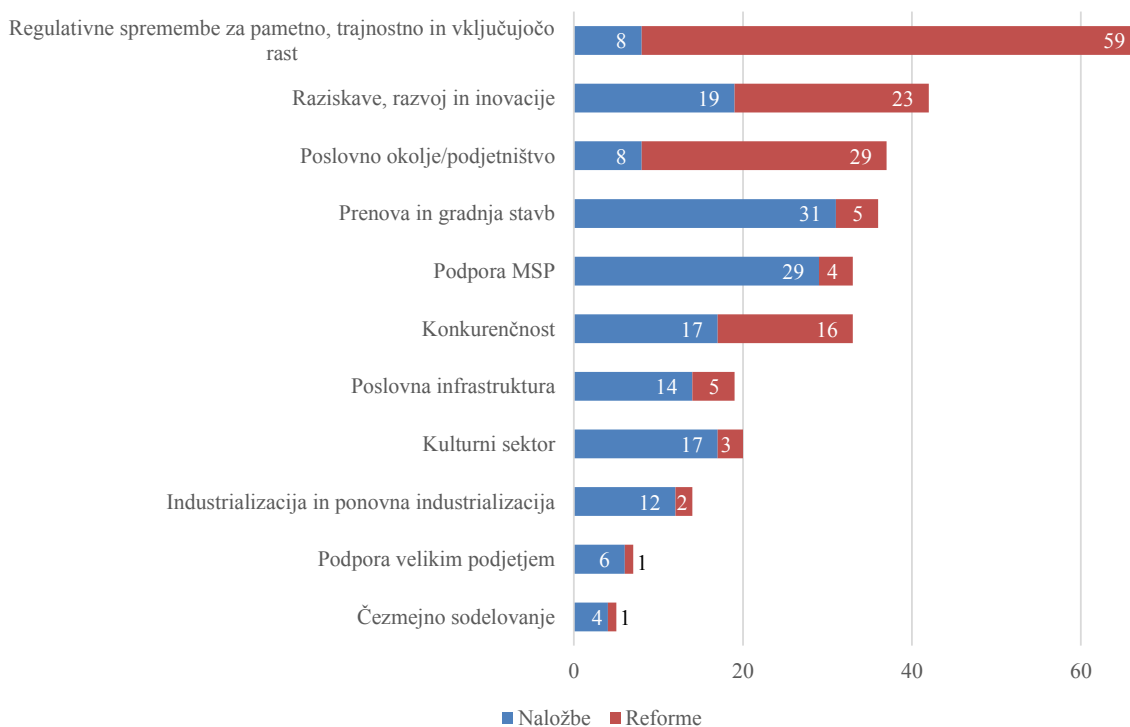

Opomba: graf prikazuje razčlenitev ocenjenega prispevka k stebru politike v skladu s seznamom področij politike, ki ga je pripravila Evropska komisija. Odstotni delež se nanaša na skupni delež načrta, označenega v okviru tega stebra politike.

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

Doslej je bilo izpolnjenih 350 mejnikov in ciljev, ki prispevajo k tretjemu stebru, pri čemer je bilo po 1. marcu 2022 izpolnjenih 321 mejnikov in ciljev. Napredek je bil dosežen zlasti na področjih politike regulativnih sprememb za pametno, trajnostno in vključujočo rast (od 1. marca 2022 je bilo izpolnjenih 85 mejnikov in ciljev za 67 ukrepov), raziskav, razvoja in inovacij (49 mejnikov in ciljev za 42 ukrepov) ter poslovnega okolja/podjetništva (52 mejnikov in ciljev za 37 ukrepov) (slika 21).

Slika 21: Število ukrepov v tretjem stebru, za katere so bili mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni od zadnjega letnega poročila o mehanizmu za okrevanje in odpornost, po področjih politike

Vir: Evropska komisija.

Raziskave, razvoj in inovacije v okviru tretjega stebra

25 načrtov za okrevanje in odpornost vključuje ukrepe v okviru tretjega stebra, povezane z raziskavami, razvojem in inovacijami, v skupni vrednosti 38,1 milijarde EUR. Znesek naložb v raziskave in inovacije v okviru tretjega stebra najpogosteje predstavlja od 4 do 18 % nepovratne finančne podpore, dodeljene državi članici v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, z nekaterimi izjemami, ki so pod ali nad tem razponom, povprečje pa znaša približno 8 %.

Ukrepi na področju raziskav in inovacij v okviru tretjega stebra imajo širok razpon ciljev. Cilj reform na področju raziskav in inovacij v okviru tretjega stebra je zmanjšati razdrobljenost znanstvenoraziskovalnih sistemov, zmanjšati upravno breme pri dostopu do javnega financiranja za dejavnosti raziskav in inovacij, podpreti prenos znanja in tehnologij, odpraviti ovire za sodelovanje med akademskimi ustanovami in podjetji ter izboljšati usklajevanje med različnimi ravni upravljanja raziskav in inovacij ter izobraževanja. Veliko načrtov za okrevanje in odpornost v okviru tretjega stebra vsebuje tematske naložbe v raziskave in inovacije, ki bodo omogočile mobilizacijo zmogljivosti na področju raziskav in inovacij, kar bo pospešilo zeleni in digitalni prehod ter okrepilo odpornost v skladu z agendami na ravni EU (približno 27 % ocenjenih stroškov ukrepov, povezanih z raziskavami in inovacijami, je označenih kot prispevek k zelenim ciljem, približno 23 % pa k digitalnim).

Doslej je bilo izpolnjenih 53 mejnikov in ciljev, povezanih s področjem politike raziskav, razvoja in inovacij (od skupaj 705 izpolnjenih mejnikov in ciljev), vključno z 49 zadovoljivo izpolnjenimi po 1. marcu 2022.

Pomembno je poudariti, da nekateri ukrepi iz prvega in drugega stebra prav tako prispevajo k raziskavam in razvoju⁵⁵. Naložbe v raziskave, razvoj in inovacije kot celota (tj. vključno z ustreznimi ukrepi, označenimi v okviru prvega, drugega in tretjega stebra) prispevajo k skupnemu znesku, ocenjenemu na 48 milijard EUR, kar v povprečju predstavlja približno 10 % nepovratne finančne podpore državi članici iz mehanizma za okrevanje in odpornost.

Primeri ustreznih ukrepov z izpolnjenimi mejniki in cilji v okviru stebra pametne, trajnostne in vključujoče rasti (področje politike za raziskave, razvoj in inovacije)

Reforme:

- **Slovaška** je uvedla spremembe dveh zakonodajnih aktov za preoblikovanje slovaške akademije znanosti v javno raziskovalno organizacijo, da bi omogočila financiranje iz več virov in okrepljeno sodelovanje z zasebnim sektorjem za izvajanje skupnih projektov ter spodbujanje raziskav in prenosa tehnologij.

Naložbe:

⁵⁵ Prvi steber za zeleni prehod vključuje posebne ukrepe za zelene cilje na področju raziskav, razvoja in inovacij, razvrščene na področje politike raziskav, razvoja in inovacij v zelenih dejavnostih, drugi steber za digitalno preobrazbo pa vključuje ukrepe za digitalne cilje na področju raziskav, razvoja in inovacij, razvrščene na področje politike digitalnih ukrepov na področju raziskav, razvoja in inovacij.

- **Italija** je oddala naročila za podporo vzpostavitvi ali krepitvi vsaj 30 strateško pomembnih raziskovalnih infrastruktur/institucij, opredeljenih v nacionalnem načrtu za raziskovalne infrastrukture za obdobje 2021–2027, in povezanih inovacijskih infrastruktur.

Cilj ukrepa je razvoj raziskovalnih zmogljivosti, podpora inovacijam in procesom prenosa tehnologije ter spodbujanje javno-zasebnih partnerstev.

- **Španija** je podprla 68 podjetij (39 velikih in 29 MSP) z raziskovalnimi in inovacijskimi projekti na področju trajnostne avtomobilske industrije, da bi povečala tehnološko zmogljivost podjetij na številnih področjih, med drugim: razvoj sistemov za shranjevanje energije z zelo nizkimi emisijami, ki jih je mogoče v veliki meri reciklirati, visoko učinkovitih sistemov mobilnosti na vodik, avtonomne vožnje in povezane mobilnosti ter prilagoditev produktivnega okolja z varnimi in zanesljivimi sistemi za interakcijo med človekom in strojem v pametnem proizvodnem okolju.

Podpora podjetjem (vključno z MSP, dostopom do financiranja in finančnimi instrumenti)

Večina načrtov za okrevanje in odpornost vključuje ukrepe, ki zagotavljajo neposredno podporo MSP, in skupaj znašajo 45 milijard EUR, kar predstavlja približno 22 % ocenjenih skupnih odhodkov v okviru tretjega stebra. Podporo MSP skupaj zagotavlja 159 ukrepov s 332 mejniki in cilji.

Obseg ukrepov za MSP, vključenih v načrte za okrevanje in odpornost, zajema različna področja, od izboljšanja poslovnega okolja in dostopa do javnega naročanja do digitalizacije MSP in izboljšanja njihove okoljske trajnosti. Številni ukrepi so namenjeni tudi izboljšanju rasti in odpornosti MSP z boljšim dostopom do financiranja, preusposabljanjem in izpopolnjevanjem zaposlenih ter krepitvijo njihovih raziskovalnih in razvojnih zmogljivosti.

Doslej je bilo izpolnjenih 51 mejnikov in ciljev v zvezi z ukrepi za podporo MSP (od skupaj 705 izpolnjenih mejnikov in ciljev), vključno z 49 zadovoljivo izpolnjenimi po 1. marcu 2022.

Primeri ustreznih ukrepov z izpolnjenimi mejniki in cilji v okviru stebra pametne, trajnostne in vključujoče rasti (področje politike za podporo MSP)

Naložbe:

- **Hrvaška** je vzpostavila finančni instrument za podporo naložbam mikro, malih in srednjih podjetij, namenjen spodbujanju naložb v nove tehnologije, nakupu sodobnih strojev in opreme ter povečanju proizvodnih in storitvenih zmogljivosti, ter ukrepe za zeleni prehod.
- **Grčija** je objavila razpise za zbiranje predlogov za financiranje sheme bonov za naložbe, usmerjene v tehnologije in storitve za spodbujanje digitalizacije malih in srednjih podjetij (kot so e-plačila, e-prodaja in aplikacije za elektronsko izdajanje računov, orodja za digitalno oglaševanje, digitalno izpopolnjevanje, sistemi kibernetске varnosti, infrastruktura in storitve v oblaku itd.).
- **Italija** je s podpisom sporazuma med vlado in izvajalskim partnerjem Cassa Depositi e Prestiti (CDP) vzpostavila finančni instrument za financiranje zagonskih podjetij.

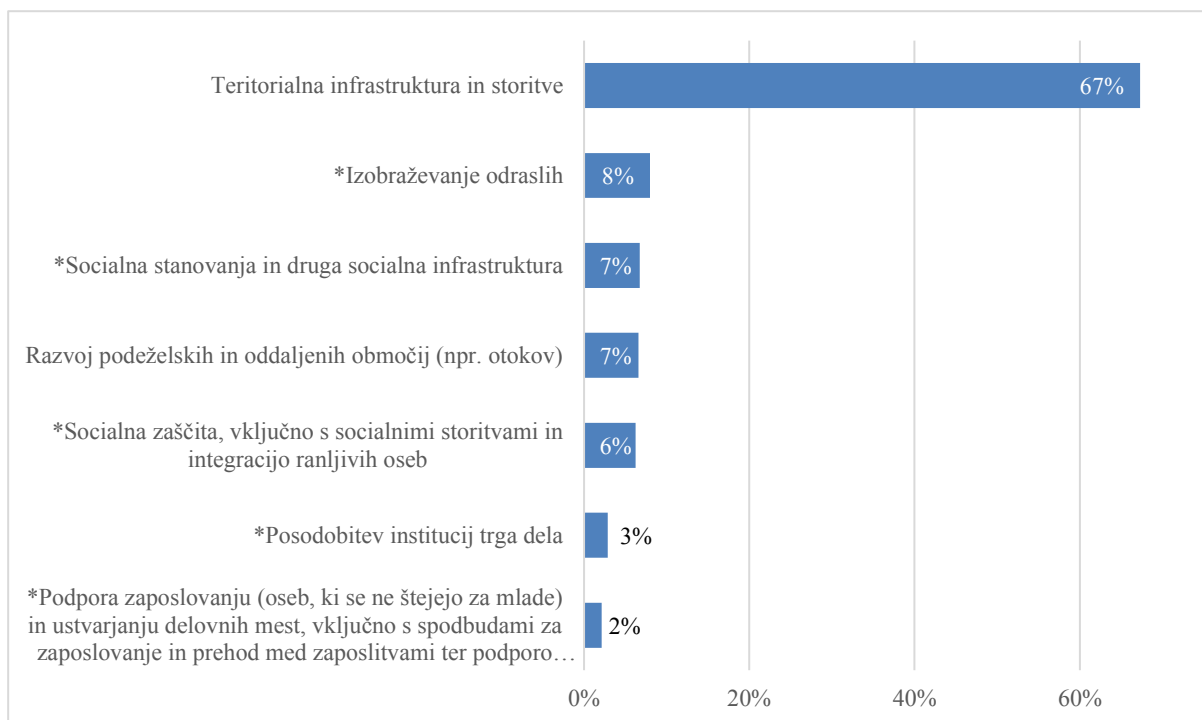
3.4 Prispevek mehanizma k socialni in teritorialni koheziji (četrti steber)

Države članice so s posebnimi poglavji o enakih možnostih in dostopu do trga dela, poštenih delovnih pogojih ter socialni zaščiti in vključevanju **vključile znatno število ukrepov za podporo socialni in teritorialni koheziji, zlasti s prispevanjem k izvajanju evropskega stebra socialnih pravic**. Konkretno so v 27 načrtih za okrevanje in odpornost, ki jih je sprejel Svet, podpora za četrti steber namenjena sredstva v višini približno 220,6 milijarde EUR. Razčlenitev odhodkov v okviru stebra je prikazana na sliki 22.

Od 705 doslej izpolnjenih mejnikov in ciljev jih 253 prispeva k četrtemu stebri, vključno s 237 izpolnjenimi od zadnjega letnega poročila marca 2022. Največji napredek je bil dosežen na področjih politike teritorialne infrastrukture in storitev (od 1. marca 2022 je bilo izpolnjenih 106 mejnikov in ciljev za 84 ukrepov), socialne zaščite (58 mejnikov in ciljev za 52 ukrepov) ter izobraževanja odraslih (41 mejnikov in ciljev za 27 ukrepov) (slika 23). Poudariti je treba, da 149 mejnikov in ciljev v okviru četrtega stebra, izpolnjenih od uvedbe mehanizma za okrevanje in odpornost, podpira socialne cilje v širšem smislu⁵⁶, kar kaže na močno zavezo držav članic uresničevanju socialne razsežnosti že v začetnih fazah izvajanja načrtov za okrevanje in odpornost. Takšni ukrepi bodo prispevali tudi k doseganju krovnih ciljev EU za leto 2030 glede zaposlovanja, znanj in spretnosti ter zmanjševanja revščine.

Slika 22: Razčlenitev odhodkov v podporo socialni in teritorialni koheziji po področjih politike

⁵⁶ Ti mejniki in cilji so povezani z ukrepi, ki prispevajo k socialnim kategorijam, kot so opredeljene v Delegirani uredbi (EU) 2021/2105.

Opomba: graf prikazuje razčlenitev ocenjenega prispevka k stebru politike v skladu s seznamom področij politike, ki ga je pripravila Evropska komisija. Odstotni delež se nanaša na skupni delež načrta, označenega v okviru tega stebra politike. Metodologija za poročanje o socialnih odhodkih, kot je opredeljena v Delegirani uredbi (EU) 2021/2105, je v celoti usklajena in vključena v metodologijo za poročanje o odhodkih v okviru šestih stebrov. V okviru tega stebra se v zvezi z metodologijo za socialne odhodke uporabljajo področja politike, označena z zvezdico (*).

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

Slika 23: Število ukrepov v četrtem stebru, za katere so bili mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni od zadnjega letnega poročila o mehanizmu za okrevanje in odpornost, po področjih politike

Opomba: metodologija za poročanje o socialnih odhodkih, kot je opredeljena v Delegirani uredbi (EU) 2021/2105, je v celoti usklajena in vključena v metodologijo za poročanje o odhodkih v okviru šestih stebrov. V okviru tega stebra se v zvezi z metodologijo za socialne odhodke uporabljajo področja politike, označena z zvezdico (*).

Vir: Evropska komisija.

Socialna zaščita, vključevanje, socialna stanovanja in socialna infrastruktura

Vsi načrti za okrevanje in odpornost vključujejo reforme ali naložbe, ki prispevajo h krepitvi sistemov socialne zaščite držav članic. Več kot 300 ukrepov obravnava najrazličnejše izzive, zlasti tiste, ki so poudarjeni v ustreznih specifičnih priporočilih za države. Vrednost ukrepov, ki podpirajo socialno zaščito in socialna stanovanja, znaša približno 28,8 milijarde EUR. Ukrepi se osredotočajo zlasti na učinkovitost, kakovost in odpornost sistemov socialne zaščite. Večina naložb v socialno zaščito v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost se nanaša na nadgradnjo, razširitev ali izboljšanje mreže socialnih storitev in zmogljivosti, ki jih zagotavljajo javne in zasebne socialne ustanove. Vključujejo tudi posebne ukrepe, ki obravnavajo na primer vključevanje invalidov, povečanje ustreznosti in vzdržnosti socialnih prejemkov ter izboljšanje življenjskih razmer starejših, ki potrebujejo oskrbo. Načrti več držav članic vključujejo tudi pomembne naložbe za povečanje ponudbe socialnih stanovanj in socialne infrastrukture za prikrajsane skupine, večinoma s posojili. Nekatere države članice so v svoje načrte za okrevanje in odpornost zajele tudi ukrepe za reformo sistemov minimalnega dohodka in pokojninskih sistemov, da bi povečale njihovo ustreznost in vzdržnost.

Doslej je bilo izpolnjenih 72 mejnikov in ciljev, povezanih s področjem politike socialne zaščite in socialnih stanovanj (od skupaj 705 mejnikov in ciljev), vključno s 67 zadovoljivo izpolnjenimi po 1. marcu 2022.

Primeri ustreznih ukrepov z izpolnjenimi mejniki in cilji v okviru stebra socialne in teritorialne kohezije (področji politike za socialno zaščito in socialna stanovanja)

Reforme:

- **Slovaška** je utrdila pooblastila za nadzor socialnega varstva, da bi zmanjšala razdrobljenost in izboljšala učinkovitost socialnega varstva ter izboljšala kakovost oskrbe v okviru socialnih storitev in v gospodinjstvih.
- **Španija** je sprejela reformo sistema prispevkov za socialno varnost za samozaposlene, da bi sistem prispevkov postopoma spremenila tako, da bi temeljil na realnih dohodkih, in tako zagotovila, da bodo lahko samozaposleni v prihodnosti prejemali ustrežnejše pokojninske dohodke.

Naložbe:

- **Hrvaška** je za vzpostavitev nove storitve socialnega mentorstva, katere cilj je zagotoviti

zadostne človeške zmogljivosti za izvajanje socialnih storitev, usposobila 220 strokovnjakov in strokovnjakinj za socialno mentorstvo, ki bodo lahko zagotavljali bolj individualizirano podporo in podporo za opolnomočenje.

- **Francija** je podprla prenovo za energijsko učinkovitost socialnih stanovanj z dodelitvijo nepovratnih sredstev več kot 20 000 socialnim stanovanjem.

Podpora zaposlovanju, posodobitev institucij trga dela ter izobraževanje in usposabljanje odraslih za ciljne skupine, ki niso mladi

Večina držav članic je v svoje načrte za okrevanje in odpornost vključila celovit nabor reform in naložb za spodbujanje ustvarjanja delovnih mest in posodobitve svojih trgov dela. Ukrepi, ki podpirajo področji politike zaposlovanja oseb, ki niso mladi, in posodobitve institucij trga dela, skupaj znašajo približno 11,2 milijarde EUR. Ti ukrepi neposredno obravnavajo specifična priporočila za države, povezana s podporo zaposlovanju in izboljšanjem trga dela. Politike zaposlovanja in aktivne politike trga dela imajo pomembno mesto v skoraj vseh načrtih za okrevanje in odpornost. Načrti zajemajo naložbe in reforme, namenjene povečanju udeležbe žensk, mladih in prikrajšanih skupin na trgu dela ter podpiranju ustvarjanja delovnih mest in prehoda v nastajajoče sektorje in poklice. Ti ukrepi so namenjeni tudi spodbujanju zaposlovanja ter izboljšanju uspešnosti, delovanja in odpornosti trgov dela.

Vsi nacionalni načrti za okrevanje in odpornost vključujejo ukrepe za spretnosti ter izobraževanje odraslih, ki so pogosto povezani z aktivnimi politikami trga dela. Vključujejo na primer nacionalne strategije za spretnosti, reforme za izboljšanje zbiranja podatkov o spretnostih ter njihovo upravljanje, vključno s priznavanjem in potrjevanjem spretnosti, ter ciljno usmerjene naložbe v izpopolnjevanje in preusposabljanje zaposlenih, brezposelnih in širšega prebivalstva. Reforme in naložbe, povezane z izobraževanjem odraslih, vključno z nadaljnjim poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem, ter priznavanjem in vrednotenjem znanj in spretnosti, ki so vključene v nacionalne načrte za okrevanje in odpornost, znašajo približno 17,7 milijarde EUR.

Doslej je bilo izpolnjenih 83 mejnikov in ciljev, povezanih s področji politike zaposlovanja oseb, ki niso mladi, posodobitve institucij trga dela in izobraževanja odraslih, vključno s 73 od zadnjega letnega poročila o mehanizmu za okrevanje in odpornost marca 2022. Izpolnjeni mejniki in cilji so na primer povezani z uvedbo sistema bonov za programe izpopolnjevanja in preusposabljanja, ciljno usmerjenimi programi za razvoj znanj in spretnosti za brezposelne, posodobitvijo učnih načrtov za usposabljanje ter sprejetjem nacionalnih strategij in akcijskih načrtov za znanja in spretnosti.

Primeri ustreznih ukrepov z izpolnjenimi mejniki in cilji v okviru stebra socialne in teritorialne kohezije (področje politike za zaposlovanje oseb, ki se ne štejejo za mlade, posodobitev institucij trga dela in izobraževanje odraslih)

Reforme:

- **Hrvaška** je uvedla sistem bonov za financiranje udeležbe v izobraževalnih programih, ki razvijajo zelena in digitalna znanja in spretnosti. Vključenih je vsaj 25 izobraževalnih programov. Sistem vsebuje katalog znanj in spretnosti, ki prikazuje obstoječe in potrebne spretnosti na trgu dela, ter aplikacijo IT za upravljanje in dodeljevanje bonov.

Hrvaški sistem bonov koristi zaposlenim in brezposelnim osebam, s posebnim poudarkom na ranljivih skupinah (dolgotrajno brezposelni, neaktivni in mladi, ki se ne izobražujejo ali usposablajo in niso zaposleni).

- **Avstrija** je izvedla ukrep, katerega cilj je zagotoviti ciljno usmerjeno podporo za vrnitev dolgotrajno brezposelnih, ki se soočajo z več ovirami, na trg dela. Usklajena podpora naj bi pomagala odpraviti te številne ovire ter olajšala dostop do kvalifikacij in usposabljanja.
- **Španija** je izvedla reformo trga dela, da bi obravnavala dolgotrajna strukturna vprašanja, kot sta izrazita segmentiranost trga dela in visoka stopnja zaposlitev za določen čas. Hkrati je bil pravni okvir prilagojen tako, da se podjetjem omogoči prožnejše prilagajanje pretresom. Eden od glavnih elementov reforme se je nanašal na nabor pogodb o zaposlitvi, pri čemer se je več oblik pogodbe zmanjšalo na samo tri vrste, pogodbe za nedoločen čas pa so postale privzeta možnost.

Teritorialna infrastruktura in storitve, razvoj podeželskih in oddaljenih območij (vključno z otoki)

Veliko reform in naložb je namenjenih izboljšanju teritorialne infrastrukture in storitev na lokalni ravni ter premostitvi razkoraka med mestnimi, podeželskimi in oddaljenimi območji. Spodbujajo lokalno gospodarstvo, povečujejo regionalno in nacionalno konkurenčnost ter neposredno pozitivno vplivajo na kakovost vsakdanjega življenja. Številne reforme in naložbe zadevajo spodbujanje in izboljšanje trajnostne mobilnosti in prometa, predvsem posodobitev železnic in pristanišč, ter druge projekte trajnostne mobilnosti, kot sta

razvoj storitev javnega prevoza in gradnja kolesarskih stez. Načrti za okrevanje in odpornost vključujejo tudi več ukrepov za izboljšanje rabe naravnih virov in ohranjanje okolja na lokalni ravni. Med njimi so reforme in naložbe za izboljšanje ravnanja z odpadki in odpadno vodo, tudi na otokih, razširitev sistemov čiščenja vode in namakalnih omrežij, povečanje trajnosti kmetijskega sektorja ter podporo ustanavljanju konzorcijev na funkcionalnih podeželskih območjih. Ukrepi so namenjeni tudi drugim vrstam teritorialne infrastrukture in storitev, kot je uvedba širokopasovne infrastrukture ter socialnih storitev in infrastrukture na oddaljenih območjih. Poleg tega reforme in naložbe prispevajo k izboljšanju uspešnosti javne uprave na lokalni ravni s krepitvijo zmogljivosti občin za zagotavljanje kakovostnih storitev.

Ukrepi, ki podpirajo teritorialno infrastrukturo in storitve, znašajo približno 151,2 milijarde EUR, posebni ukrepi za podporo razvoju podeželskih in oddaljenih območij pa približno 16,0 milijarde EUR. Doslej je bilo izpolnjenih 124 mejnikov in ciljev, povezanih s tema področjema politike, vključno s 121 od zadnjega letnega poročila o mehanizmu za okrevanje in odpornost marca 2022.

Primeri ustreznih ukrepov z izpolnjenimi mejniki in cilji v okviru stebra socialne in teritorialne kohezije (področji politike za teritorialno infrastrukturo in storitve ter razvoj podeželskih in oddaljenih območij))

Reforme:

- **Bolgarija** je okrepila neposredno vključevanje regionalne in lokalne ravni v upravljanje sredstev EU s krepitvijo njune vloge pri oblikovanju in izvajanju celostnih teritorialnih strategij in projektov.
- **Hrvaška** je izboljšala sisteme prestrukturiranja in komasacije kmetijskih zemljišč s poenostavitvijo postopkov komasacije in zagotavljanjem stalnega spremljanja kmetijskih zemljišč. To prispeva k učinkovitejši rabi kmetijskih zemljišč, ohranjanju okolja in izboljšanju življenja na podeželju.
- **Italija** je izboljšala postopke za ocenjevanje projektov v sektorju sistemov lokalnega javnega prevoza in v sektorju hitrega množičnega prometa z jasno opredelitvijo odgovornosti pri odobritvi projektov lokalnega javnega prevoza in poenostavitvijo postopka plačila.
- **Španija** je ustanovila inštitut za sklad za pravični prehod, ki je odgovoren za opredelitev in sprejetje ukrepov za zagotovitev pravične obravnave delavcev in delavk ter območij, ki jih je prizadel prehod na nizkoogljično gospodarstvo, zmanjšanje negativnih posledic za ta območja in optimizacijo priložnosti procesa preobrazbe.

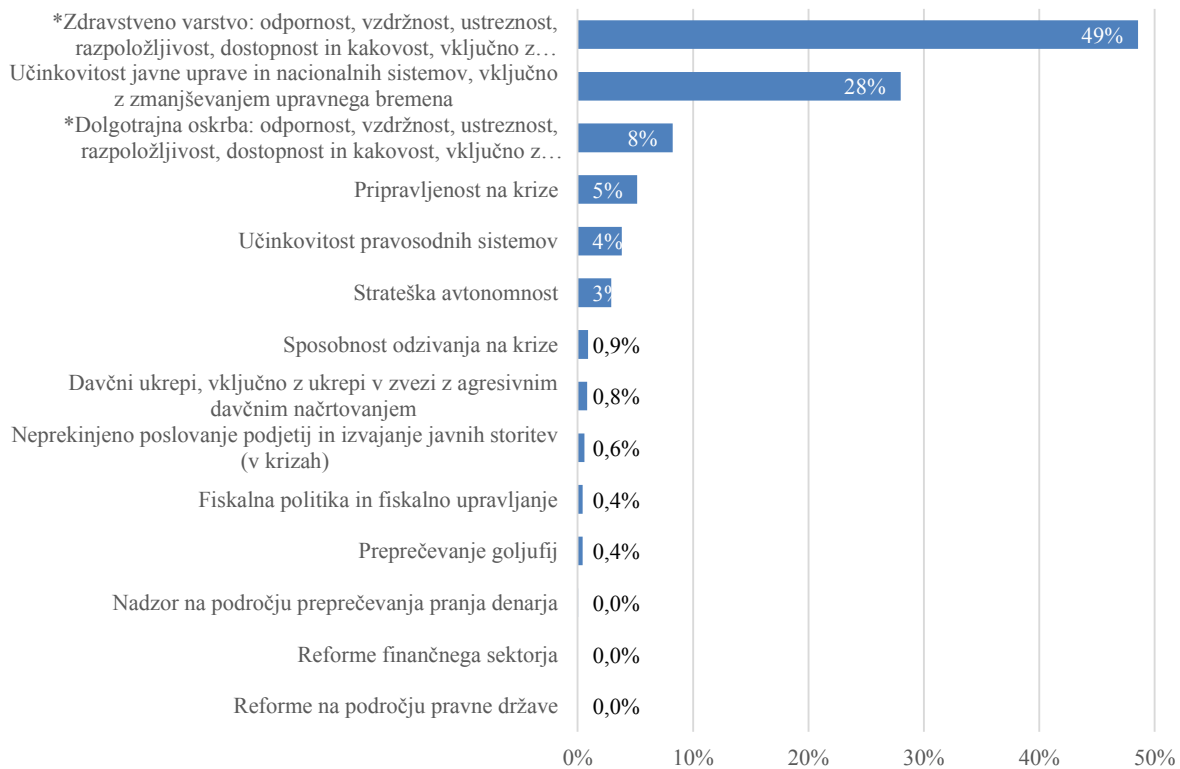
3.5 Prispevek mehanizma k zdravju ter gospodarski, socialni in institucionalni odpornosti s ciljem, da se med drugim povečata pripravljenost na krize in zmogljivost za odzivanje nanje (peti steber)

Načrti držav članic za okrevanje in odpornost pomembno prispevajo k zdravju ter gospodarski, socialni in institucionalni odpornosti s ciljem, da se med drugim povečata pripravljenost na krize in zmogljivost za odzivanje nanje. K stebru za zdravje ter gospodarsko, socialno in institucionalno odpornost prispeva več kot 1 100 ukrepov in podukrepov v vrednosti približno 84,1 milijarde EUR, ki so vključeni v 27 načrtov za okrevanje in odpornost. Ti ukrepi zajemajo področja politike, ki segajo od zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe do učinkovitosti pravosodnih sistemov in nadzora na področju preprečevanja pranja denarja. Razčlenitev odhodkov po različnih področjih politike v okviru stebra je prikazana na sliki 24⁵⁷.

Od 705 doslej zadovoljivo izpolnjenih mejnikov in ciljev jih 296 prispeva k petemu stebru, vključno z 274 mejniki in cilji, ki so bili zadovoljivo izpolnjeni od 1. marca 2022. Največji napredek je bil dosežen na področjih politike učinkovitosti javne uprave in nacionalnih sistemov (od 1. marca 2022 je bilo izpolnjenih 141 mejnikov in ciljev za 95 ukrepov), zdravstvenega varstva (40 mejnikov in ciljev za 35 ukrepov) ter preprečevanja goljufij (36 mejnikov in ciljev za 22 ukrepov) (slika 25).

Slika 24: Razčlenitev odhodkov v podporo ukrepom na področju zdravja in odpornosti po področjih politike

⁵⁷ Naj opozorimo, da so na nekaterih področjih politike (kot so fiskalna politika in fiskalno upravljanje ali reforme na področju pravne države) zadevni ukrepi večinoma reforme, s katerimi niso povezani odhodki.

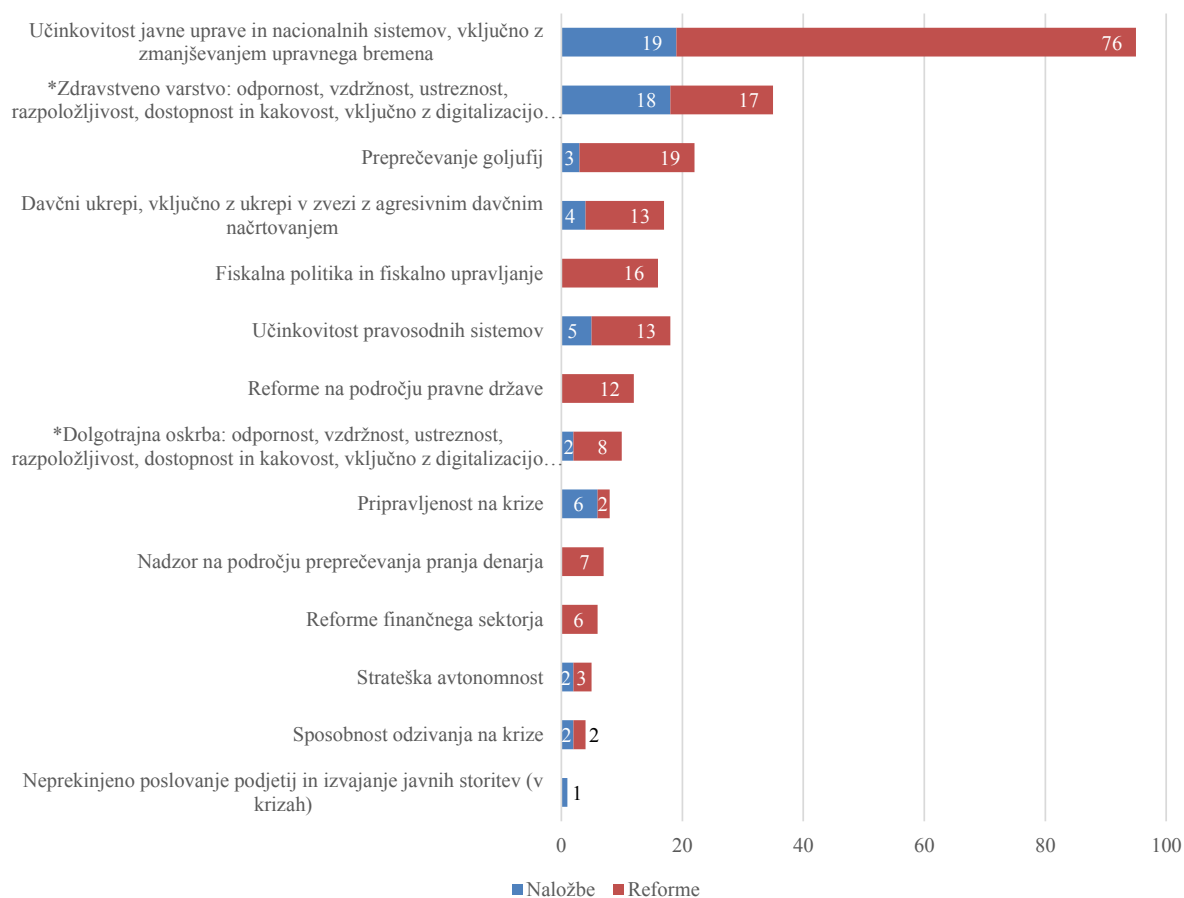
Opomba: graf prikazuje razčlenitev ocenjenega prispevka k stebru politike v skladu s seznamom področij politike, ki ga je pripravila Evropska komisija. Odstotni delež se nanaša na skupni delež načrta, označenega v okviru tega stebra politike. Metodologija za poročanje o socialnih odhodkih, kot je opredeljena v Delegirani uredbi (EU) 2021/2105, je v celoti usklajena in vključena v metodologijo za poročanje o odhodkih v okviru šestih stebrov. V okviru tega stebra se v zvezi z metodologijo za socialne odhodke uporabljajo področja politike, označena z zvezdico (*).

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

Zdravstveno varstvo in dolgotrajna oskrba

Za okrepitev upravljanja, stroškovne učinkovitosti, dostopnosti in kakovosti zdravstvenih storitev se v **okviru mehanizma za okrevanje in odpornost izvaja širok nabor naložbenih in reformnih projektov na zdravstvenem področju**, med drugim na področju primarnega zdravstvenega varstva, ambulantne oskrbe ter digitalnega zdravja v kombinaciji z ukrepi, usmerjenimi v učinkovitost. Nedavne zdravstvene reforme obravnavajo izzive, ki jih je povzročila pandemija, kot je izboljšanje javnozdravstvenih zmogljivosti. Poleg tega se je politika zaradi pandemije preusmerila v preventivne dejavnosti. Več držav članic izvaja reforme in naložbe, posebej prilagojene varstvu duševnega zdravja, in celovito prenovo nacionalnih zdravstvenih strategij. Italija, Litva in Portugalska na primer reorganizirajo svoje zdravstvene sisteme, da bi izboljšale dostop do zdravstvenega varstva na lokalni ravni, Latvija, Luksemburg, Poljska, Malta in Nizozemska pa si prizadevajo okrepiti zdravstveno osebje. V vseh 27 nacionalnih načrtih za okrevanje in odpornost je ukrepom, povezanim z zdravstvenim varstvom, skupno namenjenih več kot 43 milijard EUR (oziroma 8,7 % skupne nepovratne finančne podpore in posojil v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost). Približno tretjina tega zneska je namenjena naložbam in reformam za spodbujanje digitalizacije zdravstvenih sistemov, ki bo pripomogla h krepitvi njihove odpornosti.

Slika 25: Število ukrepov v petem stebru, za katere so bili mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni od zadnjega letnega poročila o mehanizmu za okrevanje in odpornost, po področjih politike

Opomba: metodologija za poročanje o socialnih odhodkih, kot je opredeljena v Delegirani uredbi (EU) 2021/2105, je v celoti usklajena in vključena v metodologijo za poročanje o odhodkih v okviru šestih stebr. V okviru tega stebra se v zvezi z metodologijo za socialne odhodke uporabljajo področja politike, označena z zvezdico (*).

Vir: Evropska komisija.

V okviru mehanizma za okrevanje in odpornost več držav članic financira reforme dolgotrajne oskrbe in naložbe vanjo. Dostop do cenovno dostopnih visokokakovostnih storitev dolgotrajne oskrbe je pomemben za obravnavanje potreb starajočega se prebivalstva in invalidov po oskrbi. Mehanizem za okrevanje in odpornost je usklajen s trenutnim razvojem dogodkov na področju politike dolgotrajne oskrbe, zlasti z evropsko strategijo oskrbe, evropskim stebrom socialnih pravic in priporočilom Sveta o dolgotrajni oskrbi⁵⁸. Reforme naj bi izboljšale spodbude za oskrbo na domu in skupnostno oskrbo, kar vključuje tudi deinstitucionalizacijo nujenja oskrbe. Skupaj je 18 državam članicam dodeljenih 7,3 milijarde EUR za skupno 52 (pod-)ukrepov (22 reform in 30 naložb).

Od 1. marca 2022 do danes je bilo izpolnjenih 50 mejnikov in ciljev, povezanih s področjema politike zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe.

⁵⁸ Priporočilo Sveta z dne 8. decembra 2022 o dostopu do cenovno dostopne visokokakovostne dolgotrajne oskrbe 2022/C 476/01.

Primeri ustreznih ukrepov z izpolnjenimi mejniki in cilji v okviru stebra zdravja ter gospodarske, socialne in institucionalne odpornosti (področji politike zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe)

Reforme:

- **Bolgarija** je sprejela nacionalno strategijo za duševno zdravje državljanov Republike Bolgarije za obdobje 2021–2030 in akcijski načrt za njeno uresničevanje. Ta korak je del reforme, katere cilj je zagotoviti strateško podporo prihodnjim naložbam in reformam na področju zdravstvenega varstva z opredelitvijo ustreznih priporočil in ukrepov. Reforma zato vključuje sprejetje več strategij in načrtov, ki zajemajo ustrezna področja zdravstvenega varstva.
- **Češka** je ob posvetovanju s ključnimi akterji in deležniki potrdila nacionalni onkološki program za obdobje 2022–2030 ter oblikovala nacionalni svet za njegovo izvajanje. Mejniki je povezan z reformo, katere cilj je povečati odpornost sistema za preprečevanje rakavih obolenj in njihovo oskrbo na Češkem, kar odraža prednostne naloge iz evropskega načrta za boj proti raku.
- **Danska** je objavila poročilo o oceni zalog kritičnih zdravil, ki jo je pripravila danska agencija za zdravila. Ta mejnik se nanaša na ukrep, katerega cilj je ohranjanje in zagotavljanje zalog kritičnih zdravil v sektorju sekundarne zdravstvene oskrbe na Danskem, da bi se izognili krizam zaradi pomanjkanja pomembnih zdravil. Danska je dosegla še en mejnik s pripravo ocene telemedicinskih rešitev za anksioznost o lastnem zdravstvenem stanju, povezano s pandemijo COVID-19, da bi nadalje razvila in povečala uporabo telemedicine in vključevanje pacientov. Mejniki je del ukrepa, katerega cilj je razvijati nove digitalne rešitve in spodbujati širšo uporabo digitalnih tehnologij, vključevanje pacientov in telemedicino.
- V **Italiji** je začela veljati zakonodaja, ki prinaša opredelitev novega organizacijskega modela mreže teritorialne zdravstvene pomoči. Ta mejnik je povezan z reformo, ki vzpostavlja nov model mreže teritorialne zdravstvene pomoči in ustvarja novo institucionalno strukturo za zdravstveno, okoljsko in podnebno preventivo.
- **Portugalska** je poskrbela, da je začel veljati nov zakonski odlok o duševnem zdravju, ki določa vodilna načela za organizacijo, upravljanje in ocenjevanje storitev varstva duševnega zdravja. Ta mejnik je eden od glavnih stebrov reforme na področju duševnega zdravja, katere cilj je izboljšati upravljanje na področju duševnega zdravja na Portugalskem z ustvarjanjem ugodnejših okvirnih pogojev za deinstitucionalizacijo bolnikov z duševnimi boleznimi, razširitev lokalnih storitev in storitev integrirane stalne oskrbe na področju duševnega zdravja, organizacijo forenzičnih psihiatričnih storitev ter izvajanje regionalnih zdravstvenih načrtov za demenco.

Naložbe

- **Avstrija** je sprejela in objavila smernice za financiranje ustanavljanja novih enot za primarno zdravstveno varstvo in projektov za izboljšanje obstoječih enot za primarno zdravstveno varstvo. Ta korak je del naložbe, katere cilj je izboljšati trajnostnost in odpornost v zdravstvu s krepitvijo javnega zdravja in primarnega zdravstvenega varstva.

Institucionalna odpornost

Izvajajo se tudi ukrepi za krepitev institucionalne odpornosti. Več držav članic je sprejelo obsežne reforme na področju pravne države, na primer za izboljšanje kakovosti zakonodajnega postopka ali krepitev neodvisnosti sodstva. Znatno napredek je bil dosežen tudi pri krepitvi učinkovitosti pravosodnih sistemov z namenskimi ukrepi, ki segajo od organizacijskih sprememb postopkov do reforme ustroja sodišč. Prizadevanja držav članic so omogočila tudi okrepitev boja proti korupciji in izboljšanje nadzora na področju preprečevanja pranja denarja, zlasti s sprejetjem nacionalnih dokumentov politike, kot so akcijski načrti in strategije.

Številni ukrepi, katerih namen je doseči sodobne in prožne javne uprave, ki koristijo državljanom in državljanke ter podjetjem EU, so bili že izvedeni. Ti med drugim vključujejo naložbe, namenjene spremljanju izvajanja, revizije in nadzora načrtov za okrevanje in odpornost, in reforme, namenjene poenostavitvi javne uprave in odpravi upravnih ovir. Izvaja se več ukrepov za digitalizacijo javne uprave, na primer v Luksemburgu in na Hrvaškem. Nekatere države članice so se osredotočile na zmogljivosti javne uprave oziroma, natančneje, na preglednejše sisteme zaposlovanja in zmanjšanje števila zaposlitev za določen čas v javni upravi.

Večina ukrepov za pripravljenost in odzivanje na krize, ki se že izvajajo v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, je usmerjena v prilagajanje podnebnim spremembam, zdravstveno varstvo in digitalne tehnologije. Izvajajo se ukrepi za učinkovito, varno in skupno digitalno kritično infrastrukturo, vključno z varnim mobilnim komunikacijskim sistemom za vladne uslužbenke. Velika prizadevanja so bila vložena v gospodarjenje z gozdovi ter preprečevanje gozdnih požarov in blaženje njihovih posledic. V zdravstvu se povezani ukrepi še izvajajo, uporaba telemedicine pa se je že povečala, kar pomaga blažiti motnje v zagotavljanju zdravstvenih storitev, ki jih je povzročila kriza zaradi COVID-19.

Primeri ustreznih ukrepov z izpolnjenimi mejniki in cilji v okviru stebra zdravja ter gospodarske, socialne in institucionalne odpornosti (področje politike učinkovitosti javne uprave)

Reforme:

- V **Avstriji** je začel veljati zakon o skladu za digitalizacijo. Zakon bo pospešil digitalizacijo zvezne uprave in s tem izboljšal storitve za državljane in državljanke ter podjetja.
- **Bolgarija** je sprejela načrt za izvrševanje sodnih odločb Evropskega sodišča za človekove pravice.
- **Hrvaška** je sprejela novo protikorupcijsko strategijo za obdobje 2021–2030. Njen cilj je okrepiti institucionalni in normativni okvir za boj proti korupciji, povečati preglednost in odprtost dela javnih organov, okrepiti sisteme za upravljanje integritete in nasprotja interesov, izboljšati protikorupcijski potencial v sistemu javnih naročil in povečati ozaveščenost javnosti o škodljivosti korupcije ter potrebi po prijavljanju nepravilnosti in povečanju preglednosti.
- Na **Cipru** je začel veljati zakon za zaščito žvižgačev, ki prijavijo goljufije in korupcijo, pred notranjimi sankcijami. Skupaj z začetkom veljavnosti zakona o ustanovitvi neodvisnega organa za boj proti korupciji in začetkom veljavnosti zakona o preglednosti pri odločanju in povezanih zadevah zagotavlja večjo skladnost v boju proti korupciji.
- S sprejetjem primarne zakonodaje za pilotno fazo je **Grčija** v javno upravo začela uvajati plačni sistem, ki temelji na uspešnosti.
- **Malta** je okrepila neodvisnost svojega sodstva z reformo načina imenovanja in razrešitve sodnikov in mirovnih sodnikov. Poleg tega bo odbor za imenovanje sodnikov odslej sestavljen večinoma iz članov sodstva, s čimer se bo zmanjšalo tveganje političnega vmešavanja. Za prosta delovna mesta v sodstvu je odslej treba objaviti javni razpis, s čimer se bo povečala preglednost postopka imenovanja.

Sestava malteškega odbora za imenovanje sodnikov je bila spremenjena.

Avtorske pravice: malteška vlada.

- **Malta** je uvedla tudi celovit sklop protikorupcijskih ukrepov, med drugim je objavila nacionalno strategijo za boj proti goljufijam in korupciji ter zakonsko okrepila stalno komisijo za boj proti korupciji in tako zagotovila, da se njena poročila posredujejo neposredno generalnemu državnemu tožilcu.
- **Slovaška** je reorganizirala geografsko ureditev svojega pravosodnega sistema ter opredelila nov sistem sodišč. Cilj reforme je bolje organizirati in strukturirati različne naloge sodišč ter njihove fizične lokacije in hkrati (pre-)razporediti sodnike glede na naloge sodišč in po sodnih okrožjih, da bi ustvarili prostor za učinkovitejše in hitrejša sodniške odločitve.

Fiskalna odpornost in obdavčitev

Več držav članic je v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost že uvedlo pomembne ukrepe za izboljšanje upravljanja javnih financ, tako na strani prihodkov kot odhodkov. Številni ukrepi so namenjeni izboljšanju pobiranja davkov in odvratanju od davčnih utaj, med drugim s spodbujanjem digitalizacije transakcij, pobiranja davkov in izbire za davčni nadzor. Od teh ukrepov se pričakuje, da bodo podprli nacionalne prihodke in boj proti sivi ekonomiji ter davkoplačevalcem znižali stroške izpolnjevanja obveznosti. Nekatere države članice so začele izvajati tudi celovite reforme svojih davčnih sistemov, da bi podprle gospodarsko rast in izboljšale pravičnost. V zvezi z javnofinančnimi odhodki so nekatere države članice sprejele več ukrepov za začetek izvajanja pregledov porabe in njihovo vključitev v nacionalni proračunski proces, nekatere države članice, ki so navedeno že dosegle, pa več ukrepov za izboljšanje zasnove pregledov porabe in okrepitev njihovega upravljanja. Nekatere države članice so sprejele tudi ukrepe za izboljšanje upravljanja podjetij v državni lasti, izpopolnitev orodij za proračunske projekcije in dodelavo računovodskega okvirja.

Primeri ustreznih ukrepov z izpolnjenimi mejniki in cilji v okviru stebra zdravja ter gospodarske, socialne in institucionalne odpornosti (področji politike fiskalne politike in fiskalnega upravljanja ter davčnih ukrepov)

Reforme:

- **Italija** je uvedla celovit nabor ukrepov zoper davčne utaje, namenjenih spodbujanju izpolnjevanja obveznosti in izboljšanju nadzora. Usmerjanje davčnih nadzorov se je izboljšalo z uporabo tehnik strojnega učenja in med seboj povezanih naborov podatkov, ki odslej vključujejo tudi podatke podjetij o elektronskih transakcijah. Italija je obenem razširila obvezno uporabo elektronskega izdajanja računov na doslej izvzete panoge, dodatno spodbudila elektronsko plačevanje in izboljšala nagradno igro žrebanja računov, s čimer želi odvratanje od neizdajanja računov.
- **Španija** je v okviru neodvisnega organa za fiskalno odgovornost (AIReF) ustanovila stalno enoto za preglede porabe in spremenila organizacijski ustroj ministrstva za

finance, da bi se zagotovilo sistematično spremljanje priporočil v sklopu pregledov porabe. Cilj teh reform je izboljšati kakovost javnofinančnih odhodkov. Španija je tudi spremenila zakon proti davčnim utajam in goljufijam ter posodobila španski seznam jurisdikcij, ki niso pripravljene sodelovati na davčnem področju. Cilj teh ukrepov je doseči boljše izpolnjevanje davčnih obveznosti in pravičnejši davčni sistem.

Naložbe:

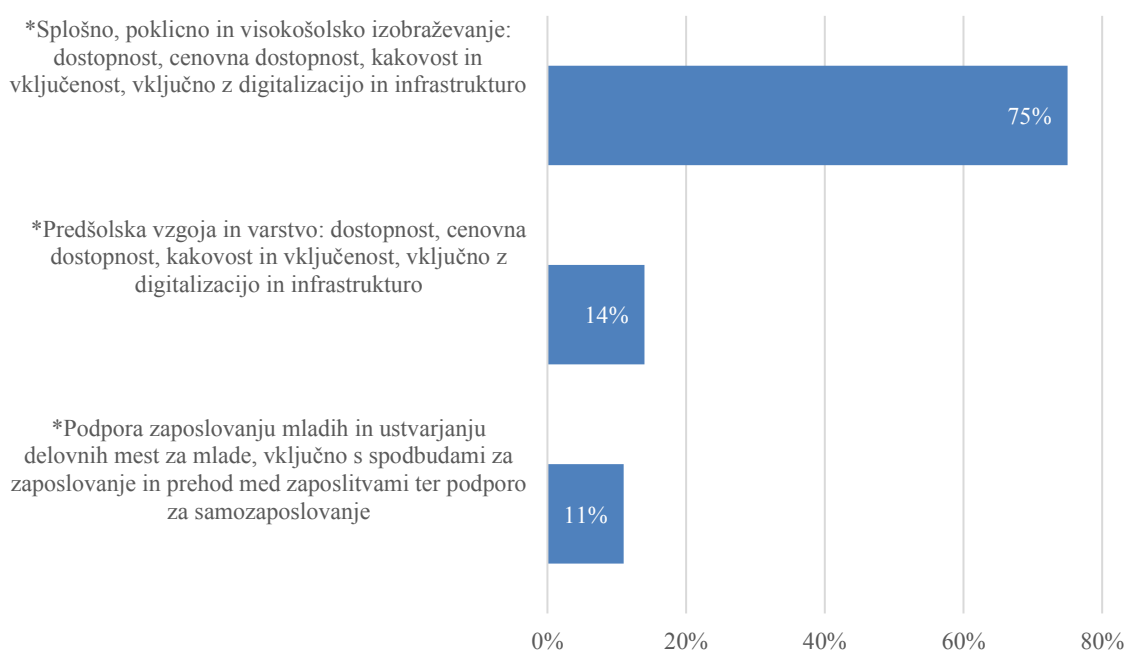
- **Romunija** je izvedla naložbo za izboljšanje davčne uprave z uvedbo integriranega obvladovanja tveganj. Pričakuje se, da bo naložba vplivala na stopnjo izpolnjevanja davčnih obveznosti in realizacijo proračunskih prihodkov, kar bo zagotovilo konkurenčno tržno okolje in izboljšalo učinkovitost pobiranja davka. Ta ukrep predvideva, da bo z elektronskim sistemom nacionalne agencije za davčno upravo povezanih najmanj 150 000 registrskih blagajn. S povezavo vseh blagajn nameravajo obravnavati zlasti goljufije na področju trgovine in prispevati k zmanjšanju vrzeli pri pobiranju DDV.

3.6 Prispevek mehanizma k politikam za naslednjo generacijo, otroke in mlade, kot sta izobraževanje ter pridobivanje znanj in spretnosti (šesti steber)

Ukrepi v okviru politik za naslednjo generacijo, otroke in mlade se osredotočajo zlasti na izobraževanje, usposabljanje, predšolsko vzgojo in varstvo ter zagotavljanje podpore pri zaposlovanju mladih. V 27 načrtih za okrevanje in odpornost, ki jih je doslej sprejel Svet, so podpori za šesti steber namenjena sredstva v višini približno 54,9 milijarde EUR. Približno tri četrtine vseh odhodkov, povezanih s šestim stebrom, je namenjenih splošnemu, poklicnemu in visokošolskemu izobraževanju. Preostalih 25 % je skoraj enakomerno porazdeljenih med predšolsko vzgojo in varstvo ter podporo zaposlovanju mladih. Razčlenitev odhodkov v okviru stebra je prikazana na sliki 26.

Od 705 doslej zadovoljivo izpolnjenih mejnikov in ciljev jih 64 prispeva k šestemu stebri, vključno z 61 mejniki in cilji, ki so bili zadovoljivo izpolnjeni od 1. marca 2022. Od 1. marca 2022 je bilo v okviru 45 ukrepov na področju politike splošnega, poklicnega in visokošolskega izobraževanja doseženih 56 mejnikov in ciljev (slika 27). Mejniki in cilji v šestem stebri so povezani z ukrepi za spodbujanje kakovosti, izboljšanje dostopnosti in vključevanja izobraževalnih sistemov, okrepitev aktivne politike zaposlovanja, podpiranje digitalne preobrazbe v izobraževanju, izobraževanje in podpora učiteljem, spodbujanje posodabljanja poklicnega usposabljanja ter zagotavljanje podpore visokošolskemu izobraževanju in sodelovanju z javno upravo in podjetji.

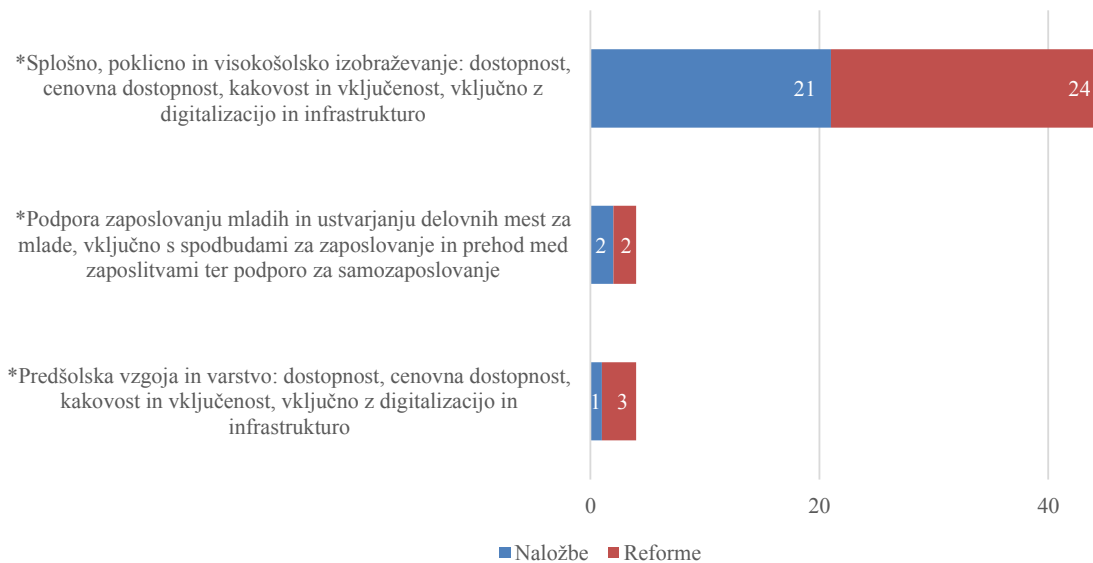
Slika 26: Razčlenitev odhodkov v podporo politikam za naslednjo generacijo po področjih politike

Opomba: graf prikazuje razčlenitev ocenjenega prispevka k stebru politike v skladu s seznamom področij politike, ki ga je pripravila Evropska komisija. Odstotni delež se nanaša na skupni delež načrta, označenega v okviru tega stebra politike. Metodologija za poročanje o socialnih odhodkih, kot je opredeljena v Delegirani uredbi (EU) 2021/2105, je v celoti usklajena in vključena v metodologijo za poročanje o odhodkih v okviru šestih stebrov. V okviru tega stebra se v zvezi z metodologijo za socialne odhodke uporabljajo področja politike, označena z zvezdico (*).

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

Slika 27: Število ukrepov v šestem stebru, za katere so bili mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni od zadnjega letnega poročila o mehanizmu za okrevanje in odpornost, po področjih politike

Opomba: metodologija za poročanje o socialnih odhodkih, kot je opredeljena v Delegirani uredbi (EU) 2021/2105, je v celoti usklajena in vključena v metodologijo za poročanje o odhodkih v okviru šestih stebrov. V okviru tega stebra se v zvezi z metodologijo za socialne odhodke uporabljajo področja politike, označena z zvezdico (*).

Vir: Evropska komisija.

Splošno, poklicno in visokošolsko izobraževanje: dostopnost, cenovna dostopnost, kakovost in vključenost, vključno z digitalizacijo in infrastrukturo

Naložbe in reforme v vrednosti več kot 43,2 milijarde EUR v splošno šolsko izobraževanje bodo podpirale izboljšave kakovosti in vključevanja. Nekatere države članice bodo šolam z omejenimi možnostmi in prikrajšanim učencem in učenkam zagotovile individualno podporo, tudi mentorstvo, da bi med drugim premostili vrzeli v znanju in preprečevali zgodnje opuščanje šolanja. Drugi ukrepi vključujejo naložbe v povečanje števila pedagoških ur in omogočanje celodnevnega šolanja. Več ukrepov obravnava problemske sklope, kot so izvajanje reforme učnih načrtov, reforma mehanizmov za zaposlovanje učiteljev in učiteljic, izboljšanje izobraževanja otrok s posebnimi potrebami, podpora učencem in učenkam s slabšim učnim uspehom, izboljšanje zunanjega ocenjevanja šol ter podpora ukrepom za odpravo segregacije.

Večina držav načrtuje naložbe v digitalno infrastrukturo in povezljivost šol, pogosto s poudarkom na šolah z omejenimi možnostmi in podeželskih šolah. Te naložbe vključujejo preoblikovanje učilnic v prilagodljiva in povezana učna okolja ter opremljanje učencev in učenk ter učiteljev in učiteljic z digitalnimi napravami za zmanjšanje digitalnega razkoraka. Digitalne kompetence učencev in učenk se bodo izboljšale s prilagoditvijo šolskih učnih načrtov ter razvojem digitalnih gradiv in vsebin. Številne države članice so v svoje načrte vključile usposabljanje učiteljev in učiteljic o digitalnem izobraževanju.

Nekatere države članice bodo mehanizem za okrevanje in odpornost uporabile za podporo preoblikovanju svojega visokošolskega izobraževanja s širokim naborom ukrepov. Ukrepi zajemajo posodobitev študijskih programov, povečanje števila študijskih mest, uvedbo novih študijskih predmetov, pregled modelov financiranja v visokošolskem izobraževanju, razvoj mehanizmov za zagotavljanje kakovosti in upravljanje, uvedbo

sistemov za spremljanje diplomantov in diplomantk in internacionalizacijo visokošolskega izobraževanja. Poleg tega bodo številne države članice, med drugim Belgija, Bolgarija, Hrvaška, Španija, Francija, Irska, Poljska, Portugalska, Romunija, Finska in Švedska, financirale izboljšanje dostopa do visokošolskega izobraževanja.

Predšolska vzgoja in varstvo: dostopnost, cenovna dostopnost, kakovost in vključenost, vključno z digitalizacijo in infrastrukturo

Pričakuje se, da bodo naložbe in reforme v višini več kot 8 milijard EUR, usmerjene v kakovostno in vključujočo predšolsko vzgojo in varstvo, povečale stopnjo aktivnosti, zlasti med prikrajšanimi skupinami, kar bo pripomoglo k zmanjšanju neenakosti in spodbudilo izvajanje evropskega jamstva za otroke⁵⁹. Več kot polovica držav članic je vključila ukrepe za izboljšanje dostopa do predšolske vzgoje in varstva z razširitvijo njunih zmogljivosti, vključevanja in/ali kakovosti. Zagotavljanje kakovostne in cenovno dostopne predšolske vzgoje in varstva po eni strani omogoča enake možnosti za vse otroke, ne glede na njihovo socialno-ekonomsko ozadje, po drugi strani pa vključevanje njihovih skrbnikov in zlasti skrbnic na trg dela, kar zmanjšuje tveganje revščine ali socialne izključenosti. Naložbe v gradnjo in prenovo infrastrukture pogosto spremljajo reforme. Države na primer načrtujejo znižanje starosti za obvezno obiskovanje predšolske vzgoje, uvedbo zakonske upravičenosti do mesta v vrtcu, pregled modela financiranja, znižanje cen predšolske vzgoje in varstva, izboljšanje zgodnjega diagnosticiranja in podpore invalidnim otrokom, pregled sistema zaposlovanja osebja v predšolski vzgoji in varstvu ter sprejetje pravnega okvira za lažji dostop do usposabljanja in priložnosti za izboljšanje strokovnosti osebja.

Podpora zaposlovanju mladih in ustvarjanje delovnih mest zanje, vključno s spodbudami za zaposlovanje in prehod med zaposlitvami ter podporo samozaposlovanju

Ukrepi za podporo zaposlovanju mladih zajemajo subvencije za vajeništvo, naložbe za prilagoditev javnih zavodov za zaposlovanje mladim, izboljšanje mentorstva za mlade in individualnega usmerjanja k zaposlovanju in samostojnosti ter sheme za spodbujanje zaposlovanja mladih v zasebnem sektorju v višini približno 6,1 milijarde EUR.

Primeri ustreznih ukrepov z izpolnjenimi mejniki in cilji v okviru stebra politik za naslednjo generacijo

Reforme:

- **Bolgarija** je dosegla tri mejnike, katerih cilj je izboljšati učinkovitost izobraževalnega sistema na vseh ravneh: v predšolskem, šolskem in visokošolskem izobraževanju. Med njimi so spremembe zakona o predšolskem in šolskem izobraževanju ter s tem povezana sekundarna zakonodaja – med drugim bo predšolsko izobraževanje obvezno od četrtega leta starosti –, spremembe zakona o visokošolskem izobraževanju, ki uvaja revidiran sistem akreditacije visokošolskih ustanov, ter sprejetje nacionalnega zemljevida

⁵⁹ Priporočilo Sveta (EU) 2021/1004.

visokega šolstva.

Bolgarija je izboljšala učinkovitost svojega šolskega sistema.

- Češka je dosegla več mejnikov in ciljev na področju izobraževanja. Z reformo so bili spremenjeni učni načrti osnovnih ter nižjih in višjih srednjih šol, da bi spodbudili digitalno pismenost in napredna informacijska znanja in spretnosti, kot so obdelava in modeliranje podatkov, kodiranje in programiranje, robotika in virtualna/razširjena resničnost. Poleg tega je bilo najmanj 20 univerz izbranih za podporo pri razvoju novih študijskih programov, ki se osredotočajo na izpopolnjevanje in preusposabljanje.
- V **Italiji** je začela veljati reforma učiteljskega poklica. Reforma obsega štiri točke: i) izboljšanje in poenostavitev postopkov javnih razpisov, ii) krepitev kvalifikacij, potrebnih za pridobitev učiteljskega poklica, iii) vzpostavitev učinkovitejšega okvira za mobilnost učiteljev in učiteljic zaradi kontinuitete poučevanja in iv) določitev poklicnega napredovanja, povezanega z ocenjevanjem uspešnosti in stalnim strokovnim izpopolnjevanjem.

Naložbe:

- Češka je 4 102 osnovnima in srednjima šolama za učenje na daljavo zagotovila 74 000 digitalnih naprav (tabličnih in prenosnih računalnikov, mobilnih telefonov itd.).

3.7 Prispevek mehanizma k socialni politiki, vključno z enakostjo spolov ter otroki in mladimi

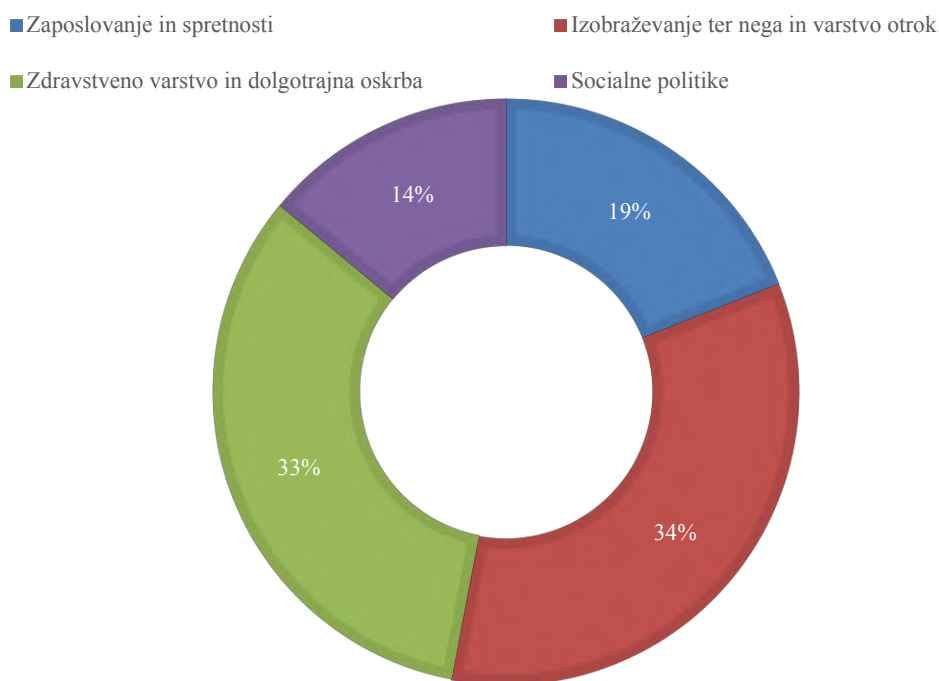
Socialna politika

Države članice so v svoje načrte za okrevanje in odpornost vključile veliko ukrepov, ki spodbujajo socialno politiko, tudi v zvezi z enakostjo spolov ter otroki in mladimi, s čimer podpirajo izvajanje evropskega stebra socialnih pravic. Od 2 042 mejnikov in ciljev, ki spodbujajo socialno politiko, jih je bilo izpolnjenih 213, vključno s 199 mejniki in

cilji, doseženimi od 1. marca 2022 (glej oddelke 3.4, 3.5 in 3.6 za ciljno usmerjeno analizo ukrepov, ki prispevajo k zaposlovanju in spretnostim, izobraževanju ter vzgoji in varstvu predšolskih otrok, zdravstvu in dolgotrajni oskrbi ter socialnim politikam).

Približno 139,8 milijarde EUR, ki so jih skupno dodelile države članice, prispeva k socialnim odhodkom⁶⁰, kar predstavlja približno 28 % skupnih ocenjenih odhodkov. Približno tretjina tega zneska je namenjena izobraževanju ter predšolski vzgoji in varstvu, druga tretjina zdravstvenemu varstvu in dolgotrajni oskrbi, preostanek pa je razdeljen med zaposlovanje, znanja in spretnosti ter socialne politike (slika 28).

Slika 28: Deleži socialnih odhodkov v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost glede na glavne socialne kategorije

Opomba: na tej sliki je prikazana razčlenitev ocenjenih socialnih odhodkov, določenih v vseh potrjenih načrtih za okrevanje in odpornost. Socialne kategorije so opredeljene in uporabljene na podlagi metodologije, ki jo je Komisija po posvetovanju z Evropskim parlamentom in državami članicami sprejela v Delegirani uredbi (EU) 2021/2105.

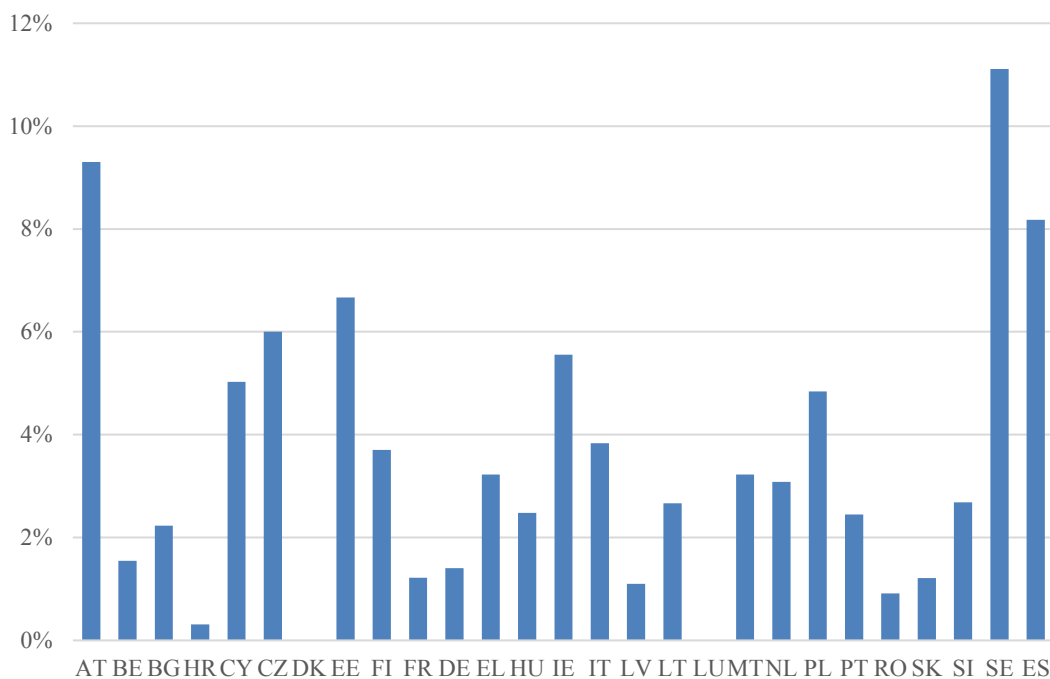
Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

Enakost spolov

⁶⁰ Glede na pomen socialnih odhodkov po pandemiji COVID-19 je bila Komisija s členom 29(4), točka (b), uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost pooblaščen, da sprejme delegiran akt o določitvi metodologije za poročanje o socialnih odhodkih, vključno za otroke in mlade, v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost. Na podlagi metodologije, ki jo je sprejela Komisija, se vsi odhodki za reforme in naložbe, ki se krijejo s sredstvi iz mehanizma, uvrščajo na eno od devetih širših področij politike, ki se nato združijo v štiri socialne kategorije: 1) zaposlovanje ter znanja in spretnosti, 2) izobraževanje ter nega in varstvo otrok, 3) zdravstveno varstvo in dolgotrajna oskrba ter 4) socialne politike. Glej [Delegirano uredbi \(EU\) 2021/2105](#).

Načrti držav članic za okrevanje in odpornost na več načinov prispevajo k enakosti spolov. 27 sprejetih načrtov vsebuje 134 (pod-)ukrepov s poudarkom na enakosti spolov ter številne reforme in naložbe, ki so izrecno namenjene prispevanju k enakim možnostim na splošno. Razčlenitev ukrepov v zvezi z enakostjo spolov po državah članicah je na voljo na sliki 29⁶¹⁶².

Slika 29: Delež ukrepov, osredotočenih na enakost spolov, v sprejetih nacionalnih načrtih za okrevanje in odpornost (v %)

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

⁶¹ Podatki so namenjeni ponazoritvi in kvalitativni analizi ter ne predstavljajo primerjalne ocene nacionalnih načrtov za okrevanje in odpornost posameznih držav članic. Število in struktura ukrepov, določenih v posameznih nacionalnih načrtih, ter pristopi glede izkazovanja zavezanosti k zagotavljanju enakosti spolov se močno razlikujejo. Podrobnejša analiza je na voljo v delovnih dokumentih služb, ki jih je sprejela Evropska komisija za vsak potrjen načrt, ter v tematski analizi enakosti ([Thematic Analysis on Equality](#)) v ([preglednici kazalnikov okrevanja in odpornosti](#)).

⁶² V skladu z metodologijo za poročanje o socialnih odhodkih, kot je določena v Delegirani uredbi (EU) 2021/2105, je Komisija označila ukrepe, ki se med drugim osredotočajo na enakost spolov. Opozoriti je treba, da Komisija te metodologije ni uporabila le za socialne ukrepe, temveč za vse ukrepe, vključene v sprejete načrte za okrevanje in odpornost, ki se osredotočajo na enakost spolov, da bi take ukrepe bolje zajela v okviru vseh načrtov. Enakost spolov ni bila nujno glavni cilj zadevnih ukrepov. Na enakost spolov lahko vplivajo tudi ukrepi, ki niso označeni kot taki. Tu predstavljeni podatki predstavljajo število in delež skupnih ukrepov, ki se osredotočajo na navedeno, in ne z njimi povezanih stroškov.

Poleg ukrepov, ki izrecno prispevajo k enakim možnostim, so države članice v svoje načrte vključile še druge reforme in naložbe, ki vključujejo vidike enakosti. Včasih to pomeni izrecne podcilje ali druge določbe, s katerimi se zagotovi, da se potrebe posebnih skupin upoštevajo na drugih področjih politike. Čeprav ukrepov na področjih trga dela, stanovanj, energije, prometa in digitalizacije na prvi pogled ni mogoče obravnavati kot politike, ki prispevajo k enakosti, lahko njihovo učinkovito izvajanje pomembno prispeva k spodbujanju enakih možnosti. Reforme in naložbe v infrastrukturo, javni prevoz ali digitalno povezanost na primer morda niso bile zasnovane za zagotavljanje enakih možnosti, vendar lahko pozitivno vplivajo zaradi dostopa do izobraževanja na daljavo ali osnovnih (zdravstvenih) storitev in javne infrastrukture ali s tem, ko ljudem z omejeno mobilnostjo ali ljudem, ki živijo na oddaljenih območjih, omogočijo sodelovanje v gospodarskih dejavnostih in družabnem življenju.

Države članice napredujejo pri izvajanju ukrepov s poudarkom na enakosti spolov. Od 134 (pod-)ukrepov s poudarkom na enakosti spolov v 27 načrtih za okrepanje in odpornost 25 (pod-)ukrepov vsebuje mejnike ali cilje, ki so izpolnjeni, vključno z 20 mejniki in cilji, ki so bili doseženi po 1. marcu 2023. Primeri ukrepov s poudarkom na enakosti spolov z izpolnjenimi mejniki in cilji so predstavljeni v spodnjem okvirju.

Primeri ustreznih ukrepov z doseženimi mejniki in cilji s poudarkom na enakosti spolov

Reforme:

- **Hrvaška** je sprejela nov zakon o delovnih razmerjih, ki vključuje določbe za večjo prilagodljivost delovnega časa in kraja dela ter določbe za zmanjšanje plačne vrzeli med spoloma. Zaradi dodatne prilagodljivosti lahko zlasti starši in oskrbovalci ali oskrbovalke pogosteje izkoriščajo ureditve dela s krajšim delovnim časom.
- **Španija** je sprejela novo zakonodajo, da bi z uvedbo obveznosti enakega plačila za delo enake vrednosti zagotovila enako plačilo za moške in ženske, spodbudila preglednost plač za prepoznavanje in preprečevanje diskriminacije in razvila instrumente za skladnost z načelom preglednosti plačil.

Naložbe:

- **Italija** je izvedla naložbo v podporo ustanavljanju in rasti podjetij, ki jih vodijo ženske, z ustanovitvijo novega sklada in krepitevijo dveh skladov, ki sta bila ustanovljena leta 2021. Ustrezni mejnik je bil zadovoljivo izpolnjen v okviru prvega zahtevka za plačilo. Prvih 700 podjetij bo predvidoma upravičenih do podpore od julija 2023. po nacionalnih podatkih pa je bilo do junija 2023 uradno izbranih že več kot 1 000 podjetij. Italija je vzpostavila tudi sistem certificiranja za enakost spolov, da bi spodbudila in

motivirala poslovne navade, ki prispevajo k enakosti spolov.

Otroci in mladi

425 (pod-)ukrepov s poudarkom na otrocih in mladih je porazdeljenih po več področjih politike, predvsem pa na področju izobraževanja in usposabljanja. Posebna analiza politik za naslednjo generacijo, otroke in mlade, na primer na področju izobraževanja in usposabljanja, je na voljo v oddelku 3.6.

Od ukrepov s poudarkom na mladih in otrocih v 27 načrtih za okrevanje in odpornost 83 (pod-)ukrepov vsebuje mejnike in cilje, ki so bili izpolnjeni, vključno z 79 (pod-)ukrepi z mejniki in cilji, ki so bili doseženi po 1. marcu 2022. Številne države članice so začele izvajati reforme in naložbe v podporo otrokom in mladim. Primeri ukrepov v podporo otrokom in mladim z izpolnjenimi mejniki in cilji so predstavljeni v spodnjem okvirju.

Primeri ustreznih ukrepov z izpolnjenimi mejniki in cilji s poudarkom na otrocih in mladih

Reforme:

- **Avstrija** je pripravila sveženj o dopolnilnem izobraževanju in s tem povezane podporne ukrepe s poudarkom zlasti na prikrajšanih učencih, vključno z zagotovitvijo virov za dopolnilni pouk, razporeditev v skupine/razrede, individualne podporne ukrepe in dodatni pouk med počitnicami. Veliko dodatnih ur dopolnilnega pouka je bilo že opravljenih, da bi se nadoknadili učni primanjkljaji in morebitne izgube v izobraževanju med pandemijo COVID-19.
- **Bolgarija** je izvedla prvi del reforme predšolskega in šolskega izobraževanja ter vseživljenjskega učenja, vključno z novo obveznostjo, da morajo otroci obiskovati predšolsko izobraževanje od četrtega leta starosti. Druge spremembe zakona so vključevale posodobitev osnovnih učnih načrtov naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike ter dodatne možnosti za učenje na daljavo.
- **Litva** je začela reformirati svoj sistem poklicnega usmerjanja s poudarkom na poklicnem svetovanju in vseživljenjskem učenju, da bi bolje povezala ponudbo in povpraševanje na trgu dela. S prvimi zaključenimi koraki je vzpostavila okvir in upravljanje sistema, zahteve glede kompetenc poklicnih strokovnjakov in strokovnjakinj, sistem financiranja storitev, ki se zagotavljajo, ter obseg sodelovanja institucij in socialnih partnerjev.
- **Malta** je začela izvajati reformo za krepitev kakovostnega in vključujočega izobraževanja, zlasti z oblikovanjem novih enot za avtiste v nižjih srednjih šolah, namenjenih mladim z motnjami avtističnega spektra, ki imajo odslej dostop do opreme, prilagojene njihovih posebnim izobraževalnim potrebam.

Naložbe:

- **Francija** je v prvi polovici leta 2021 podprla zaposlovanje mladih z več kot 337 000 subvencijami za zaposlovanje mladih do 26. leta starosti. Subvencije so bile izplačane delodajalcem, ki so z mladimi do 26. leta starosti sklenili pogodbo za določen čas (vsaj tri mesece) ali pogodbo za nedoločen čas na delovnih mestih, za katere so se zahtevale omejene kvalifikacije, in začetniških delovnih mestih.

Prikrajšane skupine

Načrti za okrevanje in odpornost več držav članic vključujejo tudi ukrepe za obravnavanje ekonomskega in socialnega vključevanja invalidov ter zaščite in vključevanja drugih prikrajšanih skupin, kot so osebe z migrantskim poreklom ter Romi. Poleg več ukrepov, namenjenih mladim, s poudarkom na zgoraj navedenih prikrajšanih skupinah, države članice med drugim uvajajo spodbude za delodajalce, da bi zaposlovali invalide in podpirali njihovo vključevanje na trg dela, ali si ciljno prizadevajo odpraviti ovire v javnih stavbah in olajšati sodelovanje invalidov v izobraževanju ter njihovo vključevanje v družbo.

Od 1. marca 2022 je več držav članic (npr. Avstrija, Hrvaška, Italija, Portugalska, Slovaška in Španija) izvedlo ali začelo izvajati pomembne reforme in/ali naložbe, ki spodbujajo vključevanje prikrajšanih skupin, kot so invalidi in osebe z migrantskim ali manjšinskim etničnim poreklom. Ti ukrepi se včasih izrecno nanašajo na romsko prebivalstvo. Nekatero državo članico so poleg tega začele izvajati reforme in naložbe za izboljšanje in/ali digitalizacijo sistema za sprejem migrantov in migrantk ter beguncev in begunk. Primeri ukrepov za podporo vključevanju prikrajšanih skupin z izpolnjenimi mejniki in cilji so predstavljeni v spodnjem okvirju.

Primeri ustreznih ukrepov z izpolnjenimi mejniki in cilji s poudarkom na prikrajšanih skupinah

Reforme:

- **Slovaška** je uvedla nov sistem hitrejšega izdajanja vizumov, namenjen visokokvalificiranim državljanom tretjih držav, ki iščejo zaposlitev, in sicer jim je omogočila takojšen začetek dela na podlagi nacionalnega vizuma.
- **Grčija** je sprejela zakon, da bi omogočila prehod na skupnostno oskrbo invalidov, in začela prvi korak pilotne faze za program osebne pomoči.
- **Hrvaška** je izvedla usposabljanje 256 strokovnjakov in strokovnjakinj za socialno mentorstvo, in sicer s 15 moduli v 9 krajih: Varaždinu, Karlovcu, Zagrebu, Slavonskem Brodu, Splitu, Osijeku, Zadru, Reki in Pulju. Cilj usposabljanja je bil okrepiti kompetence strokovnjakov in strokovnjakinj v sistemu socialnega varstva, da bi čim uspešneje podprli vzpostavitev storitve socialnega mentorstva pri delu s posamezniki, ki so odrinjeni na rob družbe ali ogroženi.
- **Italija** je podprla projekte za povečanje samostojnosti invalidov. Projekti vključujejo

prenovno bivalnih prostorov ter zagotavljanje informacijskih in komunikacijskih naprav invalidom, skupaj z usposabljanjem za pridobitev digitalnih znanj in spretnosti. Do konca leta 2022 so odgovorna socialna okrožja izvedla že več kot 500 projektov za invalide. Splošni cilj je do konca marca 2026 doseči vsaj 5 000 invalidov po vsej državi.

Projekt stanovanjske hiše Casa Vitinia v Rimu konec leta 2022, ko je bil 12 invalidom predan prenovljen dom in so jim bile zagotovljene možnosti usposabljanja v zvezi z digitalnimi spretnostmi.

Avtorske pravice: italijanska vlada.

Naložba:

- **Latvija** je socialno ranljivim skupinam zagotovila dostop do učnih vsebin in jim omogočila sodelovanje v izobraževanju na daljavo. Organizacijski in izvedbeni okvir za izobraževanje na daljavo v izobraževalnih ustanovah je bil odobren leta 2021. Naložba v načrt za okrevanje in odpornost vključuje nakup informacijske in komunikacijske

opreme za splošne izobraževalne ustanove s ciljno usmerjeno podporo za učence in učenke iz socialno ranljivih skupin in učitelje ter učiteljice in vzpostavitev računalniške knjižnice v izobraževalnih ustanovah.

3.8 Prispevek čezmejnih in večdržavnih projektov

Mehanizem za okrevanje in odpornost podpira sodelovanje držav članic v čezmejnih projektih, pri čemer načrtovanje reform in naložb poteka istočasno in usklajeno. Medtem ko vsak načrt za okrevanje in odpornost odraža različne razmere v posameznih državah članicah, so za nekatere skupne izzive potrebne usklajene reforme in naložbe. Sodelovanje med več državami lahko omogoči podporo velikim projektom, ki jih ena sama država članica ne bi mogla razviti sama, in združevanje sredstev, kar omogoča povečanje vpliva ter doseganje ekonomije obsega in sinergij.

Pri pripravi načrtov je Komisija spodbujala države članice k sodelovanju v ključnih večdržavnih projektih, ki bi izboljšali usklajevanje za kritične naložbe v strateške sektorje in zagotovili oprijemljive koristi za enotni trg. Pomen večdržavnih projektov je bil dodatno okrepljen s spremembo uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost, ki z uvedbo dodatnega merila za ocenjevanje zahteva, da se velik poudarek nameni vsem ukrepom, uvedenim v okviru poglavja REPowerEU, da bi prispevali k čezmejnimi ali večdržavnimi projektom.

Zeleni prehod

Več kot polovica načrtov za okrevanje in odpornost vključuje ukrepe, ki prispevajo k večdržavnim projektom ali čezmejnimi pobudam v zvezi z ukrepi iz stebra zelenega prehoda (glej preglednico 8 spodaj): Za zelene večdržavne ali čezmejnimi projekte je skupaj pomembnih več kot 38 ukrepov.

- **Večdržavni projekti** z največjim deležem v načrtih za okrevanje in odpornost so pomembni projekti skupnega evropskega interesa na področju vodika (vključeni v devet ukrepov šestih držav članic). Večdržavni projekti, povezani z zelenim prehodom, zajemajo tudi dva povezovalna daljnovoda (0,3 milijarde EUR) in železniško povezavo Verona–Brennero (v vrednosti 0,9 milijarde EUR).
- **Več čezmejnih projektov bo spodbujalo interoperabilnost železniškega prometa v EU z znatno čezmejno razsežnostjo.** Nekateri od teh projektov so povezani z uvedbo evropskega sistema za upravljanje železniškega prometa (ERTMS) (osem projektov v vrednosti 3,4 milijarde EUR je vključenih v pet načrtov za okrevanje in odpornost). Evropski sistem za upravljanje železniškega prometa je namenjen izboljšanju interoperabilnosti, digitalizacije in varnosti železniških storitev, poleg tega pa je ključnega pomena za preusmeritev mednarodnega tovornega prometa s cest na železnico. Potrebe po naložbah v železniško signalizacijo po vsej EU so velike, saj je le 11 % koridorjev vseevropskega prometnega omrežja (TEN-T) ustrezno opremljenih. Iz mehanizma za okrevanje in odpornost se bo financirala tudi vzpostavitev železniških koridorjev TEN-T (na primer RailBaltica, Sredozemlje (Španija–Francija),

Skandinavija–Sredozemlje (italijanski odsek), Severno morje–Sredozemlje (Belgija–Luksemburg)) v vrednosti več kot 24,9 milijarde EUR (vključena v 17 ukrepov in več kot 40 mejnikov in ciljev v 11 načrtih za okrevanje in odpornost).

Od zadnjega letnega poročila o mehanizmu za okrevanje in odpornost iz marca 2022 je bilo zadovoljivo izpolnjenih pet mejnikov in ciljev, povezanih z zelenimi čezmejnimi in/ali večdržavnimi projekti, od skupaj 10. Poleg tega je bil zaradi dopolnitve načrtov za okrevanje in odpornost en ukrep za koridorje TEN-T črtan na podlagi člena 18 uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost, na podlagi člena 21 navedene uredbe pa je bil dodan še en ukrep o železniški povezavi. Komisija je poleg tega odobrila poglavja REPowerEU, ki zajemajo ukrepe čezmejne narave iz naslednjih držav članic: Estonija, Francija, Slovaška in Malta (za več informacij glej oddelek 4.2: REPowerEU).

Preglednica 8: Večdržavni projekti, povezani z ukrepi v okviru stebra za zeleni prehod

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	Skupaj
Pomembni projekti skupnega evropskega interesa za vodik	•				•				•	•		•								•						•		7
Povezovalni daljnovid za električno energijo		•											•															2
Železniška povezava						•						•																2
Evropski sistem za upravljanje železniškega prometa		•							•			•							•					•				5
Koridorji TEN-T	•	•						•	•		•	•					•			•	•		•	•				11

Vir: načrti za okrevanje in odpornost vseh 27 držav članic.

Digitalni prehod

Večina načrtov za okrevanje in odpornost vključuje ukrepe, ki prispevajo k večdržavnim projektom ali čezmejnimi pobudam v zvezi z digitalnim prehodom, saj so takšni projekti vključeni v 21 načrtov od skupno 27. K večdržavnim in čezmejnimi projektom prispeva skupno več kot 50 (pod-)ukrepov.

Načrti za okrevanje in odpornost bodo prek digitalnih večdržavnih projektov prispevali k prednostnim nalogam EU. 12 načrtov za okrevanje in odpornost vključuje prispevke k večdržavnemu projektu na področju mikroelektronike, katerega cilj je okrepiti konkurenčnost EU na področju polprevodniških tehnologij. Načrti za okrevanje in odpornost osmih držav članic vključujejo podporo evropski mreži vozlišč za digitalne inovacije, ki bo pripomogla k spodbujanju digitalizacije v MSP. Več načrtov za okrevanje in odpornost vključuje tudi podporo večdržavnim projektom, ki med drugim podpirajo razvoj in uvedbo čezmejnih

koridorjev 5G, infrastrukture in storitev v oblaku, zmogljivosti na področju mikroelektronike, kvantne komunikacijske infrastrukture in visokozmogljivostnega računalništva. Preglednica 9 prikazuje digitalne večdržavne projekte v 27 načrtih za okrevanje in odpornost.

Od uvedbe mehanizma za okrevanje in odpornost je bilo zadovoljivo izpolnjenih 13 mejnikov in ciljev, povezanih z digitalnimi čezmejnimi in/ali večdržavnimi projekti. (Poleg tega so bili zaradi dopolnitve načrtov za okrevanje in odpornost nekateri ukrepi črtani na podlagi člena 18 ali člena 21 uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost).

Preglednica 9: Večdržavni digitalni projekti

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	Skupaj
Mikroelektronika	•		•	•					•	•		•		•						•			•	•	•	•		12
Evropska vozlišča za digitalne inovacije			•				•		•		•	•		•								•			•			8
Koridorji 5G			•					•	•			•		•	•											•		7
Računalništvo v oblaku					•				•	•		•		•							•			•				7
Omrežje evropske kvantne komunikacijske infrastrukture			•					•								•								•				4
Evropsko visokozmogljivo stno računalništvo								•				•													•			3
Povezana javna uprava								•			•											•						3
Projekt Genome of Europe									•					•	•													3
Podvodni kabelski sistem								•					•															2
Blokovne verige (EBSI)			•																					•				2
Centri za varnostne operacije								•				•																2
<i>Drugo</i>			•			•		•	•			•		•									•		•	•		9

Vir: načrti za okrevanje in odpornost vseh 27 držav članic.

Primeri ustreznih ukrepov z izpolnjenimi mejniki in cilji pri čezmejnih in večdržavnih projektih

Reforme:

- **Češka** je vzpostavila vozlišče srednjeevropske opazovalnice digitalnih medijev.

Opazovalnica je del evropske opazovalnice digitalnih medijev in bo prispevala k boju proti dezinformacijam na spletu na nacionalni, nadnacionalni in evropski ravni.

- **Francija** je objavila nacionalne strategije za povečanje naložb v ključne digitalne tehnologije, vključno s kvantnimi tehnologijami, kibernetiko, varnostjo, omrežjem 5G ter prihodnjimi telekomunikacijskimi rešitvami in rešitvami v oblaku, njen načrt pa vključuje prispevke k pomembnim projektom skupnega evropskega interesa, katerih cilj je izgradnja evropskih zmogljivosti na področju pomembnih naprednih tehnologij.
- **Italija** je sprejela nacionalni pravni akt o dodelitvi potrebnih sredstev za zagotavljanje podpore sodelujočim v pomembnih projektih skupnega evropskega interesa, v katerem so določeni postopki in roki za oddajo projektov in zahteve za dostop potencialnih upravičencev.

Naložbe

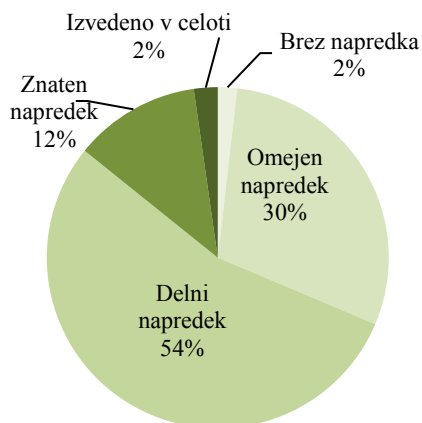
- **Avstrija** je izbrala projekte za podporo razvoju inovativne mikroelektronike in tehnologij povezanosti, kar prispeva k pomembnemu projektu skupnega evropskega interesa na področju mikroelektronike in komunikacijskih tehnologij.
- **Portugalska** je konzorcije, ki so se združile za digitalne inovacije, izbrala za inkubatorje/pospeševalce za spodbujanje podjetniškega ekosistema pri digitalnem prehodu. Vozlišča bodo del mreže evropskih vozlišč za digitalne inovacije.

3.9 Prispevek k izvajanju specifičnih priporočil za države

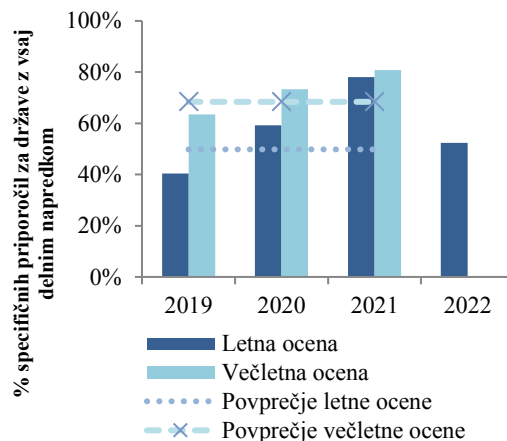
Dosežen je bil napredek pri izvajanju priporočil za posamezne države, pri čemer je bil pri 68 % specifičnih priporočil za države za obdobje 2019–2020 dosežen vsaj določen napredek (slika 30). Ocena specifičnih priporočil za države, ki je bila objavljena v pomladanskem svežnju evropskega semestra za leto 2023, kaže stalno povečevanje izvajanja specifičnih priporočil za države iz leta 2019, ki so strukturne narave, in specifičnih priporočil za države iz leta 2020, ki so bolj usmerjena v krizo. To jasno odraža spodbude, ki se od leta 2021 zagotavljajo v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, katerega pristop, ki temelji na uspešnosti, in poudarek na reformah, bosta v prihodnjih letih predvidoma še naprej krepila izvajanje specifičnih priporočil za države. Države članice so od leta 2019 največji napredek dosegle na področju dostopa do financiranja in finančnih storitev, sledijo pa področja delovanja trga dela, preprečevanja pranja denarja in poslovnega okolja. Napredek je bil manj opazen na področjih enotnega trga, konkurence in državne pomoči, stanovanj, dolgotrajne oskrbe in pokojninskih sistemov.

Slika 30: Trenutna raven izvajanja specifičnih priporočil za države za obdobje 2019–2020

Slika 31: Izvajanje specifičnih priporočil za države za obdobje 2019–2022: letna ocena v vsakem zaporednem letu v primerjavi z dosedanjim izvajanjem

Vir: evropski semester 2023 – pomladanski sveženj.

Vir: evropski semester 2023 – pomladanski sveženj.

Znatni je tudi napredek pri izvajanju priporočil, sprejetih leta 2022, pri čemer je bil vsaj določen napredek dosežen pri skoraj 52 % priporočil, naslovljenih na države članice julija 2022 (slika 31). Večina napredka je bila na splošno dosežena na področju proračunskega okvira in fiskalnega upravljanja, sledijo pa promet, poslovno okolje in energijska učinkovitost. Nasprotno pa je bil napredek pri izvajanju priporočil o davčni politiki manjši.

4. REPowerEU

Odkar je bila februarja 2021 sprejeta uredba o mehanizmu za okrevanje in odpornost, so geopolitični dogodki brez primere povzročili motnje v evropskih in svetovnih gospodarstvih ter energetskih trgih. Države članice se soočajo z več novimi izzivi zaradi visokih cen energije, preobremenjenih upravnih zmogljivosti, motenj v dobavnih verigah in socialno-ekonomskih posledic ruske agresije proti Ukrajini. Komisija je v odziv na te nedavne dogodke pripravila načrt REPowerEU, da bi EU še pred letom 2030 postala neodvisna od ruskih fosilnih goriv. Načrt REPowerEU se osredotoča na diverzifikacijo uvoza plina in s tem povezane prilagoditve energetske infrastrukture, hkrati pa pospešuje uveljavljanje električne energije iz obnovljivih virov in omogoča prihranke energije v celotnem gospodarstvu.

V načrtu REPowerEU, ki ga je EU maja 2022 predlagala kot odziv na svetovno energetska krizo, je bila priznana vloga mehanizma za okrevanje in odpornost skupaj z drugimi instrumenti EU, vključno s skladi kohezijske politike⁶³, pri zagotavljanju varne, cenovno dostopne in zelene energije. V okviru REPowerEU bo mehanizem za okrevanje in odpornost podpiral države članice pri predlaganju dodatnih reform in naložb za doseganje ciljev REPowerEU, vključno s hitro odpravo odvisnosti EU od ruskih fosilnih goriv, pospešitvijo prehoda na čisto energijo, zmanjšanjem porabe energije, podpiranjem preusposabljanja delovne sile, odpravljanjem energetske revščine in podpiranjem vrednostnih verig kritičnih surovin in tehnologij, povezanih z zelenim prehodom. Ti novi ali razširjeni ukrepi, ki bodo vključeni v ustrezna poglavja REPowerEU, bodo dopolnjevali že tako ambiciozno zeleno agendo obstoječih načrtov za okrevanje in odpornost. Opirajo se lahko na tehnično pomoč Komisije, ki se zagotavlja prek instrumenta za tehnično podporo. 17 držav članic je že prejelo ali trenutno prejema podporo, povezano z načrtom REPowerEU⁶⁴. Nekateri od teh ukrepov bodo imeli tudi digitalno razsežnost (kot na primer digitalizacija energije).

Kot je bilo navedeno v oddelku 2.3, je Komisija prejela 25 spremenjenih načrtov za okrevanje in odpornost ter 20 poglavij REPowerEU. V naslednjem oddelku je podrobneje obravnavana vsebina poglavij REPowerEU, ki jih je Svet EU sprejel do priprave tega poročila.

4.1 Ukrepi, vključeni v poglavja REPowerEU

Sprejeta poglavja REPowerEU neposredno obravnavajo cilje spremenjene uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost. Sprejeta poglavja vključujejo ukrepe, ki neposredno obravnavajo cilje akta o neto ničelni industriji in akta o kritičnih surovinah pod okriljem industrijskega načrta v okviru zelenega dogovora. Ti vključujejo ukrepe za izboljšanje postopkov izdaje dovoljenj za energijo iz obnovljivih virov, izboljšanje podajanja zelenega

⁶³ Programi kohezijske politike prispevajo k podpiranju prehoda na varnejši in bolj trajnosten energetski sistem. Poleg tega pobuda SAFE (podpora cenovno dostopni energiji) državam članicam omogoča, da uporabijo neporabljena kohezijska sredstva za obdobje 2014–2020 za podporo gospodarstvu in MSP, ki se soočajo z višjimi stroški energije.

⁶⁴ https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/green-transition/supporting-repower-eu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_sl

znanja in spretnosti delovni sili ter podporo vrednostnim verigam kritičnih surovin in tehnologij, povezanih z zelenim prehodom. Pregled poglavij REPowerEU, ki jih je Komisija pozitivno ocenila, Svet pa odobril, je na voljo v preglednici 10.

Preglednica 10: Pregled vsebine sprejetih poglavij REPowerEU

	Število novih in razširjenih naložb in reform	Podnebni prispevek	Skupni ocenjeni stroški (v milijonih EUR)	Cilji REPowerEU, doseženi v poglavju posameznih držav članic
Estonija	2 novi naložbi 1 razširjena reforma	100 %	Skupaj: 90 Sistem za trgovanje z emisijami: 83,3 Rezerva za prilagoditev na brexit: 6,6	(b) Pospešitev uvajanja obnovljivih virov energije, kritične energetske infrastrukture, organizacije industrije, uporabe trajnostnega biometana (e) Pospeševanje vključevanja obnovljivih virov energije
Francija	3 nove naložbe 3 nove reforme 1 razširjena naložba	91,6 %	Skupaj: 2 825 Sistem za trgovanje z emisijami: 2 321 Rezerva za prilagoditev na brexit: 504	(b) Povečanje energijske učinkovitosti v stavbah Pospeševanje uvajanja obnovljivih virov energije in razogljičenja industrije (d) Spodbujanje zmanjšanja povpraševanja po energiji (e) Pospeševanje vključevanja obnovljivih virov energije, podpiranje shranjevanja električne energije, podpiranje brezemisijskega prometa.
Malta	1 nova reforma 1 nova naložba	100 %	Skupaj: 70 Sistem za trgovanje z emisijami: 30 Rezerva za prilagoditev na brexit: 40	(b) Pospeševanje uvajanja obnovljive energije, povečanje energijske učinkovitosti v stavbah (e) Pospeševanje vključevanja energije iz obnovljivih virov ter podpiranje brezemisijskega prometa in infrastrukture zanj
Slovaška	6 novih reform 6 novih naložb 2 razširjeni naložbi	85,26 %	Skupaj: 402,7 Sistem za trgovanje z emisijami: 366,4 Rezerva za prilagoditev na brexit: 36,3	(b) Pospeševanje uvajanja obnovljive energije, povečanje energijske učinkovitosti v stavbah (c) Odpravljanje energetske revščine (e) Pospeševanje vključevanja energije iz obnovljivih virov ter podpiranje brezemisijskega prometa in infrastrukture zanj (f) Pospešeno preusposabljanje delovne sile v smeri zelenih in povezanih digitalnih znanj in spretnosti

Vir: Evropska komisija.

Poglavje REPowerEU: Estonija

Estonsko poglavje REPowerEU zajema eno razširjeno reformo ter dve novi naložbi na področju obnovljivih virov energije ter proizvodnje in uporabe trajnostnega biometana v vrednosti, ocenjeni na 90 milijonov EUR. Obe naložbi in reforma imajo čezmejno razsežnost, 100 % ocenjenih stroškov pa je označenih kot povezanih s podnebnimi ukrepi. Na naslednjem seznamu so povzete reforma in naložbi iz poglavja:

- **Reforma glede uvajanja obnovljivih virov energije.** Ta ukrep, ki dopolnjuje obstoječo reformo iz estonskega načrta za okrevanje in odpornost, prispeva k povečanju uvajanja projektov za vetrno energijo z zmanjšanjem zakonodajnih ovir za nosilce projektov izgradnje vetrnih elektrarn. Reforma poleg tega krepi zmogljivost lokalnih organov v upravnih postopkih, ki so potrebni za izgradnjo vetrnih elektrarn.

- **Naložbe za povečanje dostopa proizvajalcev obnovljive energije do elektrodistribucijskega omrežja.** S to naložbo se bo izboljšala zmogljivost distribucijskih omrežij za dodatnih 160 MW, da bodo imeli proizvajalci obnovljive energije boljši dostop do omrežja.
- **Naložba v povečanje proizvodnje in uporabe trajnostnih bioplina in biometana.** Namen tega ukrepa je spodbuditi uporabo trajnostnega bioplina in trajnostnega biometana v skladu z direktivo o energiji iz obnovljivih virov (druga direktiva o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov)⁶⁵ in pospešiti vključevanje obnovljivih virov energije. Naložba zajema podnaložbe v ustvarjanje potrebnih regulativnih, organizacijskih in finančnih pogojev za povečanje uporabe trajnostnega bioplina in trajnostnega biometana ter druge podnaložbe v gradnjo proizvodnih obratov.

Poglavje REPowerEU: Francija

Francosko poglavje REPowerEU vsebuje tri nove reforme, tri nove naložbe in eno razširjeno naložbo v vrednosti, ocenjeni na 2,82 milijarde EUR. 91,2 % ocenjenih stroškov poglavja je namenjenih za čezmejne naložbe in 91,6 % ocenjenih stroškov je označenih kot povezanih s podnebnimi ukrepi. Na naslednjem seznamu so povzete reforme in naložbe iz poglavja:

- **V okviru francoskega poglavja REPowerEU** bo izvedena reforma v zvezi s pospeševanjem proizvodnje energije iz obnovljivih virov, da bi poenostavili postopke izdaje dovoljenj in pospešili načrtovanje projektov za pridobivanje energije iz obnovljivih virov. To bo doseženo z odpravljanjem ozkih grl, ki trenutno ovirajo uvajanje energije iz obnovljivih virov.
- **Reforma za preudarnost na področju energije:** Cilj te reforme je doseči 10-odstotno zmanjšanje porabe energije v vseh sektorjih do leta 2024 v primerjavi z zimo 2018–2019. Reforma zajema predloge za ukrepe, s katerimi bi spodbudili zmanjšanje porabe energije v več sektorjih, vključno s stanovanji, prometom in industrijo.
- **Reforma za ustanovitev generalnega sekretariata za ekološko načrtovanje:** Glavni cilj generalnega sekretariata bo olajšati usklajevanje nacionalnih strategij s področja ekološkega prehoda. To bo zajemalo vključitev različnih ministrstev in interesnih skupin ter oceno učinkovitosti izvedenih ukrepov na navedenih področjih.
- **Naložba v razogljichenje industrije.** Cilj ukrepa je podpreti naložbe v razogljichenje industrijske toplote, energijsko učinkovitost in spremembe procesov v industriji za zmanjšanje porabe energije iz fosilnih virov in s tem zmanjšanje emisij toplogrednih plinov.
- **Naložba v proizvodnjo in uporabo obnovljivega in nefosilnega vodika** s financiranjem štirih pomembnih projektov skupnega evropskega interesa na področju

⁶⁵ Direktiva (EU) 2018/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov

vodika. Cilj tega ukrepa je okrepiti industrijski sektor z upoštevanjem ekoloških, tehnoloških in gospodarskih vidikov, hkrati pa čim bolj zmanjšati emisije in izboljšati zmogljivosti industrije za shranjevanje energije.

- **Naložba v energetska prenova javnih stavb in razširjen ukrep za energetska prenova zasebnih stanovanj.** Glavni cilj je zagotoviti finančno pomoč za energetska prenova javnih in zasebnih stavb, s čimer se bo kratkoročno zmanjšala poraba energije v stavbnem sektorju in obenem zmanjšala odvisnost od fosilnih goriv.

Poglavje REPowerEU: Malta

Malteško poglavje REPowerEU sestavljata ena reforma in ena naložba v vrednosti, ocenjeni na 70 milijonov EUR. 100 % ocenjenih stroškov poglavja je namenjenih za čezmejne naložbe in 100 % ocenjenih stroškov je označenih kot povezanih s podnebnimi ukrepi.

- **Reforma obstoječih sistemov izdajanja dovoljenj.** Njen cilj je pospešiti postopke izdaje dovoljenj za projekte za energijo iz obnovljivih virov in uvesti obveznost namestitve strešnih sončnih panelov na nove stavbe. Nova reforma dopolnjuje prvo in drugo komponento malteškega načrta za okrepanje in odpornost, ki se osredotočata na izboljšanje energijske učinkovitosti stavb in prometa ter delno na povečanje proizvodnje energije iz obnovljivih virov.
- **Naložba v električno omrežje.** Glavni cilj je okrepiti in razširiti elektrodistribucijsko omrežje z naložbami v električno omrežje, distribucijske storitve in baterijske hranilnike električne energije.

Poglavje REPowerEU: Slovaška

Slovaško poglavje REPowerEU sestavlja šest novih reform, šest novih naložb in dve razširjeni naložbi v vrednosti, ocenjeni na 402,7 milijona EUR. 91,2 % ocenjenih stroškov poglavja je namenjenih za čezmejne naložbe in 64,1 % ocenjenih stroškov je označenih kot povezanih s podnebnimi ukrepi. Na naslednjem seznamu so povzete reforme in naložbe v okviru štirih tematskih področij poglavja, ki jih spremlja naložba, ki zagotavlja ciljno usmerjeno komunikacijo in usklajevanje za izvajanje:

- **Obnovljivi viri energije, omrežja in postopki izdaje dovoljenj:** Podukrepi na tem področju se osredotočajo na optimizacijo postopkov za izdajo okoljskih dovoljenj, izboljšanje uporabe geotermalne energije in podpiranje uporabe toplotnih črpalk. Poleg tega se podpirajo ocena začrtanih poti za trajnostno rabo in oskrbo z biomaso ter razvoj in spodbujanje proizvodnje biometana. Oblikovana bodo namenska območja za vetrno energijo skupaj z akcijskim načrtom za nacionalno strategijo za vodik in ukrepi za spodbujanje vključevanja obnovljivih virov energije v električno omrežje. Naložbe so usmerjene v posodobitev in digitalizacijo distribucijskih sistemov električne energije, vključno z uvedbo podatkovnega centra za energijo.
- **Energijska učinkovitost stavb:** Vključuje vzpostavitev enotne digitalne podatkovne platforme za zbiranje informacij o energijski učinkovitosti vseh javnih in zasebnih stavb ter reformo za izboljšanje upravljanja energije v stavbah državne uprave.

Naložbe bodo privedle do prihrankov energije v javnih stavbah in gospodinjstvih, ki jih ogroža energetska revščina, ter bodo vključevale pomoč ranljivim skupinam pri opredelitvi pravega nabora ukrepov in obravnavi vloge za nepovratna sredstva.

- **Trajnostni promet:** To področje razširja obstoječe ukrepe iz slovaškega načrta za okrevanje in odpornost za nadaljnji razvoj brezemisijske prometne infrastrukture in spodbujanje okolju prijaznega potniškega prometa.
- **Zelena znanja in spretnosti:** Temeljna reforma in naložbe podpirajo razvoj posodobljenega učnega načrta za poklicne šole in novega programa usposabljanja za učitelje in učiteljice. Ukrepi nadalje podpirajo akreditiran izobraževalni program za izobraževanje odraslih s poudarkom na zelenih znanjih in spretnostih ter zagotovitvi fizične in tehnične opreme.

4.2 Financiranje načrta REPowerEU

Medtem ko so se prvotni načrti za okrevanje in odpornost financirali izključno iz posojil v okviru instrumenta NextGenerationEU, se lahko poglavja REPowerEU financirajo iz različnih virov. Z začetkom veljavnosti spremenjene Uredbe (EU) 2021/241 o mehanizmu za okrevanje in odpornost se lahko za vsak spremenjeni načrt za okrevanje in odpornost s poglavjem REPowerEU zahteva dodatna finančna podpora v obliki sredstev iz sistema za trgovanje z emisijami, prenosov iz rezerve za prilagoditev na brexit ter strukturnih skladov in/ali posojil. Po ponovnem izračunu sredstev, dodeljenih državam članicam, v skladu s členom 18 se je poleg tega nekaterim državam članicam povečala nepovratna finančna podpora, ki ravno tako lahko prispeva k financiranju njihovih poglavij REPowerEU. Dodatna finančna podpora, povezana s poglavjem REPowerEU, bo izplačana skupaj s preostalim finančnim prispevkom mehanizma za okrevanje in odpornost ter, kjer je ustrezno, podporo v obliki posojila v skladu s skupno časovnico obrokov.

Na splošno se bodo poglavja REPowerEU financirala z 20 milijardami EUR iz prodaje pravic v okviru sistema za trgovanje z emisijami na dražbi, 2,1 milijarde EUR pa s prenosi iz rezerve za prilagoditev na brexit. Poleg tega se lahko, kot je navedeno v oddelku 2.3, ukrepi iz poglavij REPowerEU financirajo tudi z dodatno nepovratno podporo iz mehanizma za okrevanje in odpornost v skladu s členom 18 uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost ter dodatnimi posojili iz mehanizma za okrevanje in odpornost na podlagi člena 14.

Prihodki od dražb pravic v okviru sistema EU za trgovanje z emisijami

V skladu s členom 21a spremenjene uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost je na razpolago 20 milijard EUR v obliki dodatne nepovratne finančne podpore v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost. Ti zunanji namenski prejemki prispevajo k povečanju odpornosti energetskega sistema Unije z zmanjšanjem odvisnosti od fosilnih goriv in prispevanjem k diverzifikaciji oskrbe z energijo na ravni Unije. Uporabijo se lahko izključno za financiranje ukrepov, vključenih v poglavja REPowerEU, z jasno izjemo reform in naložb, ki so namenjene izboljšanju energetske infrastrukture in objektov za zadovoljitev takojšnjih potreb po zanesljivosti oskrbe s plinom in nafto.

Dodatnih 20 milijard EUR bo zbranih s prodajo pravic v okviru sistema za trgovanje z emisijami na dražbi v skladu z naslednjo razdelitvijo:

- 60 % (tj. 12 milijard EUR) bo zagotovljenih s prodajo pravic na dražbi v okviru inovacijskega sklada; ter
- 40 % (tj. 8 milijard EUR) bo zagotovljenih s prodajo pravic držav članic v okviru sistema za trgovanje z emisijami na začetku programskega obdobja.

Prodaja pravic ETS v okviru sistema za trgovanje z emisijami na dražbi se je začela v ponedeljek, 3. julija 2023. Do 1. septembra 2023 je bilo zbranih 931 milijonov EUR, in sicer z dražbo 5,88 milijona pravic iz inovacijskega sklada in 4,98 milijona pravic iz sistema za trgovanje z emisijami držav članic. Večkratni uspeh izdaj teh instrumentov kaže, da finančni trgi podpirajo cilje REPowerEU in so pripravljeni vlagati v projekte REPowerEU. Tempo in prihodki dražb zadostujejo za nemoteno izvajanje in financiranje poglavij REPowerEU.

Dodatna nepovratna finančna podpora se med države članice razdeljuje na podlagi posodobljenega razdelitvenega ključa (preglednica 11). V ključu se upoštevata odvisnost držav članic od fosilnih goriv ter rast cen investicijskih dobrin. Na ta način je mogoče bolje zajeti posledice ruske vojaške agresije proti Ukrajini, kar omogoča dodelitev več sredstev najbolj prizadetim državam članicam.

Preglednica 11: Dodatna nepovratna podpora, ki je na voljo posameznim državam članicam

	Znesek končne neto razpoložljive nepovratne podpore (v EUR, trenutne cene)
Belgija	281 716 188
Bolgarija	479 327 545
Češka	680 543 170
Danska	130 714 933
Nemčija	2 086 423 922
Estonija	83 297 553
Irska	89 428 389
Grčija	768 069 923
Španija	2 582 276 223
Francija	2 317 477 900
Hrvaška	269 037 883
Italija	2 755 867 236
Ciper	52 408 822
Latvija	123 797 035
Litva	193 729 642
Luksemburg	29 955 009
Madžarska	700 513 718
Malta	29 955 027
Nizozemska	454 359 575
Avstrija	210 304 520
Poljska	2 755 862 361
Portugalska	703 364 724
Romunija	1 397 228 597
Slovenija	116 734 327
Slovaška	366 409 448
Finska	112 766 671
Švedska	198 429 659
EU 27	19 970 000 000

Vir: Evropska komisija.

Prerazporejena sredstva iz skladov kohezijske politike in rezerve za prilagoditev na brexit

V okviru obstoječih možnosti iz uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost ter uredbe o skupnih določbah lahko države članice v mehanizmu za okrevanje in odpornost prenesejo do 5 % svojih sprva dodeljenih sredstev v okviru skladov kohezijske politike. Komisija od 1. septembra ni prejela nobenega takega zahtevka za prerazporeditev. Poleg tega lahko države članice v skladu z uredbo REPowerEU uporabijo do 7,5 % svojih sprva dodeljenih sredstev v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj, Evropskega socialnega sklada plus in Kohezijskega sklada za podporo ciljem REPowerEU v skladu s pravili za posamezne sklade.

Poleg te možnosti lahko države članice prostovoljno prenesejo vsa ali del svojih okvirno dodeljenih sredstev iz rezerve za prilagoditev na brexit v mehanizmu za okrevanje in odpornost za financiranje naložb in reform, vključenih v poglavje REPowerEU. Vse države članice so do 1. marca 2023 uradno obvestile Komisijo, da nameravajo sredstva iz rezerve za prilagoditev na brexit prenesti v mehanizem za okrevanje in odpornost. Ta sredstva se prenesejo v mehanizem za okrevanje in odpornost ter postanejo razpoložljiva s sprejetjem izvedbenega sklepa Sveta o odobritvi dopolnjenega načrta za okrevanje in odpornost s poglavjem REPowerEU. Preglednica 12 vsebuje skupne zneske, ki so bili preneseni iz rezerve za prilagoditev na brexit v mehanizmu za okrevanje in odpornost po posameznih državah članicah.

Preglednica 12: Prerazporeditev dodeljenih sredstev v okviru rezerve za prilagoditev na brexit

	Skupni prerazporejeni znesek (v EUR, trenutne cene)
Belgija	228 850 088
Bolgarija	6 000 000
Češka	54 918 029
Danska	66 026 588
Nemčija	219 739 187
Estonija	6 615 616
Irska	150 000 000
Grčija	25 600 000
Španija	58 000 000
Francija	504 000 000
Hrvaška	7 190 532
Italija	0
Ciper	52 056 350
Latvija	10 946 343
Litva	4 700 000
Luksemburg	128 475 124
Madžarska	0
Malta	40 000 000
Nizozemska	280 000 000
Avstrija	0
Poljska	0

Portugalska	81 358 359
Romunija	43 162 623
Slovenija	5 257 380
Slovaška	36 307 747
Finska	14 242 037
Švedska	66 000 000
EU 27	2 089 446 003

Vir: Evropska komisija.

5. Zaključek

Mehanizem za okrevanje in odpornost je bil vzpostavljen med krizo zaradi COVID-19, vendar se je dodatno razvil ob spreminjajočih se geopolitičnih razmerah, ki so vplivale na družbo in gospodarstvo Unije. Svetovna nestabilnost, motnje v dobavnih verigah, energetska kriza in inflacija obremenjujejo nacionalne organe, zaradi česar je izvajanje načrtov za okrevanje in odpornost ob zelo tesni čarovnici zahtevnejše. Hkrati pa je zaradi njih uspešno in pravočasno izvajanje teh načrtov v omejenem obdobju delovanja mehanizma še pomembnejše.

Dopolnitev načrtov in vključitev poglavij REPowerEU sta tudi priložnost, da se upoštevajo izkušnje, pridobljene v prvih letih izvajanja mehanizma za okrevanje in odpornost, in pospeši njegovo izvajanje. Z načrtom REPowerEU, ki se je začel izvajati maja 2022, se je potrdilo, da ima lahko mehanizem za okrevanje in odpornost pomembno vlogo pri zagotavljanju varne, cenovno dostopne in čiste energije. Mehanizem za okrevanje in odpornost z zagotavljanjem dodatnega financiranja EU in možnostjo dopolnitve načrtov za okrevanje in odpornost ter vključitve poglavij REPowerEU državam članicam pomaga pri izvajanju kritičnih reform in naložb, ki so potrebne za hitro okrepitev njihove energetske odpornosti. Hkrati so za države članice priložnost, da odpravijo ozka grla in ovire za izvajanje.

Dve leti in pol po vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost države članice med njegovim izvajanjem še naprej izpolnjujejo svoje reformne in naložbene zaveze. Komisija spodbuja države članice, naj še naprej hitro izvajajo svoje načrte za okrevanje in odpornost ter predložijo zahteve za plačilo.

V času, ko se obdobje delovanja mehanizma preveša v drugo polovico, se bo Komisija v sodelovanju z državami članicami in vsemi ključnimi partnerji še naprej osredotočala na izvajanje načrtov za okrevanje in odpornost. Komisija bo spodbujala države članice in jim pomagala v prizadevanjih, da bi izkoristile priložnosti, ki jih ponuja mehanizem za okrevanje in odpornost, za hitro izvedbo naložb in reform, ki obravnavajo ključne izzive našega časa, da bi povečali odpornost Evropske unije in zagotovili okrevanje po pandemiji COVID-19, ki bo kos izzivom prihodnosti.